

รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ครั้งที่ ๓๔

วันพฤหัสบดีที่ ๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๒๐

ณ ตึกรัฐสภา

เริ่มประชุมเวลา ๔.๓๒ นาฬิกา

จำนวนสมาชิกที่มาประชุมทั้งหมดที่ลงชื่อไว้เมื่อเปิดประชุม ๒๔๗ คน

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : มีมติสมาชิกมาประชุมครบองค์ประชุม
สำหรับพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว แลขอเปิดประชุม ขอเชิญคณะกรรมการ
ร่างรัฐธรรมนูญเข้าประจำที่ครับ

(คณะกรรมการเข้าประจำที่)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ในการประชุมครั้งที่ ๓๒ เมื่อวันที่พฤหัสบดี
ที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๒๐ ที่ประชุมได้พิจารณาบทมาตร ๕ ที่สมาชิกของชนชาวไทย
ไปอ่านคร่าวๆ ต่อไปนี่เป็นการพิจารณาบทมาตร ๕ ว่าควยแนวนโยบายแห่งรัฐ
คณะกรรมการมีอะไรเองเพิ่มเติมหรือไม่ครับ

(คณะกรรมการไม่มีอะไรเองเพิ่มเติม)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ไม่มี ครับเชิญท่านสมาชิกอภิปราย
คุณฉวีศรีครับ

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

นายภนศิษฐ์ คุ้มมงคล (กรรมาธิการ) : ท่านประธานสภา
ที่เคารพ เพื่อนสมาชิกผู้มีเกียรติ สำหรับแนวนโยบายแห่งรัฐในหมวด ๕ นี้
ก็เป็นบทบัญญัติส่วนหนึ่งที่กระผมจัดให้เขาอยู่ในประเภทที่ว่าไม่มีความจำเป็นจะต้อง
มี แต่วาทาจะมีก็ได้ ที่นี้เราเขียนเข้าไว้ว่าแนวนโยบายแห่งรัฐ แล้วเราเริ่มต้น
โดยทำให้คำอธิบายว่า บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็นแนวทางในการตรา
กฎหมายและกำหนดนโยบาย บทบัญญัติที่บัญญัติไว้คือหมายความว่า ผู้มีทั้ง
รัฐบาลและสภานิติบัญญัติควบ ทั้งสองอย่างนะครับ ความจริงของอย่างนี้ไม่ใช่
เราไม่เคยทำ เราเคยทำกันมาแล้ว ตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับแรกปี ๒๔๗๕ เรา
ก็พูดถึงถึงคณะกรรมการที่เขาทำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เขาก็มีหลัก ที่เรียกว่า
หลัก ๒ ประการ นี่ก็เป็นในทำนองเดียวกัน คือหมายความว่า แนวทางที่เขา
เห็นว่าควรจะทำเนืองการเกี่ยวกับบ้านเมืองของเราไปอย่างไร ที่นี้หลัก
๒ ประการก็พอทำเนา แต่ขอให้อ่านทั้งหลายสังเกตุว่าหลัก ๒ ประการของเขานั้น
เขาไม่ได้เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญด้วยซ้ำ เขาประกาศไว้ตอน ที่นี้เราเอามาเขียน
ไว้ในรัฐธรรมนูญ เรามาเขียนในรัฐธรรมนูญแล้วก็พยายามที่จะเพิ่มข้อความ
เข้าไป เวลาที่มอยู่ ๑๔ มาตรา ๑๔ มาตรานี้กว่ารายละเอียด เดียวทีเดียว
เรื่องอย่างนี้เรื่องหนึ่ง เรื่องการศึกษา เรื่องวัฒนธรรม เรื่องความสงบและ
สภาพแวดล้อม อะไรต่ออะไรซึ่งก็มีมากมาย เกษตรกรอะไรพวกนี้ ที่นี้ถ้าหาก
อ่านดูให้ละเอียดก็จะได้เห็นว่ามีความอีกหลายอย่างซึ่งขาดไป อย่างอุตสาหกรรม
ไม่มีเลยในนี้ที่หมายความว่า เราจะให้ประเทศไทยเราเป็นประเทศ
เกษตรกรรมอยู่เรื่อย ๆ ไป แล้วเราจะให้ความคุ้มครองเฉพาะพวกเกษตรกร
เท่านั้น พวกกรรมกรเราไม่ต้องให้ความคุ้มครองหรือนี่ละครับคณะกรรมการ
พยายามที่จะเขียนใหม่แก่เขา ๆ ก็ยังมีรูปร่างหรือว่ารูที่จะลอคออกไปอีก
กระผมจึงเห็นว่าไม่มีความจำเป็นอย่างใดเลยที่จะเขียนลงไปโน้น ที่นี้ถ้าอยาก
เขียนจริง ๆ ก็เขียนได้ แต่ว่าเขียนสั้น ๆ ให้คลุมทั่ว ๆ ไปหมดทุกกรณี เรา

พยายามให้ละเอียด ละเอียดยิ่งแล้วไม่ยอมไปหมดก็ทำให้เกิดความลำบาก ที่สำคัญ
 อีกอย่างหนึ่งก็คือว่าเราไปบอกว่า เป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมาย และการ
 กำหนดนโยบาย แล้วเอามาใช้ไว้ในรัฐธรรมนูญ ความประสงค์อย่างไร
 ความประสงค์เมื่อเอามาใช้ไว้ในรัฐธรรมนูญแล้วก็หมายความว่า แก้ไขได้ลำบาก
 คือถ้าหากรัฐบาลจะทำน้อยกว่าหรือจะทำมากกว่า ที่เขียนไว้ ๑๔ มาตรา
 นี้ไม่ได้แล้วต้องมาแก้รัฐธรรมนูญต้องให้ลำบากขึ้น ที่นเมื่อลำบากขึ้นเป็นอย่างไร
 ครั้น เมื่อเราจะเพิ่มอะไรที่เห็นสมควรอย่างการออกสหกรณ์ เราจะเพิ่มก็เพิ่ม
 ไม่ได้ นอกจากเราจะต้องเป็นไปตามวิธีการที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญ ที่ความจริง
 เป็นอย่างนั้นหรือเปล่า มาตรา ๔๔ ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติไปรคค มาตรา ๔๔
 ที่กระดกแล้ว เมื่อก่อนบอกว่า "และไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ"
 หมายความว่าอะไรครั้น หมายความว่า ที่เขียนไว้ ๑๔ มาตรา นี้ เป็นแนวทาง
 ให้รัฐปฏิบัติก็จริง แต่ว่าถ้ารัฐเขาไม่ทำอะไรก็ทำอะไรไม่ได้ เพราะไม่มีสิทธิ
 ที่จะไปฟ้องร้องเขา กระดกก็อยากจะขอเสนอท่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 ผู้มีเกียรติว่า สมควรหรือไม่ที่จะเขียนอย่างนี้ไว้ คือเขียนว่าให้ทำ แต่ที่ท่าน
 ไม่ทำก็ไม่เป็นอะไรหรอก ไม่มีใครทำอะไรได้ เพราะฉะนั้นกระดกจึงเห็นว่า
 ไม่มีความจำเป็นอย่างใดที่จะเขียน แต่ถ้าจะเขียนไว้ก็อาจจะต้องปรับปรุงกันใหม่
 ขอบคุณครับท่านประธานสภา

พลตำรวจตรี สมควร หรือกล : กราบเรียนท่านประธานสภา
 ที่เคารพ และท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ กระผม พลตำรวจตรี สมควร หรือกล ความ
 จริงการอธิบายเฉพาะเรื่องนี้กระผมไม่ค่อยคิดใจ แต่กระผมเรื่องที่จะ
 เรียนถามคณะกรรมการว่า ถ้าหากว่าเราจะไปกำหนดคณะกรรมการของชาติไว้ใน
 รัฐธรรมนูญให้ชัดเจนจะทำหรือไม่ และจะทำได้อย่างไร เหตุที่กระผม
 เรียนถามเรื่องนี้ เพราะว่าเมืองไทยในปัจจุบันประชาชนไม่รู้ว่าชาติไทยมี
 อนุกรรมการอย่างไร มีลักษณะกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป อาจจะหยิบเรื่องนั้นมาพูด

บ้าง เรื่องนี้มาพูดบ้าง ในที่บรรยายทุกหนทุกแห่งก็จะพูดแตกต่างกัน แม้ว่าจะมีลักษณะอย่างเดียวกันก็ตาม ประชาชนกับข้าราชการต่างก็มีความคิดไม่ตรงกัน ประชาชนก็คิดว่า เขาควรจะต้องรับในเรื่องอะไรบ้าง ข้าราชการก็กำหนดนโยบายของตนไปอีกทางหนึ่ง เลยสวนทางกัน การที่ประเทศไทยของเราได้มีอุดมการณ์อยู่ที่เก็บเอาไว้ในเซฟ เก็บไว้ในตู้ที่อยู่ใต้สภาความมั่นคงแห่งชาติ ประชาชนไม่ทราบ แต่ลัทธิของฝ่ายตรงกันข้ามที่เขาไม่ยอมรับอย่างหนึ่งตรงกันข้ามกับเรานั้น เขาได้กระจายอุดมการณ์ของเขาในทุกวิถีทาง ทั้งทางสถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสื่อมวลชนทุกสาขาที่เขาจะทำได้ แต่ของเรานั้นประชาชนและคนส่วนใหญ่ของประเทศไม่ทราบการที่มีอุดมการณ์ ถ้าหากว่าจะเปรียบถึงเรื่องของการรบที่เขาพูดกันแล้วว่าประชานิยมเหมือนกับน้ำ เราทุกคนที่นั่งอยู่ที่เหมือนกับปลา เราก็มาจากประชาชนด้วยกัน เพราะฉะนั้นการที่จะทำให้น้ำใสสะอาดใต้น้ำก็ต้องอาศัยอุดมการณ์ เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงให้คนทุกคนที่อยู่ในชาติมีความร่มเย็นเป็นสุขหรือมีการกระหนกระเหินในทางอบอุนและรอนเพียงใด เขาก็จะเข้าใจกัน นี่ก็เป็นเรื่องของความคิด ในเรื่องของอุดมการณ์ที่มีความแตกต่างกันเราจะสังเกตได้ว่า ประชาชนที่เป็นชาวบ้านแท้ ๆ เมื่อไปรับอุดมการณ์อย่างหนึ่งแล้วเขาสามารถที่จะทำการต่อสู้รัฐบาล ซึ่งมีกำลังอันเข้มแข็งได้ ทั้งนี้เพราะว่าอุดมการณ์นั้นมีความสำคัญต่อการกำหนดอนาคตของคนทุกคนการมีอุดมการณ์ของคนไทยเราก็น่าที่จะได้ศึกษาจากบรรพบุรุษบางว่า บรรพบุรุษรักษาบ้านเมืองเรามาได้อย่างไร เวลานี้การกำหนดอุดมการณ์นี้ต่างคนต่างก็กำหนดหน่วยงานต่าง ๆ ก็กำหนด แม้กระทั่งตัวของกรมเองก็เป็นห่วงและกำหนดอุดมการณ์เหมือนกัน และขอให้เพื่อนฝูงยอมรับในเรื่องอุดมการณ์นั้น เพราะฉะนั้นถ้าหากว่ารัฐธรรมนูของเรากำหนดอุดมการณ์ไว้แน่ชัดแล้ว ประชาชนทุกคนก็จะได้ช่วยกันรักษาอุดมการณ์และมีให้ใครไปทำปู้ป่ยากับอุดมการณ์ของเขา และเขาจะไม่ยอมรับในสิ่งที่เรากำหนดกันเองว่าจะเกิดขึ้นอย่างนั้น จะเกิดขึ้นอย่างนี้

กระผมก็ขอเรียนถามว่า เรื่องนี้จะกำหนดไว้หรือไม่ ถ้ากำหนดแล้วจะเป็นผลดีกับประเทศชาติเพียงใด กระผมมีความคิดเห็นแต่เพียงเท่านั้นครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : คณะกรรมาธิการจะกรุณาชี้แจงหรือไม่ เชิญครับ

หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ ปัญหาเรื่องอุมการณนั้นก็เป็นเรื่องใหญ่ เพราะท่านสมาชิกผู้มีเกียรติทุกท่านก็ยังไม่ไว้ใจเพราะหลังไปว่าแปลว่าอะไรกันแน่ แต่แนวทางที่จะกำหนดอุมการณก็มีหลายประการด้วยกัน ในเบื้องต้นก็มีพรรคการเมือง พรรคการเมืองแต่ละพรรคก็นรวบรวมผู้คนซึ่งมีความเห็นชอบด้วยตามแนวอุมการณของพรรคการเมืองนั้นก็มากำหนดไว้เป็นนโยบายของพรรคการเมือง เวลาหาเสียงบางท่านอาจจะได้ยิน ไปประกาศในที่ต่าง ๆ ว่าพรรคนี้มีอุมการณอย่างนี้นั่นก็เป็นวิธีการกำหนดอุมการณอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งก็แนวทางที่กำหนดอุมการณขึ้น ผมเรียกว่าเป้าหมาย มีความมุ่งหมายที่จะดำเนินการไปถึงแค่ไหน ในทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ก็แจกออกไปแต่ละอย่าง เช่นเป็นต้นว่าในทางการเมืองก็ต้องเป็นประชาธิปไตย เช่นปฏิบัติต่อเผด็จการอะไรต่าง ๆ เหล่านี้ถ้าไป ทางเศรษฐกิจก็จะสังคมนิยมหรือว่าเสรีนิยมก็ว่ากันไป นี่เห็นจะพอใจขอว่าเป็นอุมการณอย่างหนึ่ง ทางสังคมก็คือว่าจะไม่ให้มีความแตกแยกเหลื่อมล้ำค่าสูงก็มากเกินไป อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ผมเข้าใจว่าเป็นอุมการณ เพราะฉะนั้นในเบื้องต้นก็มีวิธีการกำหนดโดยพรรคการเมืองอีกอันหนึ่งก็กำหนดอุมการณเช่นก็คือรัฐบาล เมื่อพรรคใดหรือคณะใดเข้าเป็นรัฐบาลก็ยอมจะต้องมีนโยบายประกาศออกมาว่าจะดำเนินการอย่างไร ๆ เพื่อเป้าหมายจะได้ไปถึงจุดสุดท้ายที่เป็นความปรารถนาของรัฐบาลนั้น นี่เป็นวิธีการอีกอันหนึ่ง แล้วแต่จะกำหนดเป็นอย่างไรระบอบประชาธิปไตยของเราคืออย่างหนึ่งคือมีการเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าโดยสงบ เปลี่ยนแปลงกันในสถาบัน อาจจะมีการ

เปลี่ยนรัฐบาลได้ อะไรก็ได้ สถานการณ์อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการ
 เปลี่ยนแปลง แนวอุดมการณ์อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ แต่ถ้ามายตรงกันข้ามเขาไม่
 รีเจกต์ (Reject) เขาเอาตามคำรามารกขมบางอะไรต่าง ๆ เขาว่าอย่างนี้
 เป็นของที่เปลี่ยนไม่ได้แล้ว ซึ่งขัดแย้งต่อพุทธศาสนาของเราว่าทุกอย่างเป็น
 อนิจจัง แม้แต่อุดมการณ์ก็เป็นอนิจจังอาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้ นั่นอีกอันหนึ่ง
 แนวทางที่จะกำหนดอุดมการณ์อันหนึ่งก็คือโดยรัฐธรรมนูญ ซึ่งเรียกว่า
 แนวนโยบาย นี้เรียกว่าอุดมการณ์ อย่างน้อยจะมีอย่างนี้ ที่จะไม่มอดมันก็ไม่
 เชิงหรือกรับผลมีเหมือนกัน จริงๆมันบัญญัติว่าจะต้องรองรัฐบาลไม่ได้
 แต่ในทางการ เมืองถ้ารัฐธรรมนูญกำหนดนโยบายอย่างนี้ไว้แล้ว ถ้ารัฐบาล
 ไม่เหลียวแลไม่เอาใจใส่ รัฐบาลอาจจะถูกสมาชิกเปิดอภิปรายได้ว่าทำไมไม่ออก
 กฎหมายอย่างนั้น อาจจะถึงขั้นไม่ไว้วางใจได้ เพราะฉะนั้นก็อยู่ที่ว่าวิธีการที่จะ
 กำหนดอุดมการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติพูดมา ผมก็ยังไม่เข้าใจแน่ชัด
 แปลว่าอะไร แต่ถ้ามองถึงว่าชาติไทยนี้จะต้องเป็นประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์
 เป็นประมุข ก็มีไว้แล้ว อุดมการณ์กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้หลักการประชาธิปไตย
 มีกำหนดไว้แน่นอนต่าง ๆ เหล่านี้ ในทางเศรษฐกิจก็อาจจะหาได้บาง เรื่อง
 อุตสาหกรรมก็มีแทรก ๆ ไว้ เช่นรัฐจะต้องส่งเสริมให้คนเมืองทำอะไรต่าง ๆ
 เหล่านี้ ก็มุ่งถึงอุตสาหกรรม ไม่ใช่พูดชัดลงไป ทางกสิกรรมก็มี เกษตรกรรมก็มี
 อะไรต่าง ๆ ก็มีไว้ ถ้ามองว่าอุดมการณ์ทำไมไม่กำหนดไว้ ก็กำหนดไว้แล้วใน
 แนวนโยบาย ถ้าตัดออกไปก็ไม่มีในรัฐธรรมนูญ ก็ไม่มีในพรรคการเมือง ตามแต่
 รัฐบาลแต่ละรัฐบาลจะกำหนดอุดมการณ์ขึ้นมา แต่หลักมูลฐานจริง ๆ ว่าบ้านเมือง
 จะต้องเป็นประชาธิปไตย อย่างนี้ แล้วสิทธิเสรีภาพของคนจะต้องมีตามสมควร
 นี้กำหนดไว้แล้วในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับก็ให้หลักประกัน
 สิทธิเสรีภาพของปวงชน เช่นจะปิดหนังสือพิมพ์ไม่ได้ อะไรต่าง ๆ นี้ก็เป็น
 อุดมการณ์อันหนึ่งเหมือนกันซึ่งมีกำหนดไว้ ผมก็ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าท่านมุ่งหมาย
 ถึงอะไร แต่ขณะนี้ก็อธิบายได้เพียงเท่านั้น

พลตำรวจตรี สมควร หรือคุณ : ที่กระผมกราบเรียนตามเรื่อง
 อุดมการณ์นั้น คนเราทุกคนย่อมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน แต่จุดสุดท้ายของการ
 อยู่รอดของชาติและความมั่นคงของชาตินั้นควรจะตรงกัน เมื่อความคิดเห็น
 และการที่เราจะอยู่ในจุดร่วมอันตรงกันนี้ เราควรที่จะได้กำหนดไว้แน่นอน
 ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นมีจริง แต่กระจัดกระจายไม่เป็นกลุ่มให้เห็นอย่าง
 เคยคิดว่าประชาชนคนไทยทุกคนควรจะมียุทธการร่วมกันอย่างไร ในเรื่องของ
 ความสามัคคีก็ ในเรื่องของระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข
 กิติ หรือการพัฒนาสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม
 การเมือง และการทหารก็ หรือการที่จะจงรักภักดีต่อสถาบันของชาติ ศาสนา
 พระมหากษัตริย์ และดำรงรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทยก็ หรือการที่
 ประชาชนจะดำรงตนเป็นพลเมืองที่นั้น รูปร่าง หน้าตาของประเทศไทยนี้ จะ
 กำหนดไว้ เคยคิดว่าเมืองไทยควรมีรูปร่างหน้าตาอย่างไรที่เด่นชัด และมี
 กำหนดไว้โดยเฉพาะเลย ความรู้สึกของกระผมมีเช่นนี้ เพราะว่าประชาชนทุกคน
 เขาจะได้เห็นภาพว่าสิ่งที่เขากำลังปฏิบัติเป็นอุดมการณ์ของเขา ยกตัวอย่าง
 ง่าย ๆ ชาติต่าง ๆ เขาก็อาจจะ มี แต่ไม่ทราบว่าชาติใดเขามีเรื่องอะไรบ้าง
 แต่ของไทยเรานั้นก็อาจจะ มีในลักษณะที่ศึกษาเรื่องต่าง ๆ ที่ผ่านมาแล้วว่า
 เราอยู่ได้อย่างไร เพราะความเป็นชาติของเรา ที่กระผมเรียนตามต้องการ
 จุดอันนี้ ความจริงมี แต่กระจัดกระจายไม่เป็นหมวดหมู่เป็นหลักฐานที่แน่นอนให้
 ทุกคนปฏิบัติก็คือ สมมุติว่ามีใครสักคนหนึ่งซึ่งเป็นข้าราชการปฏิบัติคนไม่ถูกต้อง
 ประชาชนก็เฉยเมย และในระยะนี้เราจะพบว่ากฎหมายไม่มีความหมาย
 เพราะอะไร เพราะประชาชนไม่ยอมรับ และไม่ทราบว่า จะเดินทางไหนก็
 เพราะฉะนั้นกฎหมายหลายฉบับที่ใช้อยู่ไม่ได้บังคับไม่ยอมรับเป็นมัน แล้วประชาชน
 ซึ่งเมื่อก่อนเราเคยยิ้มแย้มแจ่มใสกับเขา เคียงหน้าเขามันถึง และผลสุดท้าย
 เขาไม่ผูกกับเรา เมื่อเขาไปไกลเขาก็ทิ้งกม.หน้าหรือหันหลังให้ ประชาชน

ในรูปแบบเริ่มมีมากขึ้น ๆ ในชนบทหรือท้องถิ่นที่ห่างไกล แล้วเราจะทำอย่างไร
ทั้งนี้เพราะว่าเราไม่มีทิศทางที่แน่นอนนั่นเอง ขอขอบคุณครับ

นายสง่า สรรพศรี : ท่านประธานที่เคารพ กระผม สง่า สรรพศรี
เห็นด้วยกับคณะกรรมการที่ได้มีมติเห็นชอบนโยบายแห่งรัฐไว้ ในร่างรัฐธรรมนูญ
ฉบับนี้ กระผมขอกราบเรียนว่า ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับปี
พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นมา ก็มีนโยบายแห่งรัฐที่จะเน้นเกี่ยวกับเรื่องการศึกษา
ทางศิลปวิทยาและทางวิทยาศาสตร์อันนี้เป็นนโยบายที่จำเป็นมาก อย่างที่
ท่านกรรมาธิการพูดว่าถ้าได้กำหนดไว้แล้วหากรัฐบาลมีได้ปฏิบัติตาม สมาชิก
ก็อาจจะขอเปิดอภิปรายได้ กระผมว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่จำเป็นก็เนื่องจากว่า
เป็นเรื่องการเสริมสร้างวิชาการในชาติให้คนไทยนั้นได้เป็นที่พึ่งตนเอง ทาง
วิชาการได้ นอกจากนี้ในรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๖๑ ก็ยังได้เพิ่มเติมอีกว่า
รัฐพึงสนับสนุนการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาประเทศ อันนี้
จำเป็นมากเกี่ยวกับทางด้านอาหาร การเกษตร และการอุตสาหกรรม กระผม
ได้ตรวจร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายแห่งรัฐทั้ง ๕ มาตรา
ก็มีได้ข้อความที่ปรากฏชัดเจน ก็อยากจะกราบเรียนถามคณะกรรมการว่า
ได้เขียนครอบคลุมไว้ในตอนใด มาตราใด ถ้าไม่เป็นที่กระจ่างแล้วก็จะได้
ขอแปรญัตติต่อไป ขอพระคุณมากครับท่านประธาน

นายกระมล ทองธรรมชาติ (กรรมาธิการ) : ท่านประธาน
ที่เคารพ กระผมขอเรียนชี้แจง ๒ เรื่องด้วยกัน เกี่ยวกับเรื่องอุดมการณ์ที่
ท่านสมาชิกผู้เกียรติได้กล่าวถึง ๒ ครั้ง เรื่องนี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อนมาก
และเป็นเรื่องที่ถูกเถียงกันมานาน กระผมบรรยายวิชามาแล้ว ๘ ปีแล้ว ในสถาน
การศึกษาดัง ๆ ครั้งที่แล้วได้ไปบรรยายที่โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ก็ยัง
ไม่แน่ใจว่าเราจะมีอุดมการณ์ของชาติกันอย่างไร แต่ขอกราบเรียนว่า
ประเทศในเอเชียมีการเขียนอุดมการณ์ไว้ในคำปรารภของเขาไว้ชัด แล้วใน

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญก็จะเขียนเป็นแนวออกไปให้เห็นว่าแนวทางต่าง ๆ นั้นจะ
 ดำเนินไปเพื่อบรรลุถึงซึ่งอุดมการณ์ของชาติที่เขียนไว้ในคำปรารภ รัฐธรรมนูญ
 อินโดนีเซีย รัฐธรรมนูญอินเดียนีเซีย รัฐธรรมนูญของประเทศอื่น ๆ แม้แต่มาเลเซีย
 ก็มีปัญหาเรื่องอุดมการณ์ จึงได้ประกาศอุดมการณ์เช่นเมื่อหลังเหตุการณ์ ปี ๒๕๑๒
 ในเรื่องนี้ในการร่างรัฐธรรมนูญปี ๒๕๑๗ ก็ถกเถียงกันมาก ผลที่สุดก็เลยเปลี่ยน
 คำว่า "อุดมการณ์" มาใช้เป็นการว่า "เจตนารมณ์" แล้วก็บอกแนวทางไว้ ๘ ข้อ
 ว่าจะมีแนวทางอย่างไร เหตุที่เราตกลงกันไม่ได้ในเรื่องอุดมการณ์ก็เป็น
 เพราะวาทะยังไม่เข้าใจว่าอุดมการณ์แปลว่าอะไร ที่จริงฝ่ายตรงกันข้ามกับ
 ของเราเขาเข้าใจดีครับ อุดมการณ์ก็คือระบบความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่กลุ่มคนยึดถือ
 ร่วมกันว่าเป็นสิ่งดีงาม แล้วต้องทำให้เป็นไปตามสิ่งที่เขาเชื่อว่าเป็นดีงามให้ได้ ของ
 เราเราก็มีครับสิ่งที่เรายึดถือร่วมกันว่าดีงาม เช่นเรายึดมั่นว่าการมีสถาบันชาติ
 ศาสนา พระมหากษัตริย์ ๓ สถาบันสูงสุดนี้คงดำรงอยู่ เรามีครับ ซึ่งเรา
 เรียกว่า "อุดมการณ์ไตรภพ" แต่เราไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรให้เกิดความมั่นคงใน
 สถาบันทั้งสามนั้นจะทำกันอย่างไร ขณะนี้ข้าราชการก็ทำไปอย่างหนึ่ง ประชาชน
 ก็ทำไปอย่างหนึ่ง กลุ่มคนต่าง ๆ ก็ทำไปอย่างหนึ่ง บางทีก็มาประทะร้ายกันเอง
 ก็มี เจริญหน้ากันเองก็มี กระทบจึงเห็นเลยว่าถ้าจะเขียนก็เขียนได้ครับ ใน
 คำปรารภ เขียนให้ชัดเลย แล้วเขียนบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องแนวนโยบายแห่งรัฐ
 เสียใหม่ แต่แนวนโยบายแห่งรัฐที่เขียนไว้เขียนไว้กลาง ๆ จนไม่ทราบว่า
 จะทำอะไรกันแน่ ก็เลยทำให้หลายท่านอาจจะเห็นว่าไม่จำเป็น อย่างเมื่อครั้งที่
 ท่านสมาชิกถามว่าแนวเกี่ยวกับเรื่องวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีทำไมไม่เขียนไว้ รัฐ
 สมรณบัญญัติ ๒๕๑๗ เคยเขียนไว้แต่คณะกรรมการชุดนี้เห็นว่าจะยาว เพราะมีมาก
 ถ้าจะเขียนแล้วอาจจะต้องเขียนกันอีก ๑๐๐ เรื่อง ที่จริงอันนี้เป็นแนวละเอียด
 ปลัดก็ขอไม่จำเป็นต้องอยู่ในรัฐธรรมนูญก็ได้ รัฐธรรมนูญน่าจะบอกว่าเราจะมี
 แนวทาง ๘ อย่าง ถ้าเราจะเรียกว่าเป็นแนวทางนพพรคก็ได้ อะไรต่าง ๆ

เหล่านี้ เป็นแนวทาง ๕ อย่าง เพื่อเราจะไปถึงซึ่งอุดมการณ์ ๓ อย่าง คือ อุดมการณ์ไตรภักดิ์ที่เรายึดถือกันมานานก็ยอมทำได้ครับ ทั้งนี้แล้วแต่ท่านสมาชิก จะขอแปรญัตติ แต่อย่างไรก็ตามกระผมขอยืนยันว่าการมีนโยบายแห่งรัฐนั้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการกำหนดแนวทางร่วมกันของคนในชาติ ว่า จะเดินไปทางไหน แล้วก็จะเดินกันอย่างไรถึงจะเรียกว่าถูกต้อง รัฐธรรมนูญของ หลายประเทศในเอเชียจึงเขียนไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในยุคหลังสงครามโลก ครั้งที่ ๒ นี้เขาเขียนไว้ เพราะถ้าไม่เขียนไว้จะมีความแตกแยกทางความคิด กันมากแล้วจะหาจุดรวมไม่ได้ เมื่อหาจุดรวมไม่ได้ก็จะทะเลาะกันเกิดการ เผชิญหน้ากัน แต่ถ้ามี่แนวทางร่วมกันว่าคนทั้งชาติคืออย่างนี้ใครออกนอกแนวทางนี้ ก็ถือว่าเป็นผู้ที่ตั้งคมไม่ยอมรับหรือประเทศนี้ไม่ยอมรับ คล้าย ๆ ก็ว่าจะต้องถูก ชี้นหรือถูกไม่มื่อ อย่างนี้เป็นต้น จึงขอกราบเรียนว่า รายละเอียดทั้งหลายเหล่านี้ อาจจะไม่จำเป็นต้องเขียนไว้ทั้งหมดหรอกครับ จะไปเขียนเรื่องเหมืองแร่ จะไปเขียนเรื่องอะไรต่าง ๆ อีกมากมาย อุตสาหกรรมอะไรนี้ ถ้าจะเขียนแล้ว มากมายครับ น่าจะเขียนเพียงย่อ ๆ เป็น ๕ ทางหรือ ๔ ทาง แล้วแต่ที่เราจะ ตกลงกันได้ กระผมเคยเสนอไว้ว่าควรจะมี ๔ แนวทางครับ คือ แนวทาง ทหารการเมืองก็คือมีการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข และแน่นอนประชาธิปไตยของเราจะต้องมีหลักเกณฑ์อะไรบางอย่าง รัฐธรรมนูญ ก็เขียนไว้ แล้วแนวทางทางเศรษฐกิจจะต้องมีอะไรบางอย่างถ้าไปเราจะเป็นเศรษฐกิจแบบไทย แล้วแนวทางวัฒนธรรมและแนวทางสังคม เราจะมีวัฒนธรรมแบบไทย ถึงจะเรียกว่าเป็นไทยแท้ไม่ใช่ลูกครึ่งผสมอย่างที่เรายึดถือกัน แล้วแนวทาง บริหารจะมีอะไร กระผมเคยเสนอไว้ว่าเราเรียกว่าแนวทางจตุรมรรคก็ได้ คือ แนวทาง ๔ เพื่อไปสู่อุดมการณ์สูงสุดคือไตรภักดิ์ที่เรายึดถือกันมานาน คือภักดิ์ ต่อสถาบันทั้งสามของชาติ เป็นสิ่งที่กระผมในฐานะเป็นผู้สอนเรื่องนี้มา ๗ ปี ก็ติดใจอยู่เรื่องว่าจะหาคำพูดอะไรที่จับใจคนแล้วก็พูดเป็นสิ่งที่เดียวกันได้ ก็เลยเสนอ

ไพฑานทรามไว้ในฐานะส่วนตัวว่าถ้าหากท่านสมาชิกเห็นด้วย ท่านก็ขอแปรญัตติ
ได้ครับ ส่วนกระผมเองคงไม่ได้มีส่วนร่วมในการแปรญัตติครั้งนี้ ขอขอบคุณครับ

คุณหญิงนันทกา สุประภาตะนันท์ ท่านประธานที่เคารพ
ในหลักการนั้นฉันเห็นพ้องควยว่าควรจะมีบทบัญญัติ เรื่องแนวนโยบายแห่งรัฐไว้ใน
รัฐธรรมนูญ แต่ว่าเมื่อมาพิจารณาขอความในมาตราต่าง ๆ ของหมวด ๕ คือ
แนวนโยบายแห่งรัฐแล้วอาจจะแยกได้เป็น ๒ พวก พวกแรกนั้นเป็นพวกที่กำหนด
ในลักษณะเป็นการนำทางหรือเป็นการแนะแนวโดยใช้คำว่า รัฐพึงกระทำ
อย่างนั้นพึงกระทำอย่างนี้ นั่นพวกหนึ่ง ส่วนอีกพวกหนึ่งนั้นกำหนดไปในลักษณะ
เป็นการบังคับรัฐว่าจะต้องกระทำ อาทิเช่นอย่างมาตรา ๕๑ นอกจากรัฐจะต้อง
รักษากฎหมายและความสงบเรียบร้อยอะไรเหล่านี้ มาตรานั้นก็สำคัญมาก
ฉันจึงรู้สึกว่าการที่เรามาบัญญัติไว้ในมาตรา ๕๕ ว่าบทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อ
เป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบาย และไม่ก่อให้เกิด
สิทธิในการฟ้องร้องรัฐ ทั้งนี้เมื่อบทบัญญัติมีการกำหนดเป็นการบังคับรัฐว่าจะต้อง
กระทำอย่างนั้นอย่างนี้ เช่น ต้องรักษากฎหมายและความสงบเรียบร้อย
ถ้าหากว่ารัฐไม่รักษากฎหมาย ไม่รักษาความสงบเรียบร้อย ให้ประชาชนมีความ
ปลอดภัยเช่นนั้นแล้ว ทำไมจึงจะไม่ให้สิทธิประชาชนที่เขาจะฟ้องร้องรัฐได้ ฉัน
จึงอยากทราบความคิดเห็นของคณะกรรมการ มาชิกการ คือสรุปอีกครึ่งหนึ่งขอทราบเรียน
ว่า ฉันเห็นด้วยในบทบัญญัติที่กำหนดลักษณะไปในทางแนะนำแนวทางว่า บทบัญญัติ
ต่าง ๆ นี้รัฐขอที่จะเลือกกระทำหรือพึงกระทำในเรื่องนั้นเรื่องนี้ ตามที่จะ
เห็นสมควรโดยไม่ก่อให้เกิดสิทธิฟ้องร้องรัฐ แต่ถ้าเป็นไปในลักษณะที่กำหนดลงไป
ว่ารัฐจะต้องกระทำตามกฎหมายอย่างนี้แล้ว ควรจะเปิดโอกาสให้ประชาชน
เขาฟ้องร้องรัฐได้ถ้าหากว่ารัฐไม่กระทำตามกฎหมายเหล่านั้น ขอพระคุณคะ

นายนิพิพัฒน์ ขาดจินทร ท่านประธานที่เคารพ กระผมเห็นด้วย
เป็นอย่างยิ่งกับท่านสมาชิกผู้มีเกียรติซึ่งเพิ่งได้พูดไปเมื่อกี้ เรื่องหมวด ๕

แผนนโยบายแห่งรัฐนี้ กระผมรู้สึกว่าร่างกันมาคล้าย ๆ เป็นแบบ
 ขนบธรรมเนียมตั้งแต่ปี ๒๕๓๒ เพราะฉะนั้นในสถาบันนิติบัญญัติคราวที่แล้วปี ๒๕๑๗
 นั้นก็ยังเคยมีได้ตั้งประเด็นให้พิจารณาว่าควรจะต้องตัดหมวดนี้ออกไป ทั้งหมดเลย
 กระผมจำได้ว่าเคยมีการลงมติกันเสียด้วยซ้ำว่าถ้าตัดไปทั้งหมด ก็ไม่กระทบ-
 กระเทือนรัฐธรรมนูญอะไรครับ เพราะความที่บัญญัติเหล่านั้นจะทำก็ได้ ไม่ทำก็ได้
 แล้วใครจะไปฟ้องร้องก็ไม่ได้ แล้วรายละเอียดต่าง ๆ นักวิชาการแต่ละแขนง
 ก็อยากจะเอาเรื่องของตัวใส่เข้าไปในแผนนโยบายแห่งรัฐ เพราะฉะนั้น
 จะเห็นว่าในรัฐธรรมนูญปี ๒๕๑๗ นั้น มีมาตราในหมวดนี้เยอะแยะเหลือเกิน
 ในร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอมานี้ก็คล้าย ๆ กันว่าเพียงแค่ตัดตอนมาตราที่เพื่อ
 เหล่านั้นออกไปให้เหลือมาทราน้อยลงเท่านั้นเอง ที่กระผมเห็นว่าถ้าเพียงบัญญัติ
 ว่าแผนนโยบายแห่งรัฐ ลอย ๆ เฉย ๆ นี้จะไม่เกิดประโยชน์อะไร มากมายเลย
 กระผมคิดว่าเมื่อเรามีหมวดว่าควยหน้าของชนชาวไทย เรากำหนดให้ประชาชน
 ว่าเขาจะต้องทำอย่างนั้น เขาจะต้องทำอย่างนี้ เขาต้องมีหน้าที่ต่อรัฐอย่างนั้น
 อย่างนี้ แต่ว่ารัฐนั้นมีหน้าที่อะไร ที่จะให้แก่ประชาชนบ้าง เราไม่ได้บัญญัติเอาไว้
 กระผมรู้สึกว่ารรัฐเอาเปรียบประชาชนนะครับ เพราะฉะนั้นในหมวด ๕ ถ้าจะมี
 การบัญญัติไว้ แยกตั้ง (Heading) ของหมวด ๕ นี้ควรจะเป็น "หน้าที่และ
 แผนนโยบายแห่งรัฐ" คือรัฐจะต้องมีหน้าที่ควย ไม่ใช่เอาแต่กำหนดให้ประชาชน
 อย่างเดียวว่าเขาจะต้องมีหน้าที่อย่างนั้นอย่างนี้ เมื่อให้ประชาชนเขามีหน้าที่แล้ว
 รัฐก็ควรจะต้องมีหน้าที่สนองประชาชนควย อย่างน้อยในหลักการใหญ่ ๆ ที่
 เกี่ยวข้องในเรื่องปัจจัย ๔ ซึ่งในความเห็นของกระผมนั้น รัฐจะต้องมีหน้าที่
 เกี่ยวกับการรักษาเอกราช บูรณภาพแห่งอาณาเขต และผลประโยชน์ของชาติ
 รัฐจะต้องมีหน้าที่ให้การศึกษากาตบังคับ รัฐจะต้องหางานให้คนทำได้ตามศักยภาพ
 รัฐจะต้องมีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน
 ให้ได้ รัฐจะต้องมีหน้าที่ในการให้การรักษายาบาลและการสาธารณสุขโลก

ให้เพียงพอแก่ประชาชน เหล่านี้เป็นหน้าที่ชนชั้นฐานของรัฐที่จำเป็นจะต้องให้แก่ประชาชน ซึ่งถ้ารัฐไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ชนชั้นฐานเหล่านี้แล้ว ก็ถือว่ารัฐบาลนั้นไม่สามารถที่จะสนองประโยชน์ให้แก่ประชาชนได้เพียงพอ ซึ่งในความคิดเห็นของกระผมว่าผู้ใดที่เป็นรัฐบาลไม่สามารถที่จะดำเนินการอย่างนี้ได้แล้ว สภามีสิทธิที่จะเปิดอภิปรายให้เปลี่ยนรัฐบาลได้ ส่วนหน้าที่และแนวนโยบายอื่น ๆ นั้น กระผมเห็นว่าส่วนมากก็อยู่ในการปฏิบัติงานประจำของกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ อยู่แล้ว ถึงแม้ว่าจะพยายามเข็นไปให้ครบถ้วน แต่ก็ยังคงจะมีคนแย้งได้เสมอว่าทำไม่อย่างนั้นจริงไม่มี ทำไม่อย่างนี้จริงไม่มี เพราะฉะนั้นกระผมเห็นว่าถ้าจะคงหมวด ๕ นี้ไว้แล้ว ควรจะกำหนดเป็น ๒ ประเภท อันแรกคือ หน้าที่ชนชั้นฐานจะต้องมาก่อน ส่วนนโยบายต่าง ๆ ที่ใครจะฟ้องร้องไม่ไถ่ก็นักเลือกเอามาได้เพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ พุกให้กว้าง ๆ คดุมเอาไว้ในตอนหลัง โดยไม่จำเป็นที่จะต้องใหม่มากมาตราไปโดยใช่เหตุ กระผมมีความเห็นอย่างนั้น ขอบคุณครับ

นายเฉลียว วัชรพุก ทานประธานสภาที่เคารพ กระผมเห็นด้วยกับคณะกรรมการที่จะให้หมวด ๕ แนวนโยบายแห่งรัฐ เพราะกระผมคิดว่ารัฐธรรมนูญนี้เป็นกฎหมายสูงสุดควรมีกำหนดแนวนโยบาย เพื่อที่จะให้รัฐบาลไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลใดก็ตามปฏิบัติไปตามแนวนโยบายหลักที่สำคัญ เพราะว่าการที่รัฐบาลทุกรัฐบาลนั้นก็คงจะมีแนวนโยบายของแต่ละรัฐบาล แต่ทั่วประเทศของเราควรมีกำหนดนโยบายหลักเอาไว้ นโยบายหลักที่กำหนดไว้ในกระผมก็เห็นว่าคณะกรรมการได้พิจารณาโดยรอบคอบแล้ว ใ้มีการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่จะให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในประเทศชาติของเรา แต่กระผมเห็นว่าเรายังมีสิ่งที่สำคัญไปอีก ๒ ประการ

ประการแรกก็คือ เกี่ยวกับเรื่องการส่งเสริมการศึกษา การพลศึกษา ให้แก่ประชาชนทุกชั้น ถึงแม้ว่าในมาตรา ๕๓ จะระบุไว้ว่า "รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษามวลชน" กระผมก็ไม่แน่ใจว่าจะรวมถึงการพลศึกษาหรือไม่ เพราะ

ถ้าหากว่าเราลี้ภัยในเรื่องการพลศึกษาหรือการกีฬา ให้กับประชาชนของเราแล้ว กระทบคิดว่าสุขภาพอนามัยต่าง ๆ รวมทั้งจิตใจของประชาชน เราก็คงจะไม่เป็น นักกีฬาและไม่เป็นนักประชาธิปไตย เพราะฉะนั้นกระทบก็อยากจะขอเสนอ แนวความคิดให้กับท่านกรรมาธิการและทางรัฐบาล โดยเฉพาะท่านกรรมาธิการ ที่จะพิจารณาในวาระที่ ๒ จะมีวิถีทางใดที่จะเพิ่มในเรื่องเหล่านี้เข้าไป เป็นต้นว่าในมาตรา ๕๓ อาจจะมีเพิ่มลงไปว่า "รัฐพึงจัดให้มีสนามกีฬาและส่งเสริมการพลศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะจัดให้แก่เยาวชนให้เพียงพอ"

อีกประการหนึ่งที่กระทบคิดว่าอาจจะยังไม่มีในร่างคือ เกี่ยวกับ เรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติ หรือการจัดให้มีสวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ให้กับประชาชน ทั้งนี้กระทบได้สังเกตเห็นว่ารัฐจะไปทำหรือพัฒนาอะไรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นถนน เขื่อน หรืออาคาร การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ก็ตามมักจะลี้ภัยในเรื่องเหล่านี้ จะเป็นการทำลายธรรมชาติเสียมากกว่า ถ้าหากว่าจะกำหนด แนวนโยบายหลักเขาไว้ว่า เมื่อมีการก่อสร้าง มีการทำงานพัฒนาอะไรต่าง ๆ แล้ว จะต้องให้พิจารณาในเรื่องอนุรักษ์ธรรมชาติไว้ด้วย นอกจากนั้นกระทบได้ พิจารณาเห็นว่าสวนสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งบางจังหวัดเคยมีอยู่แล้ว แต่ว่าในระยะ หลัง ๆ นี้บางครั้งก็มีการก่อสร้างอาคารอะไรต่าง ๆ ขึ้นมา ทำให้สวนสาธารณะ เหล่านี้ลดน้อยลงไป ไม่มีการจัดทำเพิ่มขึ้นมาอย่างเพียงพอ กระทบก็ไม่ทราบว่าเป็นหน้าที่ของใคร จะเป็นของกระทรวงใด ๆ ก็ได้ แต่ถ้าวางเราสามารถ กำหนดเป็นแนวนโยบายแห่งรัฐเขาไว้ กระทบคิดว่าในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติ กิติ การจัดให้มีสวนสาธารณะกิติ ก็คงจะเป็นนโยบายหลักที่ทุกกระทรวงทบวงกรม จะได้พึงปฏิบัติ เพราะฉะนั้นในมาตรา ๕๕ กระทบก็อยากจะเสนอแนวความคิดว่า ควรจะมีการเพิ่มเติมในมาตรานี้เป็นต้นว่า "รัฐพึงส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและบำรุงรักษาความสมดุลย์ของสภาพแวดล้อม และพึงจัดสิ่ง เป็นพิษทำลาย สุขภาพและอนามัยของประชาชน รัฐพึงจัดให้มีสวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อน

หย่อนใจทางธรรมชาติให้เพียงพอ" การที่กระผมได้เสนอแนวความคิดขึ้นมาเพราะ
กระผมคิดว่าคนที่ประชาชนของชาติมีสุขภาพอนามัยดี มีน้ำใจเป็นนักกีฬา
มีส่วนสาธารณสุข มีภูมิประเทศต่าง ๆ ที่สวยงาม ก็จะทำให้เขาเหล่านั้นเป็นนัก
ประชาธิปไตยและมีความรักชาติบ้านเมือง ขอขอบคุณครับ

นางวิมล เจียมเจริญ : ท่านประธานที่เคารพ และท่านสมาชิก
ผู้เกียรติทั้งหลาย ศิณห์ วิมล เจียมเจริญ ก่อนอื่นศิณห์ขอกราบเรียนว่า
ศิณห์เห็นด้วยกับคณะกรรมการที่เราจะต้องมีแนวนโยบายแห่งรัฐไว้ ครั้นเราพูด
กันถึงอุดมการณ์กับคำว่า "นโยบาย" ซึ่งศิณห์เห็นด้วยกับท่านกรรมการท่านหนึ่ง
เหมือนกันว่า คำว่า "อุดมการณ์" กับคำว่า "นโยบาย" นั้น ส่วนใหญ่เราแยก
กันไม่ได้ ศิณห์ขอกราบเรียนว่า คำว่า "อุดมการณ์" นั้น เป็นสิ่งที่พึงรู้สึกอยู่ใน
ความคิดในหัวใจของตน แต่ถ้ามือใครเอามาเขียนลงเป็นตัวอักษรแล้ว ศิณห์ขอ
กราบเรียนว่า นั้นเขาเรียกว่า "นโยบาย" เป็นแนวทางที่จะคงปฏิบัติเพื่อให้
ไปถึงอุดมการณ์นั้น ถ้าเปรียบง่าย ๆ อุดมการณ์นั้นก็เหมือนพุทธศาสตร์ที่คงวางไว้
อย่างแน่วแน่และมั่นคง ส่วนนโยบายก็คือพุทธวิธีที่จะทำอย่างไรก็ได้ เพื่อให้ถึงซึ่ง
พุทธศาสตร์นั้น ถ้าเราพูดถึงพรรคคอมมิวนิสต์แล้ว ศิณห์ขอกราบเรียนว่า เรามี
อุดมการณ์ อุดมการณ์ของเขาคืออะไร ก็จะต้องปกครองประเทศแบบคอมมิวนิสต์
ในการดำเนินการซึ่งเป็นนโยบายของเขา ก็คือว่าต้องการที่จะล้มล้างการปกครอง
แบบประชาธิปไตยให้ได้ เพราะฉะนั้นเขาจะใช้แนวนโยบายหรือจะใช้พุทธวิธีใด ๆ
ก็ตาม แต่คงให้ถึงพุทธศาสตร์ของเขา คือมีการปกครองแบบลัทธิคอมมิวนิสต์ให้ได้
ของเราละ มีอุดมการณ์อะไร อุดมการณ์ที่พึงอยู่ในหัวใจของเราทุกคนนั้นก็ถือว่า
เราต้องมีการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข นั้นเป็น
อุดมการณ์ ต่อมาเราจะมาเขียนแนวนโยบายอย่างไรก็ได้ เพื่อให้ถึงอุดมการณ์
ของเราคือต้องมีการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
เท่านั้น เพราะฉะนั้นเมื่อเป็นอย่างนี้แล้ว รัฐจึงพึงกำหนดแนวนโยบายอย่างกว้างๆ

ไว้ เพราะเนื่องจากว่าต่อไปเราจะมีพรรคการเมืองเข้ามา พรรคการเมืองนั้น
 ย่อมมีแนวนโยบายของตน อย่างเช่นกรรมาธิการท่านหนึ่งท่านก็ได้พูดไปแล้วว่า
 พรรคการเมืองใหม่อาจจะบอกว่าเราจะมีการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมี
 พระมหากษัตริย์เป็นประมุข แต่ในการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจนั้นท่านอาจจะเอา
 แนวทางแห่งสังคมนิยมมาใช้ก็ได้ เพราะฉะนั้นตรงนี้จะคะแนวนโยบายของรัฐ
 จึงต้องกำหนดให้กว้าง เมื่อกว้างแล้วก็ต้องให้รัฐบาลมีสิทธิที่จะหยิบยกตอนใด
 ขึ้นมาใช้ก่อนก็ได้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของประเทศในขณะนั้น และตาม
 แนวนโยบายเป็นของพรรค เมื่อพรรคเปลี่ยนไป ถ้ากำหนดไว้อย่างมั่นคง กำหนด
 ไว้โดยไม่มีทางกระดิกกระเดี้ยวอย่างไรได้แล้วก็ถึงซึ่งการฟ้องร้อง อย่าง
 สมาชิกผู้เรียกร้องท่านหนึ่งกล่าวไว้ ซึ่งไม่น่าที่จะทำได้ อย่างที่คิดกันราบเรียบ
 แล้วว่าสักแต่พรรคการเมืองใดจะยกในหัวข้อใดขึ้นมา จำกัดให้เข้มงวดหรือไม่
 คิดกันชอกราบเรียบว่า ในการกำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐของเราต้องกระทำและ
 กระทำกว้าง ๆ ที่ท่านผู้หนึ่งพูดว่าในมาตรา ๕๗ ทำไมพูดถึงเรื่องเกษตรกร
 ทำไมไม่พูดถึงเรื่องอุตสาหกรรม คิดกันชอกราบเรียบ ความจริงได้กำหนดไว้แล้ว
 ในมาตรา ๕๔ "รัฐพึงสนับสนุนให้เอกชนได้มีการริเริ่มในทางเศรษฐกิจ" คำว่า
 "เศรษฐกิจ" ในเรื่องนั้นเราแปลได้ว่าเศรษฐกิจหมายถึงอุตสาหกรรมและ
 พาณิชยกรรมรวมกันไปด้วย และยังถ้าเราจะกำหนดวงแคบเข้าไปถึงกับให้มีการ
 หยิบยกในเรื่องการค้าหรือส่วนสาธารณะขึ้นมาด้วยแล้ว คิดกันคิดว่าก็จะยิ่งรัดตัว
 มากยิ่งขึ้น มาตราต่าง ๆ ในนี้จะยาวมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเรื่องกักกันคิดกันว่า
 ไม่ควรที่จะใส่เข้าไปเลยนะ เพราะทุกวันนี้วันพรทันทันทีเล่นกีฬา วันธรรมดากา
 ทันทันทีชอมกอดฟอยล์แล้ว ก็หวังว่าทุกท่านคงจะมีอนามันโดยทั่วหน้ากัน ยิ่งเรื่อง
 สนามกีฬา ยิ่งเรื่องส่วนสาธารณะ คิดกันคิดว่าให้เป็นเรื่องของ กทม. เขา
 พิจารณาดีกว่า อย่าเพิ่งใส่ไว้ในรัฐธรรมนูญให้ชายหน้าประชาธิปไตยเลยนะ

ขอบคุณ

LIART

พลอากาศเอก บัญชา เมฆวิชัย : ท่านประธานที่เคารพ
 ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ กระผมได้ฟังคำอภิปรายของท่านสมาชิกผู้มีเกียรติหลายท่าน
 รู้สึกว่าที่กระผมกำลังจะอภิปรายนี้อาจจะซ้ำกับบางท่าน แต่กระผมฟังแล้ว
 บางท่านพูดยาวกระผมอาจจับความไม่ทันแน่ชัดว่าจะตรงกับของกระผม หรือไม่
 กระผมจะขอพูดสั้น ๆ ว่าอย่างนี้ แนวนโยบายแห่งรัฐนั้นควรมีแน่ แต่ฟังดูตามที่ท่าน
 สมาชิกบางท่านได้อภิปรายแล้ว ใครนึกอะไร ใครทำงานอยู่ในฟิลด์ (Field)
 ไหน ใครชอบอย่างไร ก็อยากจะให้ใส่ลงไป ถ้าขึ้นใส่ลงไปอย่างนี้ก็อย่างที่ว่า
 ครบก็จะต้องเพิ่มอีกหลายมาตรา แล้วก็อย่างที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติหนึ่งได้กล่าว
 ไว้ว่าควรมีแต่หลักใหญ่ ๆ กว้าง ๆ กระผมก็คิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องถูกต้อง เรา
 จะมีรายละเอียดเล็กเท่าไรก็ตาม ถ้าหากว่าเรามีหลักใหญ่ครบถ้วน เป็นกรอบ
 เป็นแนวทางตามมาตรา ๔๕ ที่บอกไว้แล้วเป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมาย
 และการกำหนดนโยบาย ถ้าเราวางหลักใหญ่ ๆ ไว้อย่างที่ท่านกรรมการ
 ท่านหนึ่งได้กล่าวว่าเป็นจตุรบรรค หรือจะเป็นเบญจบรรค ฉมรรค หรือจะเป็น
 อัฐมบรรค นวบรรค อะไรก็แล้วแต่ กระผมว่าควรมีแต่หลักใหญ่ ๆ ครอบคลุม
 เป็นแม่บทไว้ แล้วการที่ว่าจะใส่การกีฬาหรือใส่ส่วนสาธารณสุขลงไปหรือไม่กระผม
 ว่าควรใส่ลงไป แต่ไม่ใช่เอารายละเอียดไป ใส่ลงไปเป็นหลักใหญ่ให้คลุมไว้
 ซึ่งคล้าย ๆ กับเป็นหลักทางยุทธศาสตร์ไว้ เมื่อมีรัฐบาลขึ้นมาตามวาระต่าง ๆ
 กัน แต่ละรัฐบาลก็จะไปพิจารณาวางนโยบายคล้ายกำหนดคยุทธวิธีของเขาเองคณะ
 นี้ก็นักขบจะทำวิธีนั้น คณะนั้นจะทำวิธีนี้ ให้ตรงตามยุทธศาสตร์หลักใหญ่ของเรา
 ไว้แล้วกัน รัฐบาลไหนจะไปกำหนดวิธีใดก็จะได้มีความอ่อนตัว แต่ไม่หลุดออกไป
 จากแนวนโยบายแห่งรัฐที่วางคลุมไว้กว้าง ๆ และยึดตามความมุ่งหมายของ
 แนวนโยบายที่วางไว้ กระผมเข้าใจว่าอันนี้ควรเป็นหลักที่น่าจะทำโดยถูกต้อง
 คือวางแนวนโยบายไว้เป็นหลักใหญ่ ๆ กว้าง ๆ ให้ครอบคลุมไว้เป็นแนวทาง
 กระผมขออภิปรายเพียงเท่านี้ครับ ขอขอบคุณ

นางกนก สามเสน วิล ทานประธานสภาที่เคารพ จินัน
 กนก สามเสน วิล จินันไต้อานรัฐธรรมนูญตั้งแต่วันพฤหัสบดีคราวที่แล้วที่เราได้
 มีการอภิปรายกัน โดยเฉพาะในหมวด ๔ เกี่ยวกับเรื่องหน้าที่ของชนชาวไทยและ
 มาตราประกอบกับหมวด ๕ เรื่องแนวนโยบายแห่งรัฐ จินันมีความรู้สึกที่ว่า
 บ้านเมืองเราแยกอยู่ทุกวันนี้เพราะเหตุว่า เราพยายามจะยึดเย็บให้รัฐเป็นผู้ที่
 ทำอะไรทำอะไรเสียทุก ๆ อย่าง แมกระทั่งอย่างหน้าที่ของชนชาวไทย เมื่อ
 คราวที่แล้วจินันได้เคยเรียนถามคณะกรรมการว่าหน้าที่ของเราหรือไม่ที่เราควรจะได้ว่า
 "ชนชาวไทยควรจะช่วยกันรักษาประเพณีและวัฒนธรรม" ทานกรรมการท่านหนึ่ง
 ซึ่งถูกจะเป็นคนสมัยใหม่อยู่หรือเพราะว่าอายุท่านยังเยาว์อยู่ ท่านก็บอกว่า
 ใครจะเป็นคนกำหนด วัฒนธรรมเปลี่ยนไปเปลี่ยนมา เกี่ยวจะมุ่งกระโปรงสั้น
 เกี่ยวจะมุ่งกระโปรงยาว แต่พอมาดูในแนวนโยบายแห่งรัฐของท่าน เขียนไว้
 ในมาตรา ๕๔ "รัฐพึงส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชาติ" ก็หมายความว่า
 ว่า รัฐจะเป็นคนบอกว่าผู้หนึ่งนั้นควรจะมุ่งกระโปรงสั้นหรือกระโปรงยาวแทนที่จะ
 ให้เขาเป็นคนตัดสินเอาเองกระนั้นหรือ อีกข้อหนึ่ง อย่างเช่นบอกว่า "การบำรุง
 รักษาความสมดุลของสภาพแวดล้อม และพิงชังคั้งเป็นพิงที่ทำลายสุขภาพและ
 ออนามัยของประชาชน" คนกวาคถนบนอนอยู่ทุกวันนี้ กวาคเทาไรก็ไม่รู้จักหมดเพราะ
 มีคนทิ้งขยะตลอดเวลา พอกวาคเสรีจั้ง ก็เพราะเหตุว่าเราไม่เคยมีการกำหนด
 หน้าที่ให้ประชาชนนั้นจะต้องพิงรักษามานเมืองของเขาเองบ้าง เราจะปล่อยให้
 ประชาชนเป็นคนปัญญาชน รัฐจะทองพิงทำให้เสียทุก ๆ อย่าง จึงได้มีพิงหา
 ต้องให้เราคิดและกัซบและกัแกไขไม่ตกจนอยู่ทุกวันนี้ จินันคิดว่าในแนวนโยบาย
 แห่งรัฐนั้นควรจะต้องเป็นหลักใหญ่ ๆ อย่างที่ท่านสมาชิกและทานกรรมการ
 บางท่านก็โถกถาวแล้ว แต่จินันก็มีความม้งามบางอย่างซึ่งถ้าจะปล่อยให้โดย
 ที่ไม่ได้กำหนดให้แน่นอนหรือประชาชนไม่อาจจะทำควยตัวของตัวเองได้ เพราะ
 เหตุว่าประชาชนของเราในขณะส่วนใหญ่ ๗๕ เปอร์เซ็นต์ อยู่ในชนบท เป็นคนที่

ยังไม่ได้รับการศึกษาเพียงพอ ยังไม่ได้รับการอบรมเพียงพอ ยังไม่เข้าใจ
 เพียงพอയാว่าแต่จะเอาคำว่า "ประชาธิปไตย" ไปพูดเลยแม้แต่เพียงว่าจะ
 กินน้ำนมเพื่อจะได้ไม่เป็นวัว เขาก็ไม่เข้าใจเสียแล้ว เพราะฉะนั้นฉันจึงคิดว่า
 ในแผนนโยบายแห่งรัฐนั้นควรจะกำหนดในสิ่งที่คิดว่าประชาชนทำเองไม่ได้ รัฐ
 ควรจะทำให้ ยกตัวอย่างเช่น เรื่องของการส่งเสริมเยาวชน เมื่อก่อนใคร
 หลายท่านพูดถึงอุดมการณ์ของชาติ และท่านกรรมาธิการท่านหนึ่งก็กล่าวไว้ว่า
 เราจะเขียนแต่อุดมการณ์แล้วก็ทิ้งอุดมการณ์ไว้โดยไม่รู้อะไรจะทำให้อุดมการณ์ นั้น
 สัมฤทธิ์ผลอย่างไร คิดว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมาก ท่านได้พูดถึงหัวใจปัญหาของ
 ชาติในปัจจุบันนี้ และฉันก็หวังว่าเพื่อนสมาชิกทั้งหลาย และท่านกรรมาธิการ
 ซึ่งจะได้รับการแต่งตั้งต่อไปนั้นควรจะได้โปรดคำนึงถึงในชั้นนี้เสียด้วย เยาวชน
 นั้นมีเป็นจำนวนมาก ถ้าเราไม่สร้างคุณภาพของเยาวชนแล้ว บ้านเมืองของเราที่
 เราเขียนไว้ทั้งหมดในแผนนโยบายแห่งรัฐนั้นจะเป็นไปได้อย่างไร ถ้าคนไม่มี
 คุณภาพ ฉันจึงเห็นว่าสิ่งสำคัญที่น่าจะปรากฏในแผนนโยบายแห่งรัฐ เป็นการ
 บังคับให้รัฐบาลทุกรัฐบาลจะต้องกระทำจนกว่าประชาชนของเราจะมีคุณภาพทั่วถึง
 กันนั่นคือการส่งเสริมพัฒนาเยาวชนของชาติให้พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ และ
 สติปัญญา พร้อมทั้งจะเป็นพลังรับช่วงอนาคตของชาติต่อไปได้ ฉันคิดว่าสิ่งนี้เป็น
 สิ่งที่สำคัญมาก

อีกประการหนึ่งเราพูดถึงเรื่องการส่งเสริมสาธารณสุข การ
 ส่งเสริมสาธารณสุขเท่าที่กำหนดไว้ใน ฉันก็เห็นว่า เป็นสิ่งที่ดี แต่ฉันคิดว่ายังขาด
 สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง และก็ต้องขอประทานโทษที่จะต้องกล่าวถึงเยาวชนอีก
 เมื่อเยาวชนจะเกิดจากแม่ที่ไม่มีคุณภาพแล้ว เยาวชนที่ออกมาจะเป็นเยาวชน
 ที่ไม่มีคุณภาพเสียตั้งแต่เกิดยากที่จะแก้ไขได้ เพราะฉะนั้นการมารดาและทารก
 ส่งเคราะห์เป็นสิ่งซึ่งรัฐจะต้องทำทุกสมัยทุกกาล เพราะประชาชนไม่อาจจะ
 ทำได้เอง ฉันจึงใครจะขอกราบเรียนต่อท่านกรรมาธิการและเพื่อนสมาชิกว่า

สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เราควรจะต้องคำนึง และควรจะต้องอยู่ในแนวนโยบายแห่งรัฐ เพราะเป็นสิ่งที่รัฐบาลทุกรัฐบาลที่เข้ามาในครั้งนั้นจะต้องทำในสิ่งเหล่านี้ ในสิ่งอย่างนั้นเมื่อกาลเวลาผ่านไปก็อาจจะมีการแก้ไขปัญหาจนลุล่วงประสบผลสำเร็จได้ นั่นเป็นเรื่องนโยบายของรัฐบาลแต่ละรัฐบาลว่าควรจะทำอะไรก่อนอะไรหลัง และเมื่ออะไรที่ทำแล้วก็ไม่ต้องเอามาคำนึงถึงก็ได้ อันนั้นก็เป็นเรื่องนโยบายของรัฐบาลแต่ละยุคแต่ละสมัย คิดขึ้นชอกรวมเวียนเท่านั้น ขอบพระคุณค่ะ

นายเหม สุไลมาน ท่านประธานที่เคารพ ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ กระผม เหม สุไลมาน กระผมมีข้อข้องใจใครจะขอถามคณะกรรมการเกี่ยวกับ มาตรา ๕๐ ที่มีบัญญัติว่า "ก่าลั้งทหารพืงมีโดยเหมาะสมแก่ความจำเป็นสำหรับรักษาเอกราช ความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติ" ที่กระผมข้องใจก็เนื่องจากเห็นว่าทางคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนั้นโดยถือหลัก รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นหลัก ที่นี้กระผมได้ไปพลิกดูรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๖๑ มีบัญญัติเพิ่มอีกมาตราหนึ่ง คือมาตรา ๗๐ โดยมีบัญญัติไว้ว่า "ก่าลั้งทหารพืงใช้เพอการรบหรือการสงคราม เพอปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ เพอการปราบปรามการกบฏและการจลาจล เพอการรักษาความมั่นคงของรัฐ และเพอการพัฒนาประเทศชาติ" กระผมจึงข้องใจอยากจะทราบว่าทาง คณะกรรมการมีเหตุผลอะไรที่ตัดข้อความในมาตรา ๗๐ ของรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๖๑ เพราะกระผมเห็นว่าข้อความในมาตรานี้เป็นข้อความที่สำคัญ อย่างยิ่งซึ่งไม่ควรจะตัดทิ้งไป เพราะข้อความในมาตรา ๕๐ ของร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับที่พิจารณาอยู่นี้ได้บัญญัติเฉพาะว่า "ก่าลั้งทหารพืงมี" แต่มาตรา ๗๐ ของ รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้บัญญัติเพิ่มเติมว่า "ก่าลั้งทหารพืงใช้" ซึ่งมีความมุ่งหมายว่าทหารนั้นนอกจากจะมีแล้ว ทหารจะพืงใช้สำหรับกรณีใดบาง กระผมเห็นว่าไม่ควรจะตัด จึงอยากจะขอความเห็นจากทางคณะกรรมการว่า ที่ท่านได้ตัดทอนเหตุผลอะไรครับ ขอบพระคุณ

พลอากาศเอก ทวี จุลละทรัพย์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็น
 ประธาน สำหรับมาตรา ๕๐ คณะกรรมาธิการได้พิจารณาอย่างรอบคอบแล้วว่าเป็น
 มาตราที่สำคัญอย่างยิ่ง เมื่อมีความสำคัญต่อประเทศชาติ มีความสำคัญต่อการที่จะ
 ต้องรักษาความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้งผลประโยชน์แห่งชาติแล้ว หากว่าเราจะไป
 เขียนอะไรให้ยาวมากเกินไปจนกระทั่งแปลความหมายไปต่าง ๆ นานานั้นก็เป็น
 สิ่งที่จะเข้าใจกันยาก คณะกรรมาธิการจึงได้สรุปว่า "ก้ำดั่งทหารนั้นพึงมีโดย
 เหมาะสมแก่ความจำเป็นสำหรับรักษาเอกราช" อันนี้คลุมไปมากมาย เราไม่ต้อง
 การที่จะบอกว่า ก้ำดั่งทหารบกจะต้องมีเท่านั้น ก้ำดั่งทหารเรือจะต้องมีเท่านั้น
 ก้ำดั่งทหารอากาศจะต้องมีเท่านั้น รัฐธรรมนูญบางประเทศได้มีสิ่งปลักขอยออกไป
 ถึงขนาดนี้ ซึ่งเราก็ไม่ควรจะกำหนดไปตั้ง เช่นที่เขาทำกัน อันนี้กระแถมอธิบาย
 ก็เพื่อจะให้ทราบถึงความต้องการหรือความนึกคิดของคณะกรรมาธิการ ที่ว่าถึง
 กิจการอื่น ๆ ทหารจะพึงกระทำเพื่อช่วยเหลือประชาชนก็ดี หรือทะนุบำรุง
 บ้านเมืองในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนานั้น เราก็ใส่ไว้ในมาตรา ๕๐ นี้เช่นเดียวกัน
 คือนอกจากรักษาเอกราช ความมั่นคง และก็ยังมี "และผลประโยชน์แห่งชาติ"
 ผลประโยชน์แห่งชาตินี้รวมหลายอย่างเหลือเกิน สิ่งใดที่เป็นผลประโยชน์
 แห่งชาติแล้ว ทหารสามารถจะเข้าไปร่วมมือดำเนินการกับส่วนราชการใด ๆ หรือ
 ร่วมมือกับประชาชนเราได้เขียนไว้กว้าง ๆ ส่วนในมาตราของรัฐธรรมนูญ
 ที่ท่านสมาชิกไกลกล่าว รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๗ นั้นก็ไกลกล่าวปลักขอยออกไป
 แต่คณะกรรมาธิการเห็นว่าจะเป็นการยืดเยื้อเกินไปจึงได้รวมมาไว้ไว้ ใน
 มาตรา ๕๐ "ก้ำดั่งทหารของชาติพึงมีโดยเหมาะสมแก่ความจำเป็น" ความ
 จำเป็นนั้นนอกจากจะจำเป็นในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติแล้ว จำเป็นในการที่
 จะรักษาเศรษฐกิจแห่งชาติไว้ด้วย เราทั้งหลายก็คงจะจำได้ว่าทหารทองเดินควาย
 ทอง ทองก็คือเศรษฐกิจ ถ้าเศรษฐกิจไม่ดี ทหารก็จะเดินไม่ค่อยจะสะดวก
 อันนี้ก็ความหมายไปถึงแค่นั้นว่าโดยความเหมาะสม ไม่ใช่เศรษฐกิจของเรา

ชาคคลุมบางอะไรบ้าง หรือรายใดไม่พอรายจ่าย แต่ทางทหารต้องการในการที่จะจ่ายเงินมากมาย ทหารก็ไม่ฟังกระทำ เพราะว่าถ้าทองแตกแล้ว ทหารก็เดินไม่ได้ ดังนั้นกระผมคิดว่าในมาตรา ๕๐ นี้ก็เป็นกรเหมาะสมควรในฐานะที่เป็นกรรมาธิการ แต่ถาพท่านสมาชิกผู้ใดเห็นสมควรจะเพิ่มเติมอะไร ก็มีสิทธิในการที่จะแปรญัตติในวาระที่ ๒ ขอขอบคุณครับ

นายธรรมณู ลัดพลี : ขอบพระคุณครับท่านประธานที่เคารพ
 กระผม ธรรมณู ลัดพลี ก่อนอันกระผมก็อยากจะกราบเรียนว่า กระผมเห็นด้วยกับท่านสมาชิกผู้มีเกียรติท่านสุดท้ายที่ได้อภิปรายไป แต่ด้วยความเคารพกระผมยังไม่เห็นด้วยกับท่านกรรมาธิการผู้มีเกียรติที่ได้กรูณาชี้แจง เพราะว่าเรื่องของมาตรา ๕๐ นี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดกำลังทหาร แต่การจะใช้กำลังทหารนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง เพราะฉะนั้นที่ท่านตักไปนั้นท่านกลัวจะยาวเกินไป กระผมเห็นด้วยกับความเคารพว่าเลยทำให้สั้นเกินไป เหลือแต่ความมีไว้เพื่ออะไร และอย่างที่ท่านบอกว่าการเห็นด้วยของนั้น นั้นแหละครับก็จำเป็น ถ้าท่านจะขมวดไว้วว่า "ตามความจำเป็นแก่การ เศรษฐกิจด้วย" ก็อาจจะพอทำให้รักกันขึ้น มีแต่เรื่องการจัดกำลังเท่านั้น แต่ความเหมาะสมนั้นไม่รู้ว่าเหมาะสมแค่ไหน ถ้าคุยต่อไปเกี่ยวกับการรักษาเอกราช ความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติ ถ้ามองในอันนี้แล้ว นอกจากจะไม่รักกันไปในทางที่ท่านต้องการ มองไปแล้ว กระผมคิดนะครับ อาจจะผิดก็ได้ กระผมมองในแง่เนกาทีฟ (Negative) ก็คือเหมือนกับมาญมัตกกำลังทหารมีไหม่มากเกินไป ไม่สมควรที่จะมาเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะว่าแทนที่จะเป็นการยกย่องหรือส่งเสริมเนนความสำคัญของกำลังทหาร เหมือนกับมองในแง่ที่ว่ากำลังทหารอาจจะมีไว้ในรูปเกินความจำเป็นกันมอຍ ๆ ทำให้เศรษฐกิจของชาติหรืออะไรก็ตามต้องรวนเร ไปจึงต้องยุบมัตกไว้ถึงใค้บอกว่่า "พึงมีโดยเหมาะสมแก่ความจำเป็นสำหรับรักษาเอกราช ความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติ" โดยเฉพาอย่างยิ่งจากศึคมาคร่าที่กล่าวแล้วนั้น

ออกไปก็เห็นเลยว่าความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติมันต้องไปที่ความกันอีกกว่า
 แค่นั้น การรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ ความจริงเป็นเรื่องภัยเฉพาะหน้าที่
 จำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบัน เราตกไปเสีย มาที่ความ ก็อาจจะทำให้ไม่ได้ผูกพัน
 กระทั่งเห็นว่าการกำลังทหารนั้นก็ควรจะมีและมีไว้เพื่ออะไร รับรองฐานะไว้อยู่
 ตามรัฐธรรมนูญ เช่นปรามปรามการจลาจล หรือการรักษาความสงบของชาติ
 หรืออะไรต่าง ๆ หรือว่าเพื่อที่จะพัฒนาประเทศชาติ อันนี้ก็จำเป็น ก็จะรับกับ
 มาตราอื่น ซึ่งเวลานี้เรามีความจำเป็นเรารับรู้แล้วว่าทหารก็ ข้าราชการ
 พลเรือนก็ บางครั้งก็มีความจำเป็นต้องไปรับราชการคานอนเพื่อประโยชน์แก่
 ความมั่นคงของประเทศชาติ เช่น เป็นสมาชิกสภาบางอะไรบาง เพราะฉะนั้น
 ถ้าตัดอันนี้ออกแล้ว จะเหมือนกับว่าการกำลังทหารทิ้งมีไว้แค่นี้ ถ้าหากว่าคนไหนที่อยู่
 ในกำลังทหารจะไปทำทางอื่นที่ไม่เกี่ยวกับรักษาเอกราช เช่นงานรักษา
 ผลประโยชน์ของชาติ หรืองานที่เกี่ยวกับพัฒนาประเทศชาติ เช่นเป็นสมาชิก
 ก็ยอมทำไม่ได้ ก็จะเกิดขัดกันระหว่างรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกัน กระผมก็อยากจะ
 กราบเรียนไว้ว่า เรื่องนี้ความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติมัน จริงอยู่อาจจะมีความ
 ความหมายกว้าง อย่างที่ท่านกรรมาธิการผู้มีเกียรติได้อภิปรายและชี้แจง แต่ว่า
 ศัพท์อันนี้เท่าที่กระผมเข้าใจ ยังใช้ไม่แพร่หลาย เป็นที่รับรู้กันเฉพาะในหมู่
 ข้าราชการชั้นสูงที่มีโอกาสได้รับราชการมานาน งานงานสำคัญต่าง ๆ ของชาติ
 หรือมีโอกาสได้ผ่านการศึกษอบรมของสถาบันชั้นสูง เช่นวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
 ไซกันอยู่ แต่ประชาชนธรรมดาไม่น่าจะคอยเข้าใจ แล้วยิ่งเรื่องของ
 สมาชิกสภานั้นเขาจะไม่รู้เรื่องเหล่านี้ ความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติอะไร
 เขามักจะนึกถึงเรื่องความของเขา เรื่องไอ้เปีย ไอ้แกละของเขา เรื่องผักบึง
 ผักกระเฉด ในท้องนาของเขาว่ามีกินหรือไม่กิน ผลประโยชน์ความมั่นคง
 แห่งชาตินี้ เขาอาจจะบอกว่าไม่รู้เลย คำนี้สรรรคทานลืขิตมาหรืออย่างไร
 เพราะฉะนั้นก็เป็นเรื่องน่าคิด เราควรจะเขียนในใหนบ้าง ในรัฐธรรมนูญ

ไม่ควรจะเขียนไว้อากเกินไป และโดยเฉพาะความเห็นของกระผมที่อยากจะ
 กราบเรียนตามท่านกรรมาธิการผู้เกียรติคือว่า เราพิจารณารัฐธรรมนูญ
 กันอย่างไรครับ ปัจจุบันกระผมมองคุณสถานการณ์ความมั่นคงของประเทศไทย
 มีความสำคัญมาก รัฐธรรมนูญก็ควรที่จะเขียนให้สอดคล้องกับความต้องการของ
 ปัจจุบัน ควรจะเฉพาะเจาะจงไป ไม่ควรที่จะเขียนกว้างเป็นแผนระยะยาว
 อย่างแผนธุรกิจขนาดใหญ่ เช่น บริษัท เจนเนอเรล มอเตอร์ (General
 Motor) หรืออะไรที่เขาเขียน ๓๐ ปี อะไรต่าง ๆ นี้ นี้เราต้องสำนึก
 เหมือนกันว่าจะอาจจะ ๕ ปี ๑๐ ปี อย่างมากที่เราหวัง หรืออาจจะปีเดียว
 หรือเขียนยังไม่ทันจบอาจจะต้องเปลี่ยนใหม่แล้ว อะไรอย่างนี้ เพราะฉะนั้น
 เราก็น่าจะถือแค่นโยบายหรือไม่ครับ คือถือเป็นแต่เพียงสิ่งแสดงเจตนาวัดดูประสังค
 ความต้องการที่สำคัญจำเป็นของชาติ ภายใต้เงื่อนไขสถานการณ์สิ่งแวดล้อม ที่
 สำคัญในแต่ละเงื่อนไข เช่น เงื่อนไขปัจจุบันนี้เรามีภัยรอบค่านเข้ามา
 เรามีปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาอะไรต่าง ๆ ที่กระทบถึงความมั่นคงของชาติ
 เราต้องทั้งความมั่นคงของชาติไว้อีกน ถ้าสิ่งทหารอะไรต่าง ๆ ในที่นี้ เราก็น่า
 จำเป็นต้องเขียนให้เห็นว่าเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ป้องกันให้เกิดประโยชน์
 ทางด้านความอปรองคของชาติ ถ้าไม่อย่างนั้นเราอย่าเขียน เพราะอะไร
 เพราะถ้าอ่านดู เราจะเห็นในวาทนวยราชการอื่นก็ไม่เขียน อย่างมาตรา ๘๒
 ก็เขียนแต่เพียงว่า "รัฐพึงจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่น ใหม่
 ประสิทธิภาพ" เราไม่เขียนเลยนี้ครับว่า "พึงจัดกำลังงานทางราชการให้
 เหมาะสมแก่สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ" ทั้งที่ความจริงในปัจจุบันเราจะเห็นว่า
 หน่วยงานราชการอื่นทางพลเรือนหรือทางตำรวจเองก็ตามบางครั้งก็เ็นเอบางครั้ง
 ก็มีคนมาก บางครั้งก็ออกมาในรูปแบบที่เหมือนกับต้องการจะสร้างอาณาจักร ของ
 ตัวเองขึ้นมา การตั้งกระทรวง ทบวง กรม ขยายงานออกมาบางครั้งก็ไม่ได้เป็น
 ความรูปร่าง แต่เป็นไปตามตัวบุคคลก็มี ทำไมเราจึงไม่เอามาเขียนไว้อ่าง

ท่านบอกว่าถ้าเขียนไว้หมดก็เดะหมด ก็แสดงเหมือนกับว่าประเทศชาติกำลัง
 แยกแล้ว ถึงต้องเขียนกำหนดคดีในคดีนี้ เพราะฉะนั้นอย่างที่ท่านกรรมการ
 ผู้มีเกียรติหลายท่านก็บอกว่าไม่ควรจะเขียนให้เขียนย่อ เพราะฉะนั้น
 ก็ไม่ควรจะเขียน โดยเฉพาะปัจจุบัน กระผมเห็นว่าทหารนี้ก็มีพระราชบัญญัติจัด
 ระเบียบราชการทหาร เขามีขั้นตอนการปฏิบัติงานของเขา มีสภาลาโหม
 มีสภาความมั่นคง เขารู้ว่าจะจัดงานอย่างไร เขาคงไม่จัดงานรุ่มร่ามที่เกิน
 ความจำเป็นไป เราต้องให้เกียรติเขา เขาคงนึกถึงประโยชน์ของประเทศชาติ
 ทหารนี้เป็นสถาบันสูงสุดหนึ่งเหมือนกัน เพราะฉะนั้นน่าจะให้สิทธิเขาให้ความ
 ไว้วางใจเขา ไม่น่าจะเขียนผูกมัดอย่างนี้ กระผมก็เห็นอย่างนั้นนะครับ

อีกประการหนึ่งอย่างในเรื่องแนวนโยบายแห่งรัฐ กระผมก็เห็นด้วย
 ว่าควรมี แต่ว่าจะเหมาะสมกว่าหรือไม่ ถ้าทำไว้ในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ เรา
 เขียนให้ชัดเลยกำหนดลงไปเลย อย่าเขียนให้กว้าง ๆ ให้ไปตีความแล้วก็ให้ไป
 ออกกฎหมายกันอีก จริงอยู่ แนวนโยบายแห่งรัฐในรัฐธรรมนูญกำหนดขึ้น
 ก็แสดงว่ารัฐโดยเฉพาะรัฐบาลจะต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาครับ แต่ทำไม
 ไม่ให้รับผิดชอบต่อประชาชนบ้าง หรือเราเขียนเป็นหน้าที่ของรัฐเลย เพราะว่า
 รัฐธรรมนูญก็คือสิ่งที่ประชาชนร่างแสดงออกซึ่งความต้องการ ของประชาชน
 เพื่อประโยชน์ความผาสุก การอยู่รอดของประชาชน ทำไมเราไม่ให้ประชาชน
 เขากำหนดนโยบาย แล้วเขียนมาเป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะเลย เช่นอย่างที่
 ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติก็ไปเรียบร้อยแล้วก็มี เราควรจะต้องให้ความสำคัญ
 จุฬารัตนโดยเราถือความมั่นคงของชาติการอยู่รอดของชาติเป็นสำคัญก่อน แล้ว
 ก็มีในเรื่องกินอยู่ปากท้อง เขียนไว้ในเรื่องการเมืองการเกษตร กระผมเห็นว่าเขียนไว้
 ก็ไม่ขัด บอกว่า "รัฐพึงคุ้มครองและรักษายลประโยชน์ของเกษตรกรในทางการ
 ผลิต และการจำหน่ายผลิต" ถ้าอ่านถึงตอนนั้นก็ดูเหมือนว่าจะคุ้มครองถึง
 การประกันราคา ซึ่งความจริงก็เป็นเรื่องม่อสำคัญอันหนึ่ง เวลานี้เราเพิ่ม

เงินเดือนข้าราชการ เราปรับเงินค่าแรงกรรมกรให้สูงซึ่งความจริงก็สูงมาก
แล้วก็ยังมีคนอยากไ้มากอีก แต่เกษตรกรนั้นไม่มีใครเหลียวแลเลย การประกัน
ราคาลดผลก็ก็เป็นทางเดียวที่จะทำให้เขามีสิทธิที่จะอยู่ในสังคมนี้โดยความช่วยเหลือ
จะเสมอภาคกันไ้มบาง บางครั้งก็ล้ม ๆ คอน ๆ บางครั้งทำไปแต่ก็มีการวิวاید
ทางอื่น ทำไมเราไม่เขียนอันนี้ไว้ให้ชัดเจน ไม่ต้องตีความ เพราะว่าถ้าคุณแล้ว
การคุ้มครองรักษาลดประโยชน์ก็มีคุ้มครองโดยรัฐทำอย่างไ้ม แต่บอกให้
ไปรวมตัวเป็นสหกรณ์ เพราะฉะนั้นเราอาจจะเขียนไว้เลยครึ้มว่า เรื่องนี้ควรจะ
ช่วยเหลือเกษตรกรไ้มอย่างไร จริงอยู่การเพิ่มเงินเดือนข้าราชการนั้นก็เป็นส่วนหนึ่ง
ที่ช่วยเหลือเกษตรกรทางอ้อมก็ทำให้เงินเหล่านี้ไหลกลับไปสู่เกษตรกรบาง แต่ก็มี
คนกลางที่คอยตัดทอนไปเสียมากตอมมาก กระแสมก็อยากเห็นว่ารัฐนั้นน่าจะมีหน้าที่
แล้วก็ทำในสิ่งที่เป็นลักษณะเฉพาะเรื่องให้จำเป็นแกณผลประโยชน์ของชาติ ใน
ปัจจุบัน รัฐธรรมนูญปัจจุบันก็ควรจะใช้เพื่อประโยชน์ปัจจุบัน ไม่ควรจะใช้ให้
กว้างขวาง เลื่อนลอยไปนะครึ้ม

ประการสุดท้าย ที่กระแสมอยากจะกรวมเรียน ก็เรื่องการเคหะ
ที่อยู่อาศัยไ้มเขียนเลย มีแต่การสังคมสงเคราะห์ ทั้งที่ปัจจุบันปัญหาปากท้อง
ของประชาชนนั้นก็เคือตรอน ข้าราชการชั้นผู้น้อยก็เคือตรอน เราพูดถึง
สวัสดิการ สวัสดิการที่สำคัญของข้าราชการนั้นก็คือที่อยู่อาศัยควย อย่างเรา
จะเห็นไ้มทางทหารนี้เขาทำไว้ดี เขาก็ไม่เคือตรอน แต่ทางพลเรือนนั้น
ยังคอบอยู่มาก เราทำไ้มเขียนไว้ แล้วประชาชนทั่วไปทำไ้มเขียนบังคับไว้
จริงอยู่รัฐบาลก็ปฏิบัติอยู่แล้ว แต่ถาเราเขียนไว้เป็นหน้าที่ควยก็จะผูกพันรัฐบาล
ที่จะหางบประมาณมาให้ นี้แหละครึ้มสิ่งเหล่านี้ที่กระแสมมาเป็นตัวอย่างเท่านั้น
เอง ขอพรคุณครึ้ม

นายมีชัย ฤชุพันธุ์ (กรรมาชิกาว)
ท่านสมาชิกวุฒิสภาไ้มเกียรติ โดยที่ท่านสมาชิก ๒ ฝ่าย

ท่านประธานที่เคารพ
มีความเห็นต่างกันในเรื่อง

LIRT

กำลังทหาร คือฝ่ายหนึ่งเห็นว่าที่เขียนไว้สั้นไป อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าที่เขียนไว้
 ไม่มีความจำเป็น ทำไมกระทรวงอื่นจึงไม่ต้องเขียน กระผมก็อยากจะ
 กราบเรียนข้แจงว่า การที่ต้องเขียนมาตรา ๕๐ ไว้ใน ไปรคกรณามาตรา ๕๔
 เสียก่อน มาตรา ๕๕ บอกว่า "รัฐจะต้องรักษาไว้ซึ่งเอกราชและบูรณภาพแห่ง
 อาณาเขต" นั้นเป็นแนวนโยบายแห่งรัฐ หลักที่จะต้องมีการที่จะรักษาเอกราช
 และบูรณภาพแห่งอาณาเขตใคั้น ก็จำเป็นที่จะต้องมีการกำลังทหาร ซึ่งก็เป็นหลัก
 ที่จำเป็นจะต้องมีไว้ในแนวนโยบายแห่งรัฐ เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้อง
 มาตรา ๕๐ ที่กำหนดใหม่กำลังทหารขึ้น มาตรา ๕๐ นั้นเป็นเรื่องทั้งทางบวก
 และทางลบ กล่าวคือว่ากำลังทหารนั้นจะต้องมี และมีให้เหมาะสมกับการที่จะ
 รักษาเอกราชเอาไว้ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องไม่มีเกินกว่าความจำเป็น ในการที่
 จะรักษาเอกราชนั้น ไม่ใช่จะเกณฑ์คนทั้งชาติไปเป็นทหาร ก็เป็นเรื่องที่จะต้อง
 สอดคล้องกันระหว่างมาตรา ๕๔ กับมาตรา ๕๐

ที่ปัญหาที่ว่า ทำไมจึงไปคัดบทบัญญัติที่เคยมีอยู่ในรัฐธรรมนูญ ปี
 ๒๕๑๓ ก็เป็นเรื่องของความหวาดระแวงในปี ๒๕๑๓ ที่ไปกำหนดคดีมือเอาไว้ว่า
 กำลังทหารจะพึงใช้ได้เพื่อการนี้เพื่อการนี้เท่านั้น ก็เป็นเพราะความเกรงกัน
 ว่าจะเอากำลังทหารไปใช้เพื่อการอื่นที่ไม่พึงประสงค์ ก็เขียนมัดไว้ใน
 รัฐธรรมนูญเป็นแนวนโยบายแห่งรัฐ แต่กระผมคิดว่าการที่เขียนอย่างนั้นรังแต่จะ
 ก่อให้เกิดโทษมากกว่าก่อให้เกิดประโยชน์ เพราะเมื่อถึงคราวที่จะใช้
 กำลังทหาร เพื่อการอื่นนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในแนวนโยบายแห่งรัฐ ก็กระทำ
 กันได้และกระทำกันมาแล้ว แต่การที่ไปเขียนจำกัดไว้เช่นนั้น เมื่อถึงคราว
 จำเป็นที่ต้องป้องกันเอกราชของประเทศที่จำเป็นที่จะต้องใช้กำลังทหาร เพื่อการ
 บางอย่างเพื่อให้เกิดผลในการที่จะคงไว้ซึ่งเอกราชของประเทศแล้ว ก็จะใช้
 ไม่ได้ เท่ากับมีมือทหารไว้ข้างหนึ่งแล้วให้ออกไปสู้กับข้าศึก คณะกรรมาธิการ
 พิจารณาแล้วเห็นว่าการที่เขียนไว้เช่นนั้นไม่มีความจำเป็น ในขณะนี้เราจึง
 ไม่เขียนไว้ ขอขอบคุณครับ

นายเหม สุไลมาน : ท่านประธานที่เคารพ กระผม เหม สุไลมาน
 เหาที่กระผมได้ฟังคณะกรรมการชี้แจงมาด้วยความเคารพ แต่กระผมยังมี
 ข้อข้องใจและไม่เห็นด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการ ทั้งนี้เนื่องจากว่า
 ตามมาตรา ๕๐ ได้บัญญัติแต่เพียงว่า "กำลังทหารพม่า" แต่มาตรา ๗๐ ของ
 รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้บัญญัติว่า "กำลังทหารพม่า" ดังนั้นถ้าหากทาง
 คณะกรรมการเห็นว่าควรตีมาตรา ๗๐ ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๗ กระผม
 ก็มีความเห็นว่าควรที่จะเพิ่มข้อความในมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่า
 "กำลังทหารพม่าและไซไซโดยเหมาะสมแก่ความจำเป็นสำหรับรักษาเอกราช" ถ้า
 อย่างนั้นกระผมก็คิดว่าพอจะเห็นด้วย ขอขอบคุณครับ

ร้อยตำรวจโท ชาญ มนุชธรรม : ท่านประธานที่เคารพ
 ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ กระผมได้อ่านในแนวนโยบายแห่งรัฐแล้ว และได้ฟัง
 คำอภิปรายของเพื่อนสมาชิกและท่านกรรมการชี้แจงแล้ว กระผมเห็นว่าปัญหา
 ในทางเศรษฐกิจเป็นปัญหาสำคัญที่สุดที่ประเทศจะต้องวางนโยบายในแนวทางให้
 แน่นนอน เพราะว่าในปัจจุบันฐานะเศรษฐกิจของประเทศเราเมื่อถึงรายได้
 เฉลี่ยต่อบุคคลและความแตกต่างในรายได้ของประชากรแล้วยังไม่เป็นที่พอใจ
 นัก เพราะว่าเหตุว่าผู้ร่ำรวยได้สูงจะมีอยู่แต่บุคคลจำนวนกลุ่มน้อยเท่านั้น ส่วนคน
 ของประเทศส่วนมากจำนวนถึง ๘๐ เปอร์เซ็นต์ยังยากจนอยู่ แต่กระผม
 มองไม่เห็นเลยว่านโยบายแห่งรัฐ ตามมาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘
 มาตรา ๕๙ และมาตรา ๖๐ ของรัฐธรรมนูญที่ร่างมานี้ จะมีแนวทางเป็น
 นโยบายให้รัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศดำเนินการไปเพื่อที่จะให้ความมั่นคง
 ทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นแต่อย่างใดไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีแนวนโยบายแห่งรัฐ
 อีกประการหนึ่งที่รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๑๗ ได้เขียนไว้ว่า "ให้ดำเนินการ
 ลดความเหลื่อมล้ำในฐานะบุคคลทางเศรษฐกิจให้ลดน้อยลง" การที่เขียนไว้
 เพียงแต่ว่า "รัฐพึงดำเนินการยกฐานะของบุคคลในทางเศรษฐกิจและทางสังคม

ให้สูงขึ้นถึงระดับที่จะดำรงชีพได้โดยปกติสุข* ตามมาตรา ๕๖ นั้น หมายความว่า รัฐจะต้องดำเนินการยกฐานะของคนยากจนให้สูง และกระจายรายได้ออกแก่ประชาชนเพื่อให้ความอยู่ดีกินดี และลดความเหลื่อมล้ำแห่งฐานะของบุคคลลงไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเกษตร เกี่ยวกับการประกันราคานั้น อย่างที่เพื่อนสมาชิกท่านหนึ่งได้พูดแล้ว กระทบเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีรัฐบาลหลายรัฐบาลมีรัฐธรรมนูญมาหลายฉบับ และมีแนวนโยบายแห่งรัฐที่เขียนไว้ก็หลายฉบับแล้ว แต่ผลในการปฏิบัติของรัฐบาลนั้นไม่ไปปรากฏว่า จะส่งผลหรือคุ้มครองชาวไร่ชาวนาหรือเกษตรกรจำนวนมากของประเทศให้อยู่ดีกินดีเลย มีแต่ที่จะลดลงไปก่อให้เกิดความเดือดร้อนและความไม่มั่นคงในทางเศรษฐกิจ เมื่อความมั่นคงในทางเศรษฐกิจเหล่านี้ไม่มีแล้ว ข้อขัดแย้งต่างๆ ย่อมมีขึ้น จะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๒๕๑๘ ก็จะมีการเรียกร้องของชาวนาชาวไร่อยู่มากมาย ในเรื่องความไม่ยุติธรรม ในเรื่องการค้าและการทางเกษตร กระทบเห็นว่าไม่ควรจะละเลย กระทบถึงอยากจะเรียนท่านกรรมาธิการบางท่าน ขอความคิดเห็นจากท่านและขอความรู้ว่า เหตุใดท่านถึงไม่ได้เขียนแนวนโยบายในเรื่องลดความเหลื่อมล้ำในทางสังคม ในทางรายได้นิ่งไว้ เพราะท่านเห็นว่าไม่สำคัญกระนั้นหรือ

ประการที่ ๒ ทำไม่ในเรื่องเกี่ยวกับการเกษตรนั้นถ้าเราจะเขียนไปว่า ประกันราคาในผลิตทางการเกษตรจะทำได้หรือประกันใด โดยเฉพาะเรื่องนี้ ท่านประธานครับ กระทบอยากจะขอทราบเรียนท่านกรรมาธิการ พันตำรวจเอก กฤษ สังขทรัพย์ ท่านเป็นผู้แทนราษฎรใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องนี้ เป็นส่วนตัวครับ เพราะมีขณะนี้แล้วกรรมาธิการท่านก็ไม่มีโอกาสจะไข่พุดกัน ขอคุณครับ

พันตำรวจเอก กฤษ สังขทรัพย์ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ ตามที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติได้ให้กระทบมาถึงปัญหาในมาตรา ๕๗

มาตรา ๕๗ นี้ได้มีการถกเถียงกันในที่ประชุมของคณะกรรมการหลายครั้งหลายคราวแล้ว รู้สึกว่าท่านกรรมการส่วนใหญ่ก็เกือบจะเห็นคล้ายกันว่า จะให้มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่า "รัฐพึงให้ความคุ้มครองโดยวิธีการเพียงราคาและประกันราคาผลผลิตในทางเกษตร" โดยเฉพาะผลผลิตทางเกษตร ซึ่งเป็นพืชทางเศรษฐกิจ แต่มีปัญหามากกว่าในฐานะที่ประเทศของเรายังมีความยากจนทางการเงินอยู่ ถ้ามีบัญญัติเอาไว้เช่นนั้นก็คล้าย ๆ ว่าจะกลายเป็นการผูกมัดรัฐบาลที่รัฐบาลจะมาบริหารประเทศนี้ว่าถ้ารัฐไม่สามารถเพียงราคาหรือประกันราคาพืชทางเศรษฐกิจให้แก่บรรดาเกษตรกรส่วนใหญ่ ทั้ง ๔๐ เปอร์เซ็นต์ของประเทศนี้ได้แล้ว การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลชุดนั้น ๆ ก็ไม่สามารถที่จะดำเนินการไปได้ ข้อนี้คณะกรรมการทั้ง ๓๕ ท่านก็ถกเถียงกัน มีการไหวทักกัน ผู้คัดค้านระดมเสนอเอง "รัฐพึงให้ความคุ้มครองโดยวิธีการเพียงราคาและประกันราคาผลผลิตในทางเกษตร" เฉพาะเจาะจงพืชเศรษฐกิจ ในที่สุดกระแสมักก็เคารพมติของคณะกรรมการส่วนใหญ่ที่ว่าการเขียนอย่างนั้นเป็นการผูกมัดรัฐบาลซึ่งอาจจะทำไม่ได้ เนื่องจากปัญหาทางการเงินของรัฐที่จะต้องทุ่มเทเป็นจำนวนมาก และปัญหาตามกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งไม่มีร่องรอยว่าประเทศเรานั้นจะผลิตผลทางเกษตรออกมาปริมาณเท่าใดในพืชชนิดใดบ้าง อย่างเช่น อ้อยก็ดี ข้าวก็ดี ข้าวโพดก็ดี เราจะไม่มีการกำหนดลงไปแน่นอนว่าพื้นที่ใดควรจะปลูกเท่าไร ก็จะเป็นปัญหามากมาย ผลสุดท้ายคณะกรรมการก็มีความเห็นว่าต่อไปเมื่อมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งรัฐบาลมาจากการเลือกตั้ง มีพรรคการเมืองต่าง ๆ ก็เป็นหน้าที่ของพรรคการเมืองอยู่แล้วที่จะอุทิศสนับสนุนเพียงความยากจนชนชั้นแค้นของประชาชนส่วนใหญ่ทั้งประเทศ คือ บรรดาเกษตรกรส่วนใหญ่ด้วยกัน กระแสมขอทราบเรียนว่าที่ท่านถามมานั้นคณะกรรมการได้พิจารณากันแล้ว ก็เห็นว่าควรจะปล่อยให้เป็นที่หน้าที่ของพรรคการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งมาดำเนินการนโยบาย ในการที่จะช่วย

พุงฐานความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างบรรดาเกษตรกรทั้งหลาย ขอ
ขอบคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ผมอยากจะเรียนหาหรือว่า
เราใช้เวลาพิจารณาในหมวดนี้มานานพอสมควรแล้วนะครับ แล้วก็หมวดที่สำคัญ
ที่สุดก็ยังมีรออยู่ข้างหน้า คือหมวด ๒ เกี่ยวกับรัฐสภา ซึ่งเป็นหมวดที่มีมาตรา
มากมาย แล้วก็ยังมีปัญหาถกเถียงกันมาก เป็นที่สนใจของสื่อสารมวลชนกับ
ประชาชนเป็นอย่างมาก แล้วจะรับหรือไม่รับก็คงอยู่ที่หมวด ๒ นี้ เพราะฉะนั้น
ผมจะเรียนหาหรือว่า เราควรจะผ่านหมวด ๕ ไปพิจารณามหา ๒ กันหรือยัง
หรือท่านผู้ใดต้องการจะอภิปรายหมวด ๕ ต่อไปอีก เชิญครับ

พลตรี ประกอบ จารุมณี : ท่านประธานที่เคารพ และ
ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ กระผมมีความเห็นนึกได้ว่าครับ คือว่าเห็นคุณค่าเห็นของ
ท่านสมาชิกที่อภิปรายไปแล้วนั้นก็ของกระผมมีความแตกต่างกัน พอจะเรียนสั้น ๆ
ว่า สำหรับหมวดนี้ คือในหลักการทั่วไป กระผมเห็นคว่าควรมีหมวดนี้ แต่
กระผมมีความเห็นว่าชื่อของหมวดนี้อาจทำให้เป็นหน้าตาของรัฐบาล มากกว่าที่จะ
เป็นแนวนโยบายแห่งรัฐ สำหรับความเห็นของกระผมก็อยากจะขอความรู้จาก
ท่านกรรมาธิการช่วย คือสำหรับคำว่า "แนวนโยบาย" นั้นกระผมมีความเห็นว่า
เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ แล้วแต่รัฐบาลซึ่งประชาชนเลือกมาว่าจะ เป็นรัฐบาล
ไปทางขวา ไปกลาง หรือไปซ้าย ไปอย่างไรนะครับ และนอกจากนั้นคำว่า
"รัฐ" นี้สำหรับความรู้สึกของกระผมเองซึ่งอาจจะผิด ถ้าผิดก็ขอความรู้จาก
ท่านกรรมาธิการ กระผมมีความเห็นว่าคำว่า "รัฐ" นี้องค์ประกอบของรัฐ
ควรจะประกอบด้วยผู้ปกครอง ผู้ถูกปกครอง และระบอบการปกครอง หรือ
ทุกอย่าง ๆ ก็คือว่าประกอบด้วยรัฐบาล การปกครองระบอบประชาธิปไตย
ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข แล้วประกอบด้วยประชาชนด้วย เพราะฉะนั้น
คำว่า "รัฐ" ในที่นี้ น่าจะกว้างไป ที่สำหรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ใหม่การ

กำหนดหน้าที่ของประชาชน มีการกำหนดระบอบการปกครองมาแล้วเพราะฉะนั้น สำหรับหมวดนี้ก็จะกำหนดหน้าที่ของรัฐบาลลงไปให้ชัดเจน ส่วนจะกำหนด ในรูปแบบอย่างไร สั้นยาวอย่างไรนั้น กระผมก็คิดว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ สำหรับ ความเห็นของกระผมในข้อของหมวดนี้ กระผมขอความรู้อจากท่านกรรมาธิการ ค่ะว่าจะ เป็นสิ่งที่เหมาะสมหรือไม่ครับ

พลอากาศโท จรรย์ จุลชาติ : ท่านประธานสภาที่เคารพ สำหรับหมวด ๕ ที่กำหนดในเรื่องแนวนโยบายแห่งรัฐนั้นก็เพื่อความมั่นคง และ ผลประโยชน์ของชาติเพื่อให้ชาติอยู่รอดได้ ที่มชาติที่อยู่รอดได้ก็ประกอบไปด้วย ในเรื่องการเมือง ในเรื่องการศึกษา ในเรื่องสังคมจิตวิทยา และในเรื่อง การทหาร ที่เขียนไว้ตั้งแต่มาตรา ๔๘ เรื่อยมาจนกระทั่งถึงมาตรา ๖๒ นี้ ปรากฏว่าเขียนไว้ในเรื่องของการเศรษฐกิจ ในเรื่องสังคมจิตวิทยา และในเรื่อง การทหาร ส่วนในเรื่องการเมืองกระผมดูแล้วไม่ได้เขียนไว้ที่ไหนเลย ขอคุณ ครับ

พลโท เฉลิมชัย จารุวัตร : ท่านประธานสภาที่เคารพ ก่อนที่จะผ่านหมวด ๕ นี้ไปกระผมมีเรื่องอยากจะขอความกรุณาจากกรรมาธิการ ได้ให้ความกระจ่างแก่กระผมหรือเพื่อนสมาชิกทั้งหลาย ในเรื่องมาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ที่ได้เขียนไว้ ท่านใดกล่าวถึงมาตรา ๔๘ ที่ระบุว่ารัฐจะคง รักษาอะไรไว้บ้าง และก็ยกไปถึงมาตรา ๕๐ ว่าการที่จะรักษาคงนั้นจะกำลัง ทหารที่มีโดยเหมาะสม แล้วท่านก็ใดกล่าวไว้ที่เขียนคั้งนั้นเป็นการที่ให้ความ คุ้มครองแก่ความมั่นคงของประเทศอย่างสมบูรณ์และเพียงพอแล้ว กระผม ไม่แน่ใจครับว่าเขียนอย่างนี้จะเพียงพอและสมบูรณ์ โดยเฉพาะสำหรับ ประเทศไทย เพราะว่าถ้าดูให้ดีแล้ว มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ นี้จะเขียน สำหรับสาธารณรัฐประชาชน ประเทศที่มีการปกครองแบบสาธารณรัฐประชาชน ก็เขียนได้เหมือนกัน เอาไปใช้ได้ แต่สำหรับประเทศไทย เราเมืองพระ

มหากษัตริย์เป็นประมุข ในมาตรา ๒ ก็ได้เขียนว่า "ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข" แต่เมื่อถึงมาตรา ๔๔ และมาตรา ๕๐ ที่ว่ารัฐจะรักษาอะไรไว้ฉันมีโคลงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ กวญกระแอมอาจจะอ่านภาษาไทยไม่เข้าใจสักซึ่ง แต่อาจจะเขียนรัฐธรรมนูญให้คนไทย ๕๐ กว่าล้านคนเข้าใจ เราจะเขียนไว้ให้ชัดไม่ไ้หรือ เรากลัวอะไร ถ้าหากว่าเราจะเขียนในมาตรา ๔๔ และมาตรา ๕๐ ให้ถูกต้องถึงว่า "รัฐจะต้องรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์" การใช้กำลังทหารจะใช้อย่างไรก็ตามก็ต้องรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ไว้ด้วย อย่างนี้จะทำให้รัฐธรรมนูญของเรานั้นเป็นรัฐธรรมนูญของประเทศไทยซึ่งมีการปกครองแบบประชาธิปไตย และพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์พระประมุข ในการร่างรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้มีผู้แปรญัตติขอสงวนไว้ว่า ขอให้มีการใช้กำลังทหารเพื่อการรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ ได้มีการโต้แย้งกันในชั้นกรรมาธิการวาระที่ ๒ คณะกรรมาธิการก็เห็นว่าไม่จำเป็นในครั้งนั้นกระแอมได้ลุกขึ้นสนับสนุนผู้แปรญัตติ แล้วท่านกรรมาธิการในสมัยนั้นก็ไ้กรรมากรับไว้ จึงอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับนั้น กระแอมเห็นว่าถ้ากระแอมนิ่งเสียไม่ลงมาพูดในครั้งนี้ กระแอมจะไม่ได้ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ กระแอมจึงจำเป็นจะต้องลงมาพูด และถ้าหากว่าจะทำได้ ท่านมีเวลาคิด มีเวลาที่จะเปิดใจกว้างให้พอ มีเวลาที่จะให้ความมั่นคงกับประเทศนี้ที่จะรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ไว้ให้แจ่มชัด และการจะรักษาสถาบันไว้ให้แจ่มชัดก็อยู่ที่มาตรา ๔๔ และมาตรา ๕๐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอยู่ที่การใช้กำลังทหาร ในเรื่องนี้กระแอมก็อยากจะเรียนว่าท่านกรรมาธิการบางท่านพูดว่ากำลังทหารพืงมีไทยเหมาะสมนั้นคอบเวอร์ (Cover) หรือคลุมไปทุกอย่างแล้ว แต่กระแอมคิดว่าไม่คลุมนั้นเป็นการพูดถึงแง่ของควอนติตี้ (Quantity) หรือจำนวนว่าแค่ไหนจะเหมาะสม แต่ไม่ไ้พูดถึงการใช้ เพราะฉะนั้นกระแอมเองก็ยังติดใจ และเห็นว่ามาตรานี้เป็นมาตราที่สำคัญอย่างยิ่ง กระแอมเห็นด้วยกับท่านสมาชิก

ผู้มีเกียรติที่อยู่ข้างหลังลุกขึ้นมาอภิปรายว่าให้พูดถึงการใช้ศวย กระผมเคารพ
 ทอทานกรรมาธิการซึ่งเป็นนายทหารอาวุโส และเป็นผู้นำบังคับบัญชาที่เคารพของ
 กระผม ที่ท่านว่าถ้าเขียนไว้โดยละเอียดแล้ว ก็ไม่สามารถจะคุ้มครองได้หมด
 หรือบางท่านก็กล่าววาทาเขียนแล้วจะมีมือไว้อ้างหนึ่ง แต่กระผมคิดว่า
 ถ้าเราเขียนให้ถี่แล้วจะทำให้การใช้กำลังทหารนั้นได้ประโยชน์สูงสุด และรักษา
 ความมั่นคงอย่างสูงสุดของชาติได้ กระผมจึงเห็นว่าน่าจะมีการเขียนถึงการ
 ใช้กำลังทหารศวย และท้ายที่สุดกระผมขอความกรุณาให้ท่านหาความเข้าใจ
 ในการอ่านหนังสือของกระผมไม่ผิดแล้ว ถ้าจะเติม "การรักษาไว้ซึ่งสถาบัน
 พระมหากษัตริย์" นี้จะทำให้สมบูรณ์หรือไม่ จะทำให้ประชาชนชาวไทยทั้ง
 ๕๐ กว่าล้านคนเข้าใจได้แจ่มแจ้งหรือไม่ แทนที่จะคลุม ๆ เกือบ ๆ อยู่
 ขอบพระคุณครับ

หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช (กรรมาธิการ) : ท่านประธาน
 ที่เคารพ กระผมจะตอบของท่านรองประธานสภาก่อน คือร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้
 มาตรา ๒ ได้ประกาศแล้วว่า "ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข" ยิ่งกว่านั้น มาตรา ๘ ยังระบุอีกว่า "พระมหากษัตริย์
 ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย" รัฐสภาอยู่ในตัวแล้ว จะไปเขียนบอกว่า
 ทหารมีหน้าที่ป้องกันพระมหากษัตริย์ ทหารจะมีความรู้สึกว่ามีหน้าที่จะ
 ป้องกัน กลายเป็นอย่างนั้นไป รู้สึกกระตาคเป็นถึงจอมทัพไทย เป็นประมุข
 ของชาติ แล้วยังบอกว่าทหารไม่มีหน้าที่ป้องกัน ก็อย่างไรอยู่ รู้สึกอย่างนั้น
 แต่ไม่เป็นอะไรหรอกครับ ถ้าจะใส่ไว้ กระผมว่าแปรญัตติใส่ไว้ก็ได้ แต่ทาง
 คณะกรรมาธิการรู้สึกว่าคุณแล้ว ไม่อย่างนั้นคล้าย ๆ กันปนร้อนทอง กลายเป็น
 อย่างนั้นไป จะไม่รักษาพระมหากษัตริย์นั้นเป็นไปไม่ได้ เป็นถึงจอมทัพไทย
 เป็นประมุขของชาติแล้ว ก็จะไม่รักษาอย่างไรได้ นี่อีกอันหนึ่ง แต่ก็เป็นสิทธิของ
 ท่านสมาชิกจะแปรญัตติ ใส่ไว้ก็ได้เพื่อความอบอุ่นอะไรก็ได้แล้วแต่ท่านการมีการใช้

ตำแหน่ง แต่ขอความกรุณาอย่าไต่ถลาไปถึงกระผมในฐานะตำแหน่งซึ่งจะต้อง
ทำการแทนท่านประธานเมื่อท่านไม่อยู่ กระผมขอบพระคุณครับที่ท่านอาจารย์ได้
กรุณาในฐานะที่เป็นกรรมาธิการชี้แจงในเรื่องนี้ ท่านได้ยกมาพูด ๒ เรื่อง

เรื่องที่ ๑ องค์พระมหากษัตริย์นั้นทรงเป็นจอมทัพไทย กระผม
ไม่ได้พูดถึงองค์พระมหากษัตริย์ แต่กระผมพูดถึงสถาบันซึ่งอาจจะแตกต่างกัน
ออกไป นั้นเป็นข้อหนึ่ง

ข้อที่ ๒ ท่านบอกว่าทหารมีหน้าที่ที่จะปกป้อง พัง และเคาะพ
ญี่งกับบัญชา คุณครองจอมทัพอยู่แล้ว ขอนี้กระผมไม่เถียง กระผมเป็นทหาร
มาแล้วเป็นระยะเวลายาวนาน และทหารทั้งปวงก็ยอมจะไม่เถียง แต่การที่
จะเขียนไว้นั้นไม่ใช่การกินปูนร้อนท้อง เราไม่ได้เขียนให้ทหาร รัฐธรรมนูญ
เขียนให้แก่ประชาชนของประเทศไทยเป็นหลักที่จะยึดรักษาไว้ เพื่อความมั่นคง
และความปลอดภัยของประเทศไทย ถ้าจะพูดว่าเขียนเพื่อการกินปูน
ร้อนท้องนั้น กระผมอยากจะขอความกรุณาอาจารย์ไต่ถลาอย่าให้รุนแรง ถึง
ขนาดนั้นเลย เพราะว่าเราเขียนนั้นเพื่อให้ประชาชนเขารู้ เขามั่นใจว่าเรามี
รัฐธรรมนูญเป็นระบอบประชาธิปไตยที่มีองค์พระมหากษัตริย์เป็นประมุข ก็เมื่อ
เขียนคั้งนี้แล้ว เราไม่ไปเขียนในเรื่องการจะรักษาไว้ซึ่งสถาบันนี้ โดยเฉพาะ
ในมาตราที่กระผมเรียนถึงนั้น มาตรา ๔๕ "รัฐจะต้องรักษาไว้ซึ่งเอกราช
และบูรณภาพแห่งอาณาเขต" อย่างอื่น ๆ ซึ่งไม่เกี่ยวนะครับ ๒ หลักนี้ครับ
สถาบันพระมหากษัตริย์อยู่ที่ไหน รัฐอาจจะไม่มีเอกราชโดยไม่มีสถาบันพระมหา
กษัตริย์ก็ได้ในระบบการปกครองบางอย่าง บูรณภาพแห่งอาณาเขตก็เช่นเดียวกัน
เพราะฉะนั้นเมื่อเราจะเขียนให้ประชาชนชาวไทยได้ยึดเป็นความมั่นใจว่า นี่คือ
รัฐธรรมนูญประเทศของเขา เรามีสถาบันอะไรที่จะควบคู่กับประชาธิปไตย
ของไทยแล้ว เราเขียนไว้ กระผมคิดว่าคงไม่เป็นการกินปูนร้อนท้อง แต่ถ้า
ไม่เขียน จะสร้างความฉงนสนเท่ห์ขึ้นมาอะไรหรือจึงไม่เขียน ไทน์จะเสีย

ไหนจะดีกว่ากัน ขอใ้กรุณาชี้แจงในเรื่องนี้ด้วย กระผมคิดว่าคำขอของกระผม คงจะไม่มากจนเกินไป และคิดว่าถ้าจะถึงขั้นแปดัญญัติ กรรมการในสภานี้ ก็คงจะกรุณาให้ความสามัคคีกัน ขอบพระคุณครับ

นายมีชัย ฤชุพันธุ์ (กรรมการ) : ท่านประธานที่เคารพ ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ กระผมเห็นด้วยกับท่านสมาชิกผู้มีเกียรติที่จะ เชิญขู องพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาอย่างยิ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ให้คงอยู่กับ เอกราชของประเทศ แต่กระผมอยากจะกราบเรียนชี้ให้เห็นว่า แนวนโยบาย แห่งรัฐนั้นเป็นเรื่องของทางเลือก รัฐบาลจะทำได้ไม่ทำได้ แล้วเมื่อไม่ทำ ก็ไม่มีใครฟ้องร้อง เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าในสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ที่เขียนเอาไว้ นั้น เขียนแต่ในเรื่องที่ไม่ปรากฏเป็นหลักใหญ่ของรัฐธรรมนูญ ถ้าเราจะคุยตั้งแต่ หมวด ๑ บททั่วไป เห็นว่าสิ่งที่ประกอบเป็นระบอบการปกครองของเรานั้น มีพระมหากษัตริย์มาตั้งแต่เริ่มแรก เป็นสิ่งที่ไม่ใช่จะเลือกกันได้ จะต้องเป็นของ ที่จะต้องมีอยู่คงไว้ และในฐานะประชาชนไม่ว่าจะเป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ พลเรือนมีหน้าที่ตามมาตรา ๔๑ ที่จะต้องรักษาเอาไว้ กำลังทหารที่ว่าใน มาตรา ๕๐ นั้นจึงเป็นคนละเรื่องกับการที่จะรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็น หน้าที่ของคนไทยทั้งชาติที่จะรักษาไว้ตามมาตรา ๔๑ อยู่แล้ว แล้วสถาบันนี้ เป็นสถาบันที่จะต้องอยู่ควบคู่กันไปจนกว่าจะไม่มี กระผมจึงนึกว่าเจตนานั้นเป็น ของดี แต่ถ้าเขียนไว้ในที่นี้แล้วจะทำให้มองไปในอีกแง่หนึ่งได้ ซึ่งอาจจะเกิด อันตราย ถ้าหากว่าจะคงเอาไว้ตามเดิมให้เป็นสถาบันหลักโดยไม่เข้ามาเขียนไว้ ในแนวนโยบายแห่งรัฐแล้ว กระผมคิดว่าจะหนักแน่นกว่ากัน ขอบพระคุณครับ

พลโท เฉลิมชัย จารุวัสตร : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ใคร่ขอความกรุณาขอเวลาของที่ประชุมสักเล็กน้อย เพราะว่าความคิดของเรา ที่จะคิดนี้ หรือในสภาอันมีเกียรติแห่งนี้ กระผมคิดว่าควรจะเป็นประชาธิปไตย และควรจะใช้สามัญสำนึกด้วย ที่ท่านกรรมการได้ชี้แจงว่า ในมาตรา ๔๕

เป็นแนวนโยบายแห่งรัฐ ทำก็ได้ไม่ทำก็ได้ในหมวกนี้ ถ้าหากว่าเขียน
 มาตรา ๔๕ ไว้แล้วไม่ทำก็ได้ กระผมคิดว่าอย่าเขียนเสียดีกว่า จะเขียนไว้
 หลอกใคร เพราะตอนนั้นก็บอกว่าทำก็ได้ไม่ทำก็ได้ เพราะฉะนั้นคำที่ท่าน
 แก่ความขงใจของกระผมมันกระผมเกรงว่าจะไม่ถูกจุด พาให้สมาชิกแห่งสภานี้
 หลงไปตามคำของท่านที่จะแก้ไขผิดจากความปรารถนาของกระผมที่จะเห็นความ
 กระจางแจ้งในการเขียนรัฐธรรมนูญมัน เพราะท่านไปบอกว่าทำก็ได้
 ไม่ทำก็ได้ ถ้าอย่างนั้นกระผมว่าร่างรัฐธรรมนูญมันจะคลอนแคลนมาก ถ้าจะ
 ให้คำชี้แจงดังนี้ โดยเฉพาะมาตรา ๔๕ ถ้ารัฐไม่ทำแล้วประเทศก็อยู่ไม่ได้
 รัฐนั้นหมายความว่าถึงรัฐบาลคือผู้บริหารประเทศ เพราะฉะนั้นจะแก้ไขในเรื่องนี้
 ก็เห็นจะไม่ได้ ครั้นจะอ้างมาถึงหน้าที่ของประชาชน บุคคลมีหน้าที่ป้องกัน
 ประเทศชาติ ในมาตรา ๔๑ นะครับ ในมาตรา ๔๒ "บุคคลมีหน้าที่ป้องกัน
 ประเทศ" มาตรา ๔๑ "บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่ง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 และการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ" ถ้าเขียนอย่างนั้นแล้ว
 กระผมว่ามาเขียนซ้ำไว้อีกทำไม เมื่อจะเขียนซ้ำแล้วจะเขียนเสียให้สมบูรณ์
 จะไม่ดีกว่าหรือ กระผมก็ขอแค่เพียงเท่านั้น สันนะดี แค่นั้นจะเกิดความ
 สงนสนเททแก่ประชาชนทั้งปวงแล้วจะดีหรือ เติมอีกสักนิดจะไม่ดีกว่าหรือ
 กระผมเรียนถามเท่านั้น แต่แต่ละสภาแห่งนี้จะเป็นผู้ตกลงใจ ความคิดของ
 กระผมก็เป็นความคิดแต่เพียงผู้เดียว อาจจะมีความคิดของท่านผู้นอรรวมกับ
 กระผมหรือไม่รวม เราก็คงจะได้เห็นกันในวันข้างหน้า ถ้าหากจะมีการปรารถนิตี
 ขอบคุณครับ

นายชนะ รุ่งแสง (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ
 ก่อนอนคณะกรรมาธิการต้องขอขอบคุณท่านสมาชิกส่วนใหญ่ที่เห็นด้วยกับข้อกำหนด
 ในเรื่องแนวนโยบายแห่งรัฐ สิ่งที่ท่านสมาชิกผู้มเกียรติที่หยิบยกขึ้นมาคือ
 สิ่งปลุกยอที่ท่านได้ประสพที่ท่านได้เห็นที่ท่านได้คิด และท่านก็มเจตนาที่จะ

ใส่เข้ามาในหมวดอื่นเป็นแนวนโยบายแห่งรัฐ กระผมจึงคิดว่าสิ่งนั้นเป็นเรื่องที่
 เราจะตกลงทำความเข้าใจและปรองดองกันได้ในระดับกรรมาธิการคือชั้นแปดผู้
 ซึ่ง เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งภายหลังการรับหลักการในวาระแรกไปแล้ว สิ่งที่ได้พูดกัน
 มากในสภาแห่ง^{๕๕๕}แนวนโยบายแห่งรัฐนั้นน่าจะเขียนเสียเป็นหน้าที่ แล้วก็มี
 หลายท่านได้พูดถึงว่าเป็นความจำเป็นที่จะเขียนให้เป็นหน้าที่ และถ้าเขียน
 ออกมาเป็นแนวนโยบายโดยไม่เป็นหน้าที่แล้ว เหมือนกับ เป็นสิ่งที่ลอลองกันนั้น
 กระผมคิดว่าในขั้นตอนต่อไปสิ่งที่ เป็นแนวนโยบายอยู่ในขณะนี้ อาจจะต้องวิวัฒนา-
 การ ไปสู่ขั้นตอนที่เป็นหน้าที่ แต่ในปัจจุบันยังไม่สามารถจะเป็นหน้าที่ได้ก็ เป็น
 เพียงแนวนโยบาย การที่ยังต้องคงเป็นแนวนโยบายโดยยังไม่เป็นหน้าที่ของรัฐ
 โดบแน่ชัดก็ เพราะว่าชาติของเรานั้นยังไม่มีความพร้อมที่จะทำสิ่งนั้นให้เป็นหน้าที่
 ได้ ทุกคนในที่นี้และท่านประธานเองก็คงจะต้องยอมรับในสภาพที่ชาติเราจน แต่
 ท่านทั้งหลายที่ประสงค์ว่าชาติเราอยู่ในภาวะที่อุดมสมบูรณ์แล้วทุกสิ่งทุกอย่างเมื่อ
 ประชาชนมีหน้าที่ รัฐก็ต้องมีหน้าที่ เมื่อสิ่งที่เป็นหน้าที่ของรัฐแล้วถ้ารัฐไม่ทำ
 ประชาชนก็อยู่ในฐานะที่จะเรียกร้องหรือฟ้องร้องเอาได้อย่างนั้น วันหนึ่งก็ต้อง
 คิดถึงความยุ่งยากทั้งหลายจะเกิดขึ้นแค่ไหนเพียงใด เราจะพูดกันเพียง
 ทศนคติและอุดมการณ์โดยปราศจากซึ่งความรับผิดชอบนั้น คงจะเป็นสิ่งที่กระทำ
 ไม่ได้ในขณะนี้ และในเวลาเดียวกันท่านสมาชิกผู้มีเกียรติได้พูดถึงแนวความคิด
 ในทางเศรษฐกิจ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ในหมวดนี้ ในแนวนโยบายแห่งรัฐนั้น
 ไม่ได้พูดถึงการคลี่คลายความเหลื่อมล้ำของชนชั้น หรือคลี่คลายความเหลื่อมล้ำ
 ของสังคม และในเวลาเดียวกันบางท่านได้พูดถึงภาระหน้าที่ของทหาร ภาระ
 หน้าที่ของเหล่าทัพ ตามมาตรา ๕๔ มาตรา ๕๖ กระผมอยากจะกราบเรียนต่อ
 ท่านประธานว่า ในทุกช่วงตอนในทุกช่วงเวลาบ้านเมืองเรานั้นมีเสียงของสังคม
 เขามาประกอบอยู่ทุกกาลเวลาทุกสมัย อะไรก็ตามที่เขียนกันบางครั้งก็จะ
 เลยเฉิดไป บางครั้งก็จะสำคัญผิดไปบ้างในบางประการ เมื่อเราดูเราสำนัก

เราก็กังไช รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๓ กระผมเป็นผู้หนึ่งซึ่งมีส่วนในการพิจารณาอายุควย แนวความคิดของคนในช่วงนั้นก็มองในลักษณะที่ประเทศชาติได้ไปสู่ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างที่มองกันนั้นมอง ณ จุดที่สมบูรณ์ทั้งหมด แต่ ณ บัดนี้เราก็กังไชยอมรับในความผิดพลาดที่เราได้มองอะไรผิด แต่เมื่อผิดแล้วเราจะอยู่ในสภาพที่หลงผิดกันต่อไป หรือเราจะอยู่ในสภาพที่ควรแก้การที่จะแก้ไขให้ไปสู่สภาพแห่งความเป็นจริง การที่รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๓ เขียนภาระหน้าที่ของทหารไว้เช่นนั้น กระผมมีความเชื่อมั่นว่าเจตนาของผู้ที่เขียนหรือผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในการที่จะย้านั้น ก็มีเจตนาที่คิดว่าหลังวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๒ ไปแล้ว บ้านเมืองจะไปสู่ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อะไรที่เขียนไว้ในลักษณะนั้นเขียนประเด็นสำคัญเขียนไม่ใหม่การปฏิวัติรัฐประหารแต่เขียนอ้อม ๆ ไว้ในลักษณะนั้นลักษณะนี้ นั้นเป็นแพ้นของสังคมอย่างหนึ่งใครจะยอมรับหรือไม่ยอมรับก็ตาม กระผมเองเป็นคนหนึ่งที่ยอมรับต่อท่านประธาน และในเวลาเดียวกันเมื่อมาถึงจุดนี้ การที่เขียนไว้ในมาตรา ๕ "รัฐจะต้องรักษาไว้ซึ่งเอกราชบูรณภาพแห่งอาณาเขต และพึงส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศและถือหลักเสมอภาคในการปฏิบัติต่อกัน" นั้น กระผมคิดว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้องและสอดคล้องกับสภาพการณ์ของโลกในปัจจุบัน และสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองในภูมิภาคนี้เป็นอย่างยิ่ง ไม่น่าจะจะมีอย่างอื่นใส่เขาไปอีก แต่ส่วนที่กำหนดถึงสถาบันพระมหากษัตริย์หรือองค์พระประมุขของคพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอะไรนั้น เราได้เขียนไว้ในหมวด ๒ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น และสำหรับสถาบันพระมหากษัตริย์นั้นกระผมคิดว่าไม่น่าจะเอามาเขียนไว้ร่วมกับหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น ในมาตรา ๕ นี้ถ้าจะเขียนสถาบันพระมหากษัตริย์เขาไปควยแล้ว คุณค่าที่อยู่ในส่วนลึกของหัวใจของคนไทยทุกคนก็จะเสียไปเปล่า ๆ ผมจึงคิดว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเขียนสำหรับ "กำลังทหารพึงมีโดยเหมาะสมแก่ความจำเป็น สำหรับรักษาเอกราช

ความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติ" ตามมาตรา ๕๐ นั้น คณะกรรมาธิการได้
เขียนโดยสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันแล้ว ทั้งพรรคพวกที่อยู่ในวงการทหาร
ไว้หรือผู้จะมาจากการเลือกตั้งอะไรต่อไปก็ตาม ขออย่าเห็นว่าเป็นไม่กระทบ
กระเทือนใคร และทุกสิ่งทุกอย่างตามมีความสำคัญในความรับผิดชอบกันแล้ว
สิ่งเหล่านี้จะเป็นไค้ควยก็ กระผมจึงคิดว่าถ้าเราจะพิจารณาอะไรทั้งหลาย
ทั้งปวงกันนั้น กระผมว่าเป็นความจำเป็นในช่วงก่อนนี้จะต้องตัดสิ่งฟุ่มเฟือย
ตามสภาพแห่งเงินของสังคมออกเสียบ้าง ขอพระคุณครับ

พลอากาศเอก ทวี จุลละทรัพย์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็น
ประธานในฐานะที่กระผมเป็นกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ สำหรับ
มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ นั้น ตามความเข้าใจของกระผมในขณะที่พิจารณา
ร่างกันอยู่นั้นก็เข้าใจว่าการที่จะรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์นั้น มีความหมายอยู่
ในนี้ด้วย แต่ถ้ามองว่าสมาชิกเห็นว่าการจะไค้เพิ่มเติมอะไรเข้าไป กระผม
ก็เห็นด้วยว่าควรเพิ่มเข้าไป เราสามารถจะแปรญัตติได้ ไม่ใช่ว่าทุกสิ่งทุกอย่าง
จะปรวนแปรไปตามสมัย แต่ว่าพระมหากษัตริย์ของเราปรวนแปรไม่ได้ เรา
ก็ต้องยึดถือของเราไว้อยู่เหนือหัว สำหรับตัวของกระผมเองนั้นยังไค้เสนอขึ้นไป
ว่าในหมวดของพระมหากษัตริย์นั้น นอกจากจะทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทยแล้ว
กระผมยังเสนอว่าควรจะทำรงยศสูงสุดของทหาร แต่กระผมแพ้ไหวศในการนั้น
โดยมีสมาชิกผู้หนึ่งบอกว่าแทนที่จะไปส่งเสริมบารมีท่านกลับกลายเป็นว่า ไปหมิ่น
พระบรมเดชานุภาพ กระผมก็เลยต้องถอนไป นี่เป็นสิ่งที่กระผมขอเรียน
ท่านสมาชิกทั้งหลายให้ทราบไว้ด้วย ขอพบครับท่านประธาน

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เห็นจะพอนะครับหมวดนี้
ว่าอย่างไรคุณชาญ
ร้อยตำรวจโท ชาญ มนูญธรรม : ท่านประธานครับ กระผม
ฟังท่านกรรมาธิการชี้แจงในเรื่องที่กระผมถาม
ให้ชัดเจนเพื่อประดับความรู้

ในเรื่องแนวนโยบายแห่งรัฐเกี่ยวกับลดความเหลื่อมล้ำ กระผมฟังแล้ว เข้าใจผิด หรือถูกไม่ทราบ ท่านบอกว่าที่เขียนกันไว้ในปี ๒๕๖๓ นั้น ก็เพราะว่าภาวะสังคม ในขณะนั้นเป็นอย่างนั้น กระผมว่าถ้าฟังไม่ผิดก็คงจะไม่ถูก เพราะเหตุว่า ความเหลื่อมล้ำในสังคมนั้น เป็นทางที่ไปสู่ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ กระผม หมายถึงอย่างนั้น และกระผมมีความเข้าใจว่าการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คณะกรรมาธิการร่างมาเพื่อเสนอให้ประมุขสภาแห่งนี้พิจารณาว่า ควรจะรับไว้ พิจารณาหรือไม่ การที่จะพิจารณารับไว้หรือไม่รับนั้นจะต้องมีเหตุและผลของ ร่างที่แสดงให้เราได้ว่าวินิจฉัยว่าควรรับหรือไม่รับ กระผมสงสัยว่าทำไมถึง ไม่เขียน ไม่จำเป็นหรือไม่สำคัญหรืออย่างไร หรือจะพุ่มเฟือย แต่ไม่ได้รับ คำชี้แจง กระผมขอโอกาสก่อนจะปิดการอภิปรายในหมวดนี้ ได้โปรดให้ คณะกรรมาธิการชี้แจง เพื่อท่านสมาชิกหลายท่านซึ่งรวมทั้งกระผมด้วย จะได้มีความเข้าใจ จะได้นำความเข้าใจนั้นมาประกอบการวินิจฉัยว่า จะรับร่างนี้ไว้ หรือไม่รับครับ

นายसानนท์ สายสว่าง (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผมเห็นว่าอภิปรายกันมากในหมวดนี้ แล้วทุกคนก็มีมติที่จะตัดจะเติมได้ทั้งนั้น กระผมเห็นว่าควรจะผ่านหมวดนี้ไปได้แล้วครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : คุณอัครในฐานะกรรมาธิการ ชี้แจงเป็นครั้งสุดท้ายนะครับ แล้วเราจะไต่ถามหมวดนี้ไป

นายอัคร วิเชียรเจริญ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ ที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติใครจะขอทราบเหตุผลนั้น เรื่องนี้ความจริงในการ พิจารณายกร่างได้ใช้เวลาเป็นอันมากในการพิจารณาถ้อยคำที่จะพึงใช้ โดยเอา มาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๓ ที่เขียนไว้ว่า "รัฐพึงดำเนินการให้ ความเหลื่อมล้ำในฐานะของบุคคลในทาง เศรษฐกิจและสังคมลดน้อยลง" ว่า ควรที่จะใส่หรือไม่ หรือว่าควรที่จะเป็นอย่างอื่น หลังจากที่ได้ใช้เวลาอัน

ยาวนานแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ก็สรุปความเห็นไว้ว่าการที่เราจะเขียนไว้
 อย่างมาตรา ๓๕ ในรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๓๗ นั้น ซึ่งเรา ทุกคนเห็นด้วยว่าเป็นสิ่ง
 ที่ควรทำ แต่การที่เราจะเขียนโดยให้ชด้อยค่าอย่างในมาตรา ๓๕ นั้น อ่าน
 แล้วมีนัยไปในทางลบก็เป็นได้ เพราะเหตุว่าถ้อยคำที่บอกไว้ว่า "รัฐพึงดำเนินการ
 ให้ความเสมอภาคในฐานะของบุคคลในทางเศรษฐกิจ และสังคมลดทอนลง"
 นี้ อ่านแล้วอาจจะหมายความว่าคนซึ่งมีฐานะดีอยู่แล้ว เขาก็ดีอยู่แล้ว ลดลงมา
 เสียใหม่เท่ากับคนซึ่งต่ำกว่า อาจจะมีย่อยบางหนักได้ จึงได้เห็นกันว่าถ้าเป็น
 ความประสงค์ของเราที่จะพยายามให้คนไทยได้อยู่กันดีขึ้นนั้น เป็นสิ่งที่เราทุกคน
 ยอมรับ เราอาจจะทำได้โดยการยกขางกลางขึ้น ขณะเดียวกันคนที่อยู่ข้างบน
 อยู่แล้วไม่ใช่จะไปดึงเขาลงมา แล้วก็มาให้เท่ากับคนข้างล่าง ซึ่งนั่นเป็น
 การลด แต่การลดนั้นอาจจะเกิดขึ้นได้โดยการที่เราดันคนข้างล่างให้พยายามขึ้น
 คนข้างบนก็อย่าไปดึงเขาลงมา แล้วพยายามดึงข้างล่างให้ขึ้นมาที่สุดเท่าที่จะ
 มากได้ แล้วช่องว่างนั้นก็ลดทอนลงได้เอง เพราะฉะนั้นจึงได้เขียนมาเป็น
 ร่างใหม่ในมาตรา ๕๖ ที่ว่า "รัฐพึงดำเนินการ เพื่อยกฐานะของบุคคลในทาง
 เศรษฐกิจและทางสังคมให้สูงขึ้นถึงระดับที่จะดำรงชีพได้โดยปกติสุข" ความหมาย
 และเจตนารมณ์นั้นเหมือนกัน และพยายามยิ่งกว่าที่จะให้เป็นอยู่ตั้งในมาตรา ๓๕
 ซึ่งถ้าอ่านอีกอย่างหนึ่ง เป็นการที่ไปตัดเอาของคนมีมาให้กับของคนจน อันนี้
 เป็นสิ่งซึ่งทางคณะกรรมการได้พิจารณาแล้ว และคิดว่ารอบคอบ และเป็นการ
 ที่ดีได้ให้ชด้อยค่าใหม่

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : คงไม่มีใครขัดข้องนะครับ
 ที่จะผ่านหมวดนี้ไป แล้วเริ่มพิจารณาหมวด ๖ เกี่ยวกับรัฐสภาซึ่งเป็นหมวดที่
 สำคัญ หมวดนี้มีเสียงโต้แย้งกันมากกว่าควรจะมีสภาเดี่ยวหรือสองสภาวุฒิสมาชิก
 มากเกินไปหรือไม่มากเกินไป อะไรต่าง ๆ นานา ก่อนที่จะให้สมาชิกอภิปราย
 คณะกรรมาธิการมีอะไรที่จะชี้แจงเพิ่มเติมหรือไม่ครับ ในหมวด ๖ นี้

นายจิติ ทิงศวิทย์ (ประธานคณะกรรมการ) ท่านประธาน
ที่เคารพ ปัญหาที่ว่าเราจะมีสภาเดียวหรือสองสภานั้น รู้สึกว่าความเห็น
ส่วนมากก็ยอมรับว่าในขณะนี้ควรจะมีสองสภา อย่างที่เราเคยทำมาแล้วแทบจะ
ทุกฉบับ ที่ปัญหาว่าสภาสูงหรือวุฒิสภานั้นควรจะมีสมาชิกเท่าไร ก็จะได้เห็นได้ว่า
ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดไว้ ๓ ใน ๕ นี้เป็นจำนวนซึ่งถ้าเห็นว่ามีมากหรือ
น้อยเกินไปก็คงจะมีเหตุผลทั้งสองทาง เพราะฉะนั้นผมก็คิดว่าสำหรับข้อนี้
ก็คงจะต้องแล้วแต่สมาชิกส่วนมากเห็นว่าควรจะมีเท่าไร แต่ตอนนี้ก็ถึงว่า
ในระยะหนึ่งอาจจะจำเป็นต้องมีสมาชิกจำนวนหนึ่ง ระยะต่อไปอาจจะจะมีจำนวน
สมาชิกแตกต่างกันออกไป เช่นอาจจะน้อยลงเป็นต้น ก็จะเป็นปัญหาในบท
เฉพาะกาลอีกชั้นหนึ่ง ที่อำนาจของสภาสูงควรจะมีแค่ไหนแล้วใคร เป็นคน
แต่งตั้ง ในที่นี้ขอเรียนว่า ไม่ได้กำหนดลงไปว่าใครจะเป็นผู้แต่งตั้งสมาชิก
สภาสูง ก็ต้องหมายความว่านายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
คือเป็นไปตามหลักทั่วไปของรัฐธรรมนูญ แต่ว่าไม่มีอยู่ในบทเฉพาะกาลว่า
ในระยะเริ่มแรกก็ประธานสภานโยบายจะเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการแล้ว
ก็จะเปลี่ยนไปเป็นประธานวุฒิสภาในชั้นที่ ๒ ซึ่งเป็นระยะ ๒ ปี ชั้นสุดท้าย
ซึ่งเป็นชั้นที่จะตลอดไปก็เป็นเรื่องอำนาจของนายกรัฐมนตรีที่จะรับสนองพระบรม
ราชโองการ ในเรื่องนี้ผมได้เรียนมาตั้งแต่ก่อนว่าเป็นปัญหาของการส่งมอบ
อำนาจให้เปลี่ยนมือจากชั้นหนึ่งไปยังอีกชั้นหนึ่งซึ่งจะต้องดำเนินการเป็นขั้น ๆ ไป
ก็เป็นของธรรมดาในวิธีการส่งมอบก็ต้องเป็นไปอย่างนั้น สำหรับข้อนี้
ผมก็คิดว่าไม่มีความสำคัญอะไรที่ผมจะต้องเรียนในขณะนี้ ขอขอบคุณครับ

นายนิธิพัฒน์ ชาลีจันทร์ ท่านประธานสภาที่เคารพ
เมื่อตอนต้นการพิจารณาเราตกลงมติไปแล้วว่าจะพิจารณากันเป็นหมวด แต่
โดยเฉพาะหมวด ๖ เป็นหมวดซึ่งมีปัญหามาก และแบ่งออกไปเป็นถึง ๕ ส่วน
มีทั้งหมดประมาณ ๓๐ มาตรา กระผมก็ใคร่จะขอเรียนปรึกษาว่า เราจะแบ่ง

พิจารณาเป็นส่วน ๆ ไป หรือว่าจะพิจารณารวดเดียวทั้งหมดเลยครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ก็เรากดลงกันที่แรกแล้วว่า จะพิจารณาเป็นรายหมวด ก็ขอให้รวมทั้งหมวด ๒ ไปเลยครับ

นายปรีดี พนมยงค์ : ท่านประธานที่เคารพ กระผมขอเวลา ของสภาอภิปรายในประเด็นเดียว คือในประเด็นที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของ รัฐสภา ถ้าหากเราจะดูร่างรัฐธรรมนูญตั้งแต่มาตรา ๒๓ จะเห็นได้ว่าตามร่าง ใต้เขียนไว้โดยมีวุฒิสภาขึ้นต้นเป็นลำดับแรก มาในมาตรา ๒๔ ใต้เขียนไว้ใน เรื่องการที่ผู้ใดจะเป็นประธานรัฐสภา ก็ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นประธาน รัฐสภาตามธรรมเนียมที่เคยปฏิบัติ และในมาตรา ๒๕ ใต้กล่าวถึงว่ามีประโยชน์ คอบแทนและเงินประจำตำแหน่ง ใต้เขียนถึงประธานและรองประธานวุฒิสภา ขึ้นก่อน สิ่งทีกระผมกล่าวนี้เป็นเพียงประเด็นเล็ก ๆ ปราศจากสาระสำคัญ กระผมเพียงแต่ต้องการจะชี้ให้สภาเห็นว่าในการร่างนี้มีความไม่แน่ใจอยู่ แม้ในตัวหนังสือว่าสภาใดเป็นสภาที่ควรมาในลำดับก่อนหรือหลัง แต่อย่างไรก็ตาม ความไม่แน่ใจดังกล่าวมีขึ้นแต่ในเฉพาะตัวหนังสือ กระผมแน่ใจว่าในหมู่ สมาชิกของคณะกรรมาธิการในหมู่สมาชิกของสภาแห่งนี้ และในหมู่สื่อมวลชน ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบสภาของเราตลอดมา ในระยะหลายเดือน ที่ผ่านมา ต่างมีความไม่มั่นใจตรงกันว่าระบบสภา องค์ประกอบของสภาอย่างไร ที่จะเหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศ สถานการณ์ของประเทศซึ่งทุกคนกำลัง พุ่งถึงรัฐธรรมนูญจะมีความรู้สึกตรงกันอยู่ในจิตใจที่สำนึกว่าประเทศเพื่อนบ้านทาง ทิศตะวันออกได้ประสบกับภาวะสิ้นชาติไปแล้วทั้งสิ้น และสถานการณ์ของประเทศ ซึ่งเศษ ๑ ส่วน ๔ ของประเทศตกอยู่ในภาวะสงคราม ระบบรัฐสภาอย่างใด จึงจะเหมาะสมกับชาติบ้านเมืองของเราในขณะนี้ เหมาะสมกับการที่จะนำ ชาติบ้านเมืองให้รอดไปสู่ความเป็นเอกราชและอธิปไตยดังที่ได้ระบุไว้ ในร่าง รัฐธรรมนูญ ทุก ๆ ท่านในที่ประชุมนี้คงยอมรับตรงกันว่าเสถียรภาพของรัฐบาล

ที่ไม่มั่นคงตลอดมาในอดีตนั้นมีส่วนสำคัญมาจากความไม่มีเสถียรภาพของสภา
 แต่สิ่งที่กระแวมกำลังพูดนี้ไม่ได้หมายความว่า กระแวมกำลังกล่าวว่สภาเป็น
 สภาที่ค่อนข้างเคี่ยวในความสมเหลวของรัฐบาล กระแวมไม่ได้กล่าวว่สมาชิก
 สภาโดยเฉพาะสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งอย่างมีเกียรติมาจากประชาชน ผู้เป็น
 เจ้าของอำนาจอธิปไตยเป็นบ่อเกิดในความสมเหลวของรัฐบาลอย่างเคี่ยว อัน
 ที่จริงนั้นความสมเหลวทั้งหลายที่ไค่ผ่านมา กระแวมกล้าที่จะกล่าวยืนยันไว้ว่า
 มิใช่เกิดจากสภาเป็นส่วนใหญ่ มิใช่เกิดจากสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งมาเป็น
 ส่วนใหญ่ ความสมเหลวทั้งหลายเป็นเรื่องซึ่งเกิดจากเหตุการณ์องค์ประกอบ
 กับบุคคลหลาย ๆ อย่างประกอบกัน แต่ถึงกระนั้นก็ตามเราก็ต้องยอมรับว่
 ในสภาที่ผ่านมาไค่มีความบกพร่องอยู่บ้าง แต่ความบกพร่องนั้นเป็นเพียง
 ส่วนน้อยเป็นเพียงบุคคลไม่มากซึ่งไค่ดำเนินการบางอย่าง ถ้าหากมิได้รับความ
 ร่วมมือมิได้รับความสนใจไค่จากบุคคลฝ่ายอื่น ความยุ่งยาก เช่นนั้นก็จะไม่เกิดขึ้น
 เป็นเรื่องน่าแปลกอย่างหนึ่งในประเทศของเราที่คนส่วนใหญ่ เกือบจะพูดไค่ว่า
 ทุกคนรักที่จะเห็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่คนอีกจำนวนไม่ม่น้อย
 ก็ไม่ชอบผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นความรู้สึกที่แปลกประหลาดในบ้านเมืองของเรา
 ที่เกิดขึ้นไค่โดยเฉพาะในระยะหลังการปฏิรูปและการปฏิวัติที่ผ่านมาแยก ๆ นี้เอง
 กระแวมมีความเชื่อไค่โดยส่วนตัวว่การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับ
 ชชาติบ้านเมืองของเราในภาวะปัจจุบันอย่างยิ่งยวด แต่กระแวมก็ต้องยืนยันว่
 เป็นที่ยอมรับกันทั้งในหมู่คณะกรรมาธิการที่ร่าง ในหมู่สมาชิกของเราแห่งสภานี้
 และในหมู่ประชาชนที่มีความสนใจและมีความรู้ ในทางการเมืองทั่วประเทศว่
 การเลือกตั้งแต่ประการเดียวจะไม่นำมาซึ่งผลดีแก่การบริหารประเทศ เป็นที่
 ยอมรับกันเกือบจะกล่าวไค่อย่างทั่วถึงว่การแต่งตั้งสมาชิกอีกฝ่ายหนึ่ง เข้าไป
 ในรัฐสภาเป็นสิ่งที่มีควมจำเป็น แต่สิ่งที่กระแวมกำลังจะกราบเรียนต่อที่ประชุม
 นี้ก็คือว่ การแต่งตั้งสมาชิกสภาเขาไปทำหน้าที่เพื่อช่วยไค่การบริหารแผ่นดิน
 เป็นไค่ความว่ชอบนั้นสมควรที่จะทำในรูปแบบของสภาเดียวหรือสองสภา ขอนเป็นบัญญัติ

ที่พูดถึงมากอย่างที่ท่านประธานสภาไต่ถามถึงเมื่อสักครู่นี้ โดยส่วนตัวกระผม
มีความรู้สึกค่อนข้างเชื่อมั่นว่าการร่างรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะในประเด็นที่
เกี่ยวกับการกำหนดองค์ประกอบของสภาควรจะต้องพิจารณา ถึงความจำเป็น
ของประเทศมากกว่าที่จะพิจารณา ถึงรูปแบบมากกว่าที่จะติดกับแพ้นั้นมากกว่า
ที่จะเป็นห่วงว่าจะเป็นการถอยหลังเขาคดอง ประสบการณ์ทางการเมือง
ที่ผ่านมาในระยะ ๔๐ กว่าปีที่แล้วจะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญที่ระบุไว้ ตั้งแต่
พ.ศ. ๒๔๗๕ ต่อเนื่องกันมาจนถึง พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นองค์ประกอบของสภาเดียว
ที่มีสมาชิก ๒ ประเภท ในตอนต้นก็ประกอบด้วยสภาซึ่งมีสมาชิกเท่าเทียมกันและ
ได้พัฒนาเป็นสำคัญ กระผมมีความรู้สึกว่าสภาที่ประกอบด้วยสมาชิก
๒ ประเภทในสภาเดียวกันนั้นได้นำมาซึ่งความวุ่นวายในการปกครอง ต่อเนื่อง
กันมาเป็นเวลานาน มีการปฏิวัติรัฐประหารแค่เพียงน้อยครั้งและไม่ได้ออกปัญหา
อันเป็นไปในทางการเมือง เหมือนกับระบบสองสภาที่ได้นำมาในระยะหลัง ผลการ
บริหารประเทศในระบบสองสภาที่แล้ว ๆ มากี่เห็น ๆ กันอยู่ ไม่มีความจำเป็น
อันใดที่กระผมจะต้องนำขึ้นมาพูด

ประเด็นเกี่ยวกับการที่จะมีสภาเดียวหรือสองสภานั้น กระผม
แน่ใจว่าสมาชิกแห่งสภานั้นจะต้องอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง และคณะ
กรรมาธิการก็คงจะไตร่ตรองถึงแนวความคิดของกรรมาธิการ อย่างกว้างขวาง
เช่นเดียวกัน กระผมจึงจะไม่ใช้เวลาของสภานอกนอกเหนือไปจากการที่จะ
กราบเรียนให้สมาชิกแห่งที่ประชุมนี้ได้โปรดคิดคำนึงถึงความเหมาะสม ความ
จำเป็นและความถูกต้องตลอดจนผลที่จะตามมาในอนาคต โปรดอย่าได้คิดถึงว่า
สิ่งใดที่เราได้ทำมาแล้วเป็นเวลานานในอดีตจะเป็นสิ่งที่ล้าสมัยเสมอไป ปัญหา
ที่ควรจะต้องพิจารณาคือว่าควรจะต้องมีสมาชิกฝ่ายที่ได้รับเลือกตั้ง โดยตรง
จากประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศในสัดส่วนที่สูงกว่าสมาชิก ที่ได้รับแต่งตั้ง
เข้ามาทำหน้าที่ร่วมกัน ส่วนความสัมพันธ์ในอำนาจหน้าที่และรายละเอียดอื่น ๆ

นั้นเป็นสิ่งซึ่งเราสามารถที่จะหยิบยกขึ้นมาพิจารณาและแก้ปัญหาได้ . กระผม
ขอขอบคุณที่ประชุมได้ให้เวลากระผมได้มีโอกาสอภิปรายสนับสนุนข้อคิดเห็นหลัง
จากท่านสมาชิกอื่น ๆ ได้อภิปรายแล้ว ขอขอบคุณครับ

นายบรรหาร ศิลปอาชา : ท่านประธานที่เคารพ ก่อนที่กระผม
จะแสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้ ก่อนอื่นกระผม
ใคร่ขอขอบพระคุณคณะกรรมการทั้ง ๑๕ ท่าน ที่ได้กรุณาเสียสละ
ในหลายสิ่งหลายอย่างจนกระทั่งช่วยร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้ เข้ามาสู่
สภาเพื่อพิจารณาในระยะเวลาอันไม่นานเกินสมควร กระผมทราบและ
ตระหนักเป็นอย่างดีว่าในช่วงระยะเวลาที่คณะกรรมการ ได้ร่างรัฐธรรมนูญ
ฉบับดังกล่าวนี้ ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์กันในกลุ่มหลายฝ่ายและในหลายวงการ
ว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ท่านประธานที่เคารพ กระผมเอง
หลังจากที่ได้รับร่างจากท่านประธานที่เคารพ แจกให้สมาชิกได้อ่าน เป็นระยะ
เวลาเกือบ ๒ อาทิตย์ ซึ่งถ้าหากว่าจะดูตามร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้แล้ว
มีรวมทั้งสิ้น ๑๘๑ มาตรา รวมทั้งบทเฉพาะกาลด้วย ซึ่งกระผมเองถ้าจำไม่ผิด
ได้มีสมาชิกที่อยู่ ณ ที่นี้หรือกรรมการบางท่านได้มีส่วนร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับปี
๒๕๑๓ ถ้าเราจะพิจารณาดังเนื้อหาและสาระที่มียอยู่แล้ว ๘๐ เปอร์เซ็นต์เอา
มาจากรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๑๓ ซึ่งในรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๑๓ นั้นกระผมเอง
ใคร่ขอประทานกราบเรียนต่อท่านประธานสภาว่า เราร่างกันมาตามสภาวะ
เหตุการณ์ของบ้านเมืองที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เราให้เป็นประชาธิปไตยอย่างมาก
ที่สุดแก่ปวงชน เราจะมีพรรคสองกัน แต่ในเมื่อเรามีการประกาศรัฐธรรมนูญ
ออกให้แล้ว มิได้หมายความว่ารัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้จะเป็นผลดีหรือว่า
จะเป็นรัฐธรรมนูญที่ยืนยาวถาวรตลอดไปก็หาไม่ ต่อเมื่อได้มีการประกาศ
สมัครรับเลือกตั้งผ่านไปถึง ๒ ครั้ง เราก็เห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๑๓ นั้น
มีจุดอ่อนหรือว่าจุดบกพร่องตรงไหนบ้าง

ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นต้นมา ถึงปัจจุบันนี้ เราได้มีโอกาสใช้รัฐธรรมนูญทั้งสิ้น
 จำนวน ๑๒ ฉบับ ฉบับนี้เป็นฉบับที่ ๑๓ กระผมเองมีความมั่นใจเหลือเกินว่า
 คณะกรรมาธิการแต่ละชุดที่ได้มีส่วนร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ตามมาเวลานั้น ก็มี
 เจตนาคดีและมีความหวังดีต่อบ้านเมืองและมีเจตนารมณ์ในการที่จะ ร่าง
 รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับนั้นให้ยืนยาวถาวร เพื่อใช้ปกครองประเทศชาติและ
 บ้านเมือง รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๓๗ กระผมเองก็มีความมีเจตนารมณ์เช่นเดียวกัน
 แต่ในเมื่อกระผมเองนั้นได้มีโอกาสสัมผัสและไปกระหมในการเลือกตั้ง สมาชิก
 สภาผู้แทนราษฎรครั้งที่แล้ว เราก็พอจะมองเห็นว่าจุดบกพร่องในรัฐธรรมนูญ
 ฉบับปี ๒๕๓๗ นั้นมีอะไรบางอย่าง กระผมเองใคร่ขอประทานกราบเรียนว่า อำนาจ
 ของทั้งสองฝ่ายนั้นไม่สมดุลซึ่งกันและกัน อำนาจทั้งสองฝ่ายนั้นก็คือทางฝ่าย
 กำนันบริหารคือฝ่ายรัฐบาล เสถียรภาพและความมั่นคงหรือว่าหลักที่จะมาค้ำจุน
 รัฐบาลนั้นมันน้อยเหลือเกิน แต่อำนาจนิติบัญญัติคือทางสภาผู้แทนราษฎรมันมีมาก
 ฉะนั้นเมื่ออำนาจทั้งสองอำนาจนั้นไม่สมดุลหรือว่าไม่มีอะไร เป็นคล้ายถ่วงให้เกิด
 ความเสมอภาคกันขึ้นแล้วความวุ่นวายก็เกิดขึ้น ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นนั้นก็คือ
 ความวุ่นวายทางด้านการเมือง ฉะนั้นกระผมเองได้เคยมีโอกาสไปสัมผัส
 และกระหมในการเลือกตั้งครั้งที่แล้ว กระผมใคร่ขอแสดงทรรศนะและ
 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องระบบที่ว่าที่มีระบบสองสภาารวมกันเป็นรัฐสภา คือ
 จุดบกพร่องที่เราจะแยกออกได้เป็น ๔ ประการ คือ

ในประการแรก พรรคการเมืองนั้นมีมากจนเกินควร การตั้ง
 พรรคก็ง่าย ถ้าหากว่าพรรคการเมืองใดส่งสมาชิกเข้ารับเลือกตั้งผู้แทนราษฎร
 สามารถชนะเลือกตั้งเข้ามาจำนวน ๑ ท่านหรือ ๒ ท่าน ก็เป็นหัวหน้าพรรค
 การเมืองได้ มีอำนาจการต่อรองในการตั้งรัฐบาล ประการนี้ก็เป็นประการ
 ที่สำคัญ

ในประการที่ ๒ หัวหน้าพรรคการเมืองต่าง ๆ นั้นไม่มี
มาตรการหรือค่านายสิบใด ๆ ในการที่จะใช้ควบคุมสมาชิกหรือว่าลูกพรรค
ของตนเองนั้นให้อยู่ในระเบียบวินัย ถ้าหากว่าพรรคไล่ออกไปแล้วสมาชิกนั้น
สามารถที่จะโอนสังกัดไปอยู่พรรคการเมืองอื่นได้ นี่คือนโยบายในประการที่ ๒

ในประการที่ ๓ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีเอกสิทธิ์ในการที่เสนอ
ร่างพระราชบัญญัติโดยตรงต่อประธานสภา ไม่จำเป็นต้องผ่านพรรคที่ตนเอง
สังกัดอยู่หรือการกลั่นกรองของพรรค ในเมื่อเป็นกรณีอย่างนั้นมีวินัยการเสนอ
ร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็จะเข้าสู่สภาได้ตลอดแล้ว
ละออกเล่า จนกระทั่งสร้างความพะวักพะวนให้แก่รัฐบาลพอสมควร แทนที่จะ
ใช้เวลาไปในการบริหารงานหรือแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชาติ และบ้านเมือง
อันนี้เป็นประการที่สำคัญอีกประการหนึ่งเหมือนกัน

ในประการสุดท้ายก็คือ รัฐบาลนั้นก่อนที่จะบริหารงานจำเป็น
จะต้องขอแถลงนโยบายเพื่อขอความไว้วางใจต่อสภาผู้แทนราษฎร ใน
ประการนี้ก็เป็นประการที่สำคัญว่าจำนวนสมาชิกจะต้องมีถึงกึ่งหนึ่ง หรือว่า
งบประมาณประจำปีผ่านสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านใด มีสิทธิในการที่
จะเสนอญัตติไม่ให้ความไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคลหรือรายคณะ ใน
ประการนี้เป็นประการที่สำคัญที่สุด

ฉะนั้นจุดอ่อนต่าง ๆ ของรัฐสภาซึ่งมีสองสภา ในรัฐธรรมนูญ
ฉบับปี ๒๕๕๗ นั้น เราก็พอมองเห็น คณะกรรมการก็พอจะมองเห็นว่า
อะไรบ้าง ฉะนั้นเราจะเสริมสร้างอย่างไรลงไปในจุดอ่อนดังกล่าวนี้ กระผม
เองก็ตั้งใจที่คณะกรรมการไฉ่การแก้ไขทั้งที่กระผมได้ประธานกราบเรียนมา
แล้ว อย่างเช่นอาทิในเรื่องระบบพรรคการเมืองนั้นเราทำอย่างไรที่จะจำกัด
ให้พรรคการเมืองน้อยลง ก็ได้มีบทบัญญัติอยู่ในมาตรา ๔๘ ว่าหาก
พรรคการเมืองนั้นมีสิทธิในการที่จะส่งสมาชิกเข้ารับเลือกตั้ง เป็นผู้แทนราษฎร

จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องส่งสมาชิกมีจำนวนเกินกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ในประการแรกนี้กระผมเองคิดว่าถึงแม้จะไม่ได้ผล ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ก็อาจจะได้ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ในการที่จะยุบพรรคการเมือง ทางการเมือง ๆ นั้นให้เหลือน้อยลงก็เป็นการดีในการที่จะมีการจัดตั้งรัฐบาลต่อไป ในอนาคต ส่วนประการที่ ๒ เกี่ยวกับเรื่องที่จะให้มาตรการหรือบทลงโทษแก่ หัวหน้าพรรคในการที่จะใช้กับลูกพรรค ในการที่จะใช้กับลูกพรรคของตนเองนั้น ก็ได้มีการเขียนไว้ในมาตรา ๘๒ ซึ่งมีอยู่ใน (๓) และ (๔) ว่าถ้าหากสมาชิก พรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่นั้นมีคะแนนเสียงโหวตออกไม่น้อยกว่าสามในสี่ ของที่ ประชุมรวมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมือง และสมาชิกที่สังกัด พรรคการเมืองแล้วก็ได้ถือว่าสิ้นสภาพของการ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ อื่นๆ หนึ่งถ้าหากว่าสภาผู้แทนราษฎรมีมติตามมาตรา ๘๑ กระผมก็คิดว่า ในมาตรานี้ก็จะเป็ผลล็คคือระบบรัฐสภาที่จะมีต่อไปในอนาคต ในประการที่ ๓ ในการที่จะจำกัดไม่ให้สมาชิกได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติ โดยตรงต่อสภา ก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มอยู่ในมาตรา ๑๑๔ ว่าถ้าหากว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ท่านใดจะเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้วก็ให้ได้มีการอนุมัติ หรือมีการ ถัดกันกรองจากพรรคที่ตนเองสังกัดอยู่ พร้อมทั้งจะต้องมีจำนวนสมาชิกพรรคที่ ตนเองสังกัดอยู่นั้นไม่น้อยกว่า ๒๐ ท่าน กระผมเองคิดว่าเป็นการดี ในกรณี อย่างนี้เหมาะสมกับสภาวเหตุการณ์ของบ้านเมือง ในประการที่ ๔ เกี่ยวกับ เรื่องการแถลงนโยบายในเมื่อรัฐบาลจะเข้าบริหารงานประเทศชาติก็ไม่จำเป็น จะต้องมี การลงมติซึ่งที่ใดปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๔๑ และในประการสุดท้าย ส่วนสำคัญที่สุดที่สร้างความสับสนหรือความไม่แน่นอนให้แก่วุฒิสภา นั้น ก็ เกี่ยวกับเรื่องงบประมาณประจำปีผ่านสภา หรือว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ยืนยันมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล ประการนี้กระผมก็คิดว่าท่านผู้แทนที่ใดเคยผ่านการ เลือกตั้งมาแล้วก็คงจะรู้ว่าพิษสงของการ เสนองบประมาณประจำปีผ่านสภานั้น

เป็นอย่างไรม้าง เกิดปัญหาอะไรมาบ้างในการที่จะให้งบประมาณผ่านสภา
 แต่ละครั้งนั้นเป็นเรื่องที่หนักใจไม่ใช่เล่น ฉะนั้นเมื่อกรณีเป็นอย่างนี้ก็ได้
 เพิ่มอำนาจของวุฒิสมาชิกในบทเฉพาะกาล มาตรา ๑๕๐ ว่าให้วุฒิสมาชิกนั้น
 มีส่วนมีสิทธิในการที่รวมลงมติใน ๒ กรณีดังกล่าวนี้ เพราะถาหากว่าดูตาม
 รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๑ แล้วเราจะมองเห็นว่าอำนาจวุฒิสมาชิกนั้นไม่มี
 มีแค่เพียงยับยั้งกฎหมายเท่านั้นเอง ทำอะไรก็ไม่ได้ ฉะนั้นกระผมคิดว่า
 เป็นการที่ที่เราทำเนียบการอย่างนี้ ที่กระผมพอที่จะจะประเมินได้โดย
 หลายประเด็นที่ว่ารัฐธรรมนูญฉบับที่ใหม่มีการพิจารณาในวันนั้น มีการกล่าวขวัญ
 ถึงว่าไม่เป็นประชาธิปไตย กระผมก็อยากจะกล่าวว่า เห็นด้วยในมาตรา ๑๓๒
 ซึ่งใหม่มีการบัญญัติไว้ว่า ตัวประธานสภาผู้แทนราษฎรนั้นเป็นผู้รับสนองพระบรม-
 ราชโองการตั้งนายกรัฐมนตรี ซึ่งในประการนี้ก็เท่ากับว่าให้ที่ประมุข
 ผู้แทนราษฎรเป็นผู้คัดเลือกสรรหาตัวนายกรัฐมนตรี แต่ไม่จำเป็นจะต้องมาจาก
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ได้ จะมาจากที่อื่นก็ได้ ซึ่งกระผมก็เห็นด้วย เพราะ
 ในยามที่ภาวะบ้านเมืองของเราเป็นอยู่ในขณะนี้เราควรที่จะมีความพร้อมเพียง
 มีความสามัคคีไม่ควรจะซีซงให้เต็มที่ในวงที่แคบและจำกัด เพราะฉะนั้น
 ในเรื่องนี้กระผมก็ไม่คิดใจ ก็มีอีกหลายกรณี อย่างเช่น อำนาจของวุฒิสมาชิก
 หรือว่าสิทธิพิเศษของวุฒิสมาชิกที่มีอยู่ในวุฒิสภา หรือจำนวนวุฒิสมาชิกดังกล่าว
 นั้นกระผมก็คิดว่า เป็นความเห็นของบรรดาเพื่อนสมาชิกที่สามารถจะไปแปรญัตติ
 ในวาระที่ ๒ ได้

ท่านประธานที่เคารพ กระผมใคร่ขอประทานกราบเรียนว่า
 เหตุผลที่กระผมจะกล่าวออกไปนั้นอาจจะไม่เกี่ยวข้อง กับรัฐธรรมนูญ แต่ก็มี
 ส่วนสัมพันธ์กัน เพราะเหตุว่ามีอยู่หลายฝ่ายที่ใหม่มีการคำขมติเตียนผู้แทนราษฎร
 ว่าการ เลือกตั้งผู้แทนราษฎร เขามานันได้ผู้แทนราษฎรที่ใหม่หรือว่าผู้แทนบางคน
 นั้น เขามาแสวงหาผลประโยชน์ กระผมคิดว่าคงไม่ได้หมายความว่า

จะรวมไปถึงผู้แทนทั้งหมด ตั้งแต่ปี ๒๕๖๕ เป็นต้นมานั้น เราได้มีการยุบสภา
ไม่ว่าการยุบสภานั้นจะยุบด้วยกรณีใดก็ตาม แต่เมื่อยุบไปแล้วนั้น เราไม่ได้
มีการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในทันทีทันใด เราจะทิ้งช่วงของการ
เลือกตั้งนั้นเป็นระยะเวลา ๔ ปี ๖ ปี ๘ ปี อะไรต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นคณ
การที่ทิ้งช่วงห่างไปนานเกินสมควรนี้ กระผมคิดว่า เป็นอันตรายต่อระบบ
พรรคการเมือง ต่อระบบของการเลือกตั้ง เพราะว่าคนที่มีความสามารถ
มีวิชาความรู้บางท่านก็อาจจะโคกกลงมาสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร เพื่อ
รับใช้ชาติ แต่เมื่อเห็นระบบพรรคการเมืองเป็นอยู่ในสภาพอย่างนี้ก็เป็นการ
ยากที่เราจะใดคนใดเข้ามาสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร เพราะฉะนั้นกระผม
อยากใคร่ขอประธาณกราบเรียนยกตัวอย่างว่า การเลือกตั้งเมื่อครั้งที่แล้ว
ที่ท่านอดีตนายกรัฐมนตรี หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี
กระผมคิดว่าคุณภาพของผู้แทนราษฎรที่เลือกตั้งเมื่อครั้งนั้น กระผมยอมรับว่า
เราได้ผู้แทนที่มีคุณภาพที่ไม่เหมาะสมมาหนึ่งในสภาผู้แทนราษฎรมากไปหน่อย แต่
ทั้งนี้เพราะเหตุว่าช่วงของการเมืองนั้นเราทิ้งช่วงห่างกันมากเกินควรไป แต่
หลังจากได้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร แล้วมีการเลือกตั้งในทันทีทันใด ๓ เดือน
ในครั้งหลังสุดนั้นซึ่งมีท่านอดีตนายกรัฐมนตรี หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช
เป็นนายกรัฐมนตรี เราจะต้องยอมรับความจริงว่าเราได้คุณภาพของผู้แทน
ราษฎรนั้นมาดีมากพอสมควร นี้กระผมใคร่ขอประธาณยกตัวอย่าง ถ้าหากว่า
จะเปรียบเทียบกันแล้วก็เหมือนกับเราประกอบธุรกิจหรือว่าทั้งบริษัทอะไรต่าง ๆ
และบริษัทกิจการเข้ามา เราก็มีเจตนารมณ์ในการที่จะคงได้พนักงานซึ่งมีความ
ซื่อสัตย์สุจริตในการที่จะมาสร้างให้ธุรกิจของตัวเองมีความเจริญรุ่งเรือง แต่
เราจะหาความแน่ใจไม่ไหวพนักงานที่เรารับเขามานั้นจะเป็นคนดี
เปอร์เซ็นต์หรือว่ามีความซื่อสัตย์สุจริต คิดว่าคงจะรับรองกันไม่ได้ ต่อเมื่อได้
ดำเนินการแล้วเราเห็นว่าคนไหนไม่ดีเราก็คัดออกไป ฉะนั้นก็ฉนั้น กระผม

เองก็คิดว่าแทนราษฎรถ้าเราให้มีการเลือกตั้งติดต่อกันไปตลอดระยะเวลาซึ่งที่
 กระผมได้ประธานกรรมาธิการเรียบร้อยแล้ว กระผมก็คิดว่าเราจะได้คนดีมีวิชาความรู้
 ในวงธุรกิจ ในวงราชการ ในฝ่ายทหาร โศคคงมาสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิก
 สภาผู้แทนราษฎร

ฉะนั้นร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้ ตามที่ท่านประธานได้กรุณา
 ชี้แจงต่อสภาให้รับทราบที่เราไม่ได้รับหลักการ เราจะมีร่างรัฐธรรมนูญ
 ฉบับนี้หรือไม่รับเท่านั้นเอง ฉะนั้นเราสามารถที่จะไปแปรญัตติในวาระที่ ๒ ได้
 ฉะนั้นกระผมจึงเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้ไม่เลวจนเกินไปนัก แต่ว่า
 ก็ไม่ถึงถึง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ แต่เราสามารถแก้ไขในวาระที่ ๒ ได้ ฉะนั้นก่อนอื่น
 กระผมใคร่ขอขอบคุณต่อคณะกรรมการทั้ง ๓๕ ท่านอีกครั้งหนึ่ง ที่ได้ช่วย
 ร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้จนกระทั่งสมาชิกได้มีโอกาสพิจารณา ซึ่งเป็นการ
 ยากในการที่จะร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้ให้ถูกใจ หรือให้ตรงกับความเห็น
 ของในหลาย ๆ ฝ่ายได้ ฉะนั้นกระผมจึงใคร่ขอขอบคุณต่อคณะกรรมการ
 ทั้ง ๓๕ ท่านอีกครั้งหนึ่ง ขอขอบคุณครับ

นายसानนท์ สายสว่าง (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ
 เท่าที่คณะกรรมการได้ฟังมาแล้วทางฝ่ายทางกึ่งพิจารณาพยายามจะให้เป็น
 ประชาธิปไตย เท่าที่จำเป็นในสถานการณ์ของประเทศชาติ

ประเด็นสำคัญประการที่ ๑ ที่เราจะพิจารณาก็คือว่า สถานการณ์
 ของประเทศชาติขณะนี้เราเหมาะหรือไม่ที่จะปล่อยประชาธิปไตย ไปถึง
 ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ หรือ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ หรือ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ นี่ประการหนึ่ง
 ให้สภาพิจารณา

ประการที่ ๒ สิ่งที่เราเห็นคุณและจำเป็นที่จะต้องรักษาไว้คือ
 เอกราชของประเทศชาติ และระบอบประชาธิปไตยที่มองศพระมหากษัตริย์เป็น
 ประมุข เวลานี้เรามีศัตรูหรือไม่สำหรับประเทศ เราก็ต้องพิจารณาดู

รอม้านเราที่ทราบข่าวไม่จำเป็นจะต้องผูกมัดประเด็นสำคัญคือมีอยู่ว่าเราจะให้มีสภาเดียวแล้วผู้แทนประเภทเดียวเฉพาะเลือกตั้งไปไหนหรือไม่ เราก็จะต้องกลับมาขออนุญาตสภาที่เป็นมาแล้ว

ประการที่ ๓ เราเคยมีสองสภา แล้วมีผู้แทน ๒ ประเภทเท่า ๆ กัน ก็รู้สึกสภาพร้อมเรียบเป็นไปด้วยความเรียบร้อย งานก็ไม่ชักช้า ผู้คิดอะไรก็ไวทันต่อเหตุการณ์ แล้วแต่สภาจะเลือกเอา ในที่ประชุมเราก็ได้ถกเถียงกัน แต่ว่าถ้าเราร่างมาในรูปแบบนี้นักเลงจะถูกชนมากกว่าที่ร่างมานี้เสียอีกมาก ที่เดียว เพราะฉะนั้นร่างมาในรูปแบบนี้ในชั้นปฏิบัติ สถานการณ์ประเทศชาติเราอาจจะเอาสภาเดียวก็ได้ มีสมาชิก ๒ ประเภทเพื่อประเทศชาติ ความมั่นคงของชาติ เมื่อใครคำหนักก็เตือนอย่างไรก็ทนเอาหน่อย เพื่อระยะเวลาและเหตุการณ์ของประเทศชาติปลอดภัย แต่ถ้าเราเอาสองสภาเราก็ต้องพยายามแบ่งแยกอำนาจให้เหมาะสมและเหมาะสมกับสถานการณ์ จึงต้องมีบทเฉพาะกาล เข้าไว้ว่าอะไรที่จำเป็นและเพื่อความมั่นคงของรัฐบาลและประเทศชาติ เราก็ต้องเขียนบทเฉพาะกาลมีระยะเวลาพอสมควร

ด้วยเหตุนี้แหละ บอมนจะมีเวลาไปแปรผู้คิดที่ว่าท่านจะแปรผู้คิดเอาสภาเดียวก็ได้ครับ แล้วมี ๒ ประเภท ถ้าปล่อยประเภทเดียว กระผมจะไปไม่รอดเป็นอันตราย ถ้าจะเอาสองสภาเราก็ต้องพยายามมีบทเฉพาะกาลที่มีบทเฉพาะกาลมีบางท่านวิจารณ์ว่าทำไมสมาชิกวุฒิสภาต้องมาก มีถึง ๓ ใน ๔ กระผมเนื้อใจว่ามีสองสภา ก็เรารับว่าประชาธิปไตยต้องอาศัยเสียงข้างมากและความเห็นหลาย ๆ คน แล้ว ๓ ใน ๔ เราก็มารจากรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๑๑ ๓ ใน ๔ เหมือนกัน ที่ทำไม่คง ๓ ใน ๔ จะยังมีบัญญัติของสภาผู้แทนแห่งชาติ มีคน ๑๐๐ คน มาประชุม ๕๐ แล้วก็ออกเสียง ๓๐ ยังมีบัญญัติของเขาย่างนี้ เหมาะสมหรือ และอีกอย่างหนึ่งเมื่อจะเห็นสองสภาก็ต้องอาศัยสมาชิกซึ่งมาจากอาชีพต่าง ๆ ทั้งชาวนาชาวลาวไร่ ชาวนาชากร

๒๐๖

ทนาย แพทย์ และทุกอาชีพควรจะมาอยู่ในสภา พิจารณาว่าควรบีบบังคับหรือไม่ บังคับ เราจะเอาเพียง ๑๐๐ คนอย่างนั้นหรือเพื่อบังคับกฎหมาย ซึ่งจะออก แล้วกฎหมายจะเข้าไปทั้งประเทศก็ควรจะไต่ฟังความคิดเห็นจากคนพอสมควรและ อาชีพที่เราถือว่าสำคัญคือข้าราชการมีจำนวนมากเป็นอาชีพหลัก และเป็นคนที่ไต่ถามงานผ่านการที่จะช่วยกันจรรโลงประเทศชาติก็ควรจะไต่ถามบ้างทุก กระทรวงทบวงกรม ไต่ถามความคิดเห็นว่ากฎหมายที่เราว่ามานี้ เรา ควรจะผ่านหรือไม่ หรือควรจะแก้ไขหรือควรจะบีบบังคับจะไต่ถามบ้าง ความเห็น มาก ๆ เพื่อประโยชน์ในระบอบที่เราว่าเรามีเสียงพอสมควรที่จะให้ผ่าน หรือ จะแก้หรือจะบีบบัง บังคับ ไม่ใช่คน ๓๐ คนบอกว่าไม่เอา บังคับ คน ๓๐ คน บอกผ่านไปได้ คือมาประชุม ๖๐ คนนี้ครบองค์ประชุมแล้ว องค์ประชุมก็ ไหวตเสีย ๒๗ คนให้ผ่าน ให้แก้ ให้บีบบัง บังคับ รู้สึกว่าเสียงไม่เหมาะสมในระบอบนี้ คุ้มเหตุจนจึงใคร่ร่างแบบนี้ แต่สถานการณ์ทุกวันนี้กระผมขอกราบเรียนว่า เราควรจะเอาความฉับพลันฉับไวแก่สถานการณ์ไต่ถามที่ แล้วควรจะให้มีรัฐบาลที่ เข้มแข็ง ถ้าจะเอาอย่างนั้น สภาเดียวเหมาะที่สุด ช่วยแปรผู้ติดกันด้วยครับ ถ้าเสียงข้างมากจะเอา เพื่อสถานการณ์นะครับ นี่ไม่ใช่ประชาธิปไตย ถ้าประชาธิปไตยละก็ เลือกตั้งอย่างเดียว สภาเดียว เอาอย่างไรก็ได้ ไปรอหรือไม่ครับ แต่ละคนก็เก่งทั้งนั้นแหละครับ เขามาจะเป็นรัฐมนตรีทั้งนั้น เลยพอนัก ๆ เขาไม่ได้เป็นก็บอกเป็นคนละ ๒ เคือนักยังดี อะไรอย่างนี้ หมุนเวียนเปลี่ยนกันเป็น ไหวหรือครับ พอรัฐมนตรีเต็มแล้ว แย่งกันเป็น เลขาธิการอีก โอ๊ย วังกันอย่างนี้ เราก็พยายามว่า อะไรเป็นอะไรยิ่งกว่านั้น อีกวันชาวเสียงจะเป็นนายกรัฐมนตรีวังกันให้พาดานที่เดียว ชนาควันชาวเสียง ก็วังกพาดาน วันจะลงมติก็อีกแล้วจะขอเสียงอีกแล้ว วังกันอีกแล้ว อย่าให้กระดม พุทมากไปถึงกับของอะไรเลยครับ เพียงแต่วังกันก็แล้วกัน และสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เราจะปล่อยให้เป็นอย่างนั้นหรือ กระผมเคยเป็นผู้แทนที่ประชุมการ

LIART

ในอาชีพผู้แทนมาแล้วครับ และก็มาร่วมกันทั้งสองสภา และสภาเดี่ยว
 ๒ ประเภทมาแล้ว เพราะฉะนั้นขอเรียนว่าเท่าที่เรียบร้อยสภาเดี่ยว ๒
 ประเภท งานการไม่ไ้ซาเลยและไว้จริงในระยนั้น แ่แล้วแต่สภานี้
 นะครับ กระผมพูดไปอย่างนี้ก็ไม่ใช่ กระผมสนับสนุนหรือครับ กระผมร่างมามี
 สองสภา กระผมก็ยังย้มนิติสองสภา ที่มีสมาชิกแต่งตั้งสภาหนึ่ง เลือกตั้ง
 สภาหนึ่ง ที่เขามอกว่าแต่งตั้งสภาสูงนี้ไม่เป็นประชาธิปไตย ถ้าอย่างนั้นอังกฤษ
 ก็ไม่เป็นช้ครับ อังกฤษสภาสูงเขาแต่งตั้งทั้งนั้นสภาขุนนางครับ รับมรดก
 กันเสียด้วยซ้ำ ลูกหลานเป็นกันต่อ เขาก็ไม่เป็นประชาธิปไตยช้ ถ้าอย่างนั้น
 กระผมกลัวเสียแล้วประชาธิปไตยทุกวันนี้ แท้ทีแล้ว อย่างกระผมว่าไม่ยอมแพ
 อย่างนี้ก็แย้เหมือนกัน นี่แหละครับประชาธิปไตย และจะมาร่างใหม่ทั้ง ๆ ที่
 แพ้แล้วก็ไม่ยอมแพอย่างนี้แล้วจะบอกว่าฉันเป็นประชาธิปไตย อย่างนั้นกระผมว่า
 จะไปไม่รอดลักษณะอย่างนั้น ก็ขอฝากสภานี้ไว้ว่าสถานการณ้ประเทศชาติ
 เป็นอย่างนี้ ก็ควรจะมีอย่างนี้หรือควรจะมีอย่างอื่น ก็ฝากไว้เท่านี้แหละครับ
 แปรญัตติอย่างไรก็ได้ให้ประเทศชาติอยู่รอด อย่าเป็นคอมมิวนิสต์ก็แล้วกัน
 เราเอากันเท่านั้นก็แล้วกัน กระผมจึงขอฝากกับสภานี้ไว้ครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ผมขอพักการประชุมก่อนนะครับ
 ชอนักประชุมในตอนน่ายเวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา และขอเรียนเตือนอีกครั้หนึ่ง
 ว่าองค์ประชุมในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญนต้อง ๒๕๐ ท่าน ขอพักการ
 ประชุมครับ

พักประชุมเวลา ๑๑.๕๕ นาฬิกา

LIRT

เริ่มประชุมใหม่เวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ขณะนี้สมาชิกมาประชุม
๒๓๕ ท่าน บังขาดอีก ๑ ท่าน ถึงจะครบองค์ประชุม สำหรับพิจารณา
ร่างรัฐธรรมนูญ แต่ผมมีข้อที่จะเรียนปรึกษาว่า เราจะว่ากันได้หรือไม่ได้
ตามข้อบังคับการประชุม ข้อ ๑๑๒ บอกว่า "ถ้าประธานขอปรึกษาหรือสมาชิก
เสนอญัตติโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าสามสิบคน ใตงคิไซขอบังคับข้อหนึ่ง
ข้อใดทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวเฉพาะกรณี และที่ประชุมลงมติ
เห็นชอบด้วยคะแนนเสียงไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ก็ขอให้
งคิไซขอบังคับข้อนั้นได้" ถ้าตามข้อ ๑๑๒ นี้ ผมก็อยากจะเรียนปรึกษาว่า
เพื่อไม่ให้เสียเวลาในการที่ท่านทั้งหลายต้องมาประชุมกันนี้ ก็อยากจะขอ
งคิไซขอบังคับการประชุม ข้อ ๑๐๒ วรรค ๓ บอกว่า "การประชุมตามความ
ในวรรคหนึ่ง ต้องมีสมาชิกอยู่ในที่ประชุมไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวน
สมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม"

นายเหม สุไลมาน : ท่านประธาน กระผมไปเข้าห้องน้ำ
และเพิ่งเข้ามาครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เจ้าหน้าที่บอกว่าครบพอดีครับ
มีเข้ามาอีก ๑ ท่าน ครบองค์ประชุมแล้ว เพราะฉะนั้นไม่ต้องงคิไซขอบังคับ
นะครับ ในระหว่างหยุดพักการประชุมนี้มีสมาชิกหลายท่านไม่หายข้องใจมาถาม
ผมว่า การแปรญัตติในวาระที่ ๒ จะแปรญัตติกันได้ขนาดไหน ถ้าแปรญัตติกันได้
เต็มที่ตามที่ท่านปรารภ ท่านอาจจะไม่ต้องอภิปรายยืดเยื้อ ผมก็ขอเรียนซ้ำ
อีกครั้งหนึ่งว่า เราไม่ใช่รับหลักการหรือไม่รับหลักการนะครับ ในการประชุมนี้
เพียงแต่จะรับไว้พิจารณาหรือไม่เท่านั้น ไม่มีหลักการ เพราะฉะนั้นท่านจะ
แปรญัตติใหม่แต่เพียงสภาเดียวหรือครั้งสภาอะไรก็ได้แล้วแต่ท่าน เพราะ

LIART

สภาเดี่ยวสองสภาสามสภานี้ จะมีสมาชิกประเภท คือว่า เลือกตั้งล้วน ๆ หรือว่าเลือกทั้งบางแต่งตั้งบาง หรือว่าแต่งตั้งล้วน ๆ หรือท่านเห็นว่าจะมีวุฒิสภาสภาสามในสี่มากเกินไป หรือน้อยเกินไป ท่านจะให้มีสี่ในสี่เลยก็ยิ่งได้ จะได้ไม่ต้องเสียเวลาถกเถียงกันนาน ก็ปล่อยให้สภานั้นจะแปรญัตติกันได้เต็มที่ต่อไปนี้พิจารณาหมวด ๒ ต่อจากที่ประชุมตอนเช้า เชิญคุณบัญญัติศรี

พลอากาศเอก บัญชา เมฆวิชัย : ท่านประธานที่เคารพ
 กระผมขออภัยที่ยังไม่ได้อภิปรายตามที่ท่านว่า อยากจะกราบเรียนขออภัยว่า การประชุมเรื่องร่างรัฐธรรมนูญที่ตกลงกันเมื่อวันพฤหัสบดีนั้น กระผมขอเสนอว่าตกลงกันเสียให้แน่นอนนะครับว่าจะเอาเพิ่มวันหรือจะเอาครั้งวัน คือว่าบางคนเขาจะไต่ถามกันว่าจะมาเพิ่มวันกัน อย่างคราวแรกก็จะเอาเพิ่มวัน บังเอิญเป็นครั้งวันไป แทนที่คราวนี้ก็น่าจะคงจะครั้งวัน บางคนก็เลยกลับใจไป กระผมคิดว่าตกลงกันเสียให้แน่ชัดว่าคราวต่อไปเราพิจารณากันเพิ่มวันเดอครับ จะไต่แน่ ๆ กัน คีหรือไม่ครับ เพราะอาทิตย์หนึ่งก็ครั้งเดียว กระผมขอเสนออย่างนี้ครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ฉายายวันผู้ศักดิ์ศรี เรื่องวันพฤหัสบดีหน้าอีกพฤหัสบดีหนึ่งก็จะลงมติไต่เดอครับว่าจะรับหรือไม่รับ อีกคราวเดียว เชิญคุณกนกศรีศรี

นายกนตธีร์ ศุภมงคล (กรรมาธิการ) : ท่านประธานสภาที่เคารพ เพื่อนสมาชิกผู้มีเกียรติ ก่อนอื่นกระผมใครจะขอความกรุณาเพื่อนสมาชิกที่มีเกียรติทั้งหลายได้โปรดให้ความกรุณากระผมคิดว่าอาจจะต้องใช้ความอดกลั้นอดทนหน่อย เพราะเหตุว่าในฐานะที่กระผมเป็นกรรมาธิการคนหนึ่งในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ กระผมก็ได้เรียนให้ที่ประชุมทราบแล้วว่ากระผมมีความไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นมามากมายหลายประการทั้ง ๆ ที่ ท่านประธานนี้ก็คงจะไม่มีถาวรอภิปรายกันยืดยาว กระผมก็ต้องขอ

ความกรุณาที่ว่า เนื่องจากกระผมเป็นกรรมาธิการอยู่คนเดียว และกระผมไม่เห็นด้วย กระผมจึงมีความจำเป็นที่จะต้องอธิบายให้ละเอียดถี่ถ้วนว่าขอที่กระผมไม่เห็นด้วยนั้นมีอะไรบางอย่าง เพราะเหตุใด และอันนี้เองที่ทำให้กระผมมีความจำเป็นต้องเสนอร่างขึ้นมาอีกฉบับหนึ่ง แต่ว่าเสนอร่างนั้นก็แล้วแต่ที่รับคือกระผมเสนอขึ้นมาเพื่อจะให้บรรดาท่านสมาชิกผู้มีเกียรติได้พิจารณาจากวิธีการร่างรัฐธรรมนูญของเราซึ่งใช้แบบเก่า ๆ มาเรื่อย แล้วเป็นแบบที่ประสบความสำเร็จมาหลายครั้งหลายหนเหลือเกินแล้ว เรามีแบบวิธีอื่นซึ่งพอจะทำได้ และความต้องการของเราก็คือจะรักษาเสถียรภาพให้แก่รัฐบาลนี้ เป็นอีกแบบหนึ่งซึ่งกระผมอยากจะขอเสนอให้ประชุมทราบ แต่ว่าในที่นี้กระผมจะไม่พูดถึงร่างรัฐธรรมนูญของกระผมละครับ กระผมจะพูดเฉพาะว่าในข้อที่กระผมไม่เห็นด้วยกับร่างของคณะกรรมาธิการมีอะไรบ้าง .....

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เอาเฉพาะหมวด ๒
ดีหรือไม่ครับ

นายกันตธีร์ ศุภมงคล (กรรมาธิการ) : หมวด ๒ ชี้ครับ
หมวดก่อนที่ผิดไปแล้ว หมวด ๒ เริ่มข้อที่กระผมไม่เห็นด้วยอยู่ถึง ๑๒ ประการ ที่ก่อนที่กระผมจะเข้าเรื่อง ๑๒ ประการ ก่อนที่ท่านประธานสภาจะได้เลื่อนการประชุมมาในตอนบ่ายนี้ ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติท่านหนึ่งคนสุดท้ายได้กล่าวโดยคำที่กระผมคิดว่าคงจะมีเจตจำนงที่จะหมายถึงตัวกระผม กระผมก็ไม่แน่ใจว่าทำไมท่านสมาชิกผู้นั้นก็เป็นกรรมาธิการ ร่างรัฐธรรมนูญอยู่คนหนึ่งเหมือนกัน แล้วก็เป็นกรรมาธิการชั้นผู้นำเสียด้วยครับ เสียทั้งศักดิ์ศรีและความเคารพ และท่านก็มีประสบการณ์มากมายกว่าผมมากกว่ากระผมหลายเท่าตัว กระผมยอมรับอยู่เสมอว่า กระผมนี้เป็นเด็กหน้าใหม่ เขาส่งกระผมไปอยู่ในต่างประเทศเป็นเวลาช้านานกระผมเขามากก็ยอมรับประสบการณ์น้อยกว่าท่าน หนึ่งเมื่อท่านร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาแล้ว กระผมยังสงสัยว่าทำไม

ท่านถึงไม่ขึ้นมาข้างบนนี้ เพราะท่านจะต้องเป็นอุปถัมภ์รักษา เป็นผู้สนับสนุน รัฐธรรมนูญนี้ กระผมเสียอีกที่ควรจะต้องไปอยู่ข้างล่างโน้น เพราะกระผม ไม่เห็นด้วยกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ที่ความประสงค์ของกระผมในชั้นแรกกระผม นี้กว่าเมื่อเริ่มพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในสภากระผมก็จะขอพูดอย่างสั้น ๆ ว่าขอที่กระผมไม่เห็นด้วยในร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับมีอะไรบ้าง และเมื่อ กระผมพูดเสร็จแล้วกระผมก็จะขออนุญาต ท่านประธานสภาลงไปนั่งในที่สมาชิก เพราะเหตุจากกระผมถือว่าเมื่อกระผมไม่เห็นด้วย กับร่างรัฐธรรมนูญแล้วกระผม ก็ไม่มีกรรมอะไรที่จะไปปกป้องรักษาหรือไปป้องกันหรือสนับสนุนรัฐธรรมนูญ ที่ร่าง ขึ้นมาท่านสมาชิกที่อยู่ข้างล่างนั้นเสียอีกควรที่จะขึ้นมาข้างบนนี้เพื่อจะไต่ป้องกัน รัฐธรรมนูญที่ท่านร่างขึ้นมาด้วยความอุตสาหะอย่างมากมาอย่างนี้

ที่นี้กระผมขอเข้าเรื่องเลยครับ คือว่า ๑๒ ข้อของกระผมนี้ คือ หมวด ๒ เป็นหมวดที่ข่มขู่ที่กระผมชี้ของควยทั้ง ๔ ประการครับ คือท่านคงจำได้ กระผมบอกว่ากระผมไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญมี ๔ ประการควยกัน คือ ประการที่ ๑ ข้อความยืดยาวโดยไม่จำเป็น อยู่ในหมวด ๒ นี้ ประการที่ ๒ มีบทบัญญัติที่ขัดกันอยู่ในตัว ในหมวด ๒ นี้ ประการที่ ๓ เป็นบทบัญญัติทำให้การบริหารราชการแผ่นดินล่าช้า อยู่ในหมวด ๒ นี้

ประการสุดท้าย สำคัญยิ่งกว่านั้นขึ้นไปอีกคือเป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อหลัก ประชาธิปไตยนี้ที่อยู่ในหมวด ๒ นี้ควย

ที่นี้ในหมวด ๒ เป็นหมวดที่เกี่ยวกับรัฐสภา ซึ่งตามร่างที่เสนอ มี ทั้งวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร ที่นี้เราจะพิจารณากันในหมวด ๒ แต่กระผม ก็เห็นว่าท่านประธานสภาที่เคารพคงจะไม่ขัดข้อง เนื่องจากความบทบัญญัติเกี่ยวกับ

รัฐสภานี้โดยเฉพาะเกี่ยวกับวุฒิสภาไปอยู่ในบทเฉพาะกาลอีกด้วย กระทบต่อยก
จะทราบว่าท่านประธานสภาจะกรุณาให้กระทู้ถามกระทู้ไปตั้งบทเฉพาะกาลด้วย
หรือไม่ เพราะเกี่ยวข้องกับวุฒิสภาครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : อย่าเพิ่งเลยครับไว้คราวหน้า
เอาเฉพาะหมวด ๖ ก่อน

นายกันตธีร์ ศุภมงคล (กรรมาธิการ) : ใต้รับ หันขอแรก
ที่บอกว่า เป็นบทบัญญัติที่ยาวไม่มีความจำเป็น กระทบหมายถึงตามร่างที่
เสนอมานี้ระหว่างมาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๕ บทบัญญัติเหล่านี้เป็น
บทบัญญัติที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งและ
วิธีการเลือกตั้งอาจจะแบ่งเป็นเขต เอาอย่างไร หรือจะรวมเขต อะไรทำอะไร
อยู่ในหลาย ๆ มาตราเหล่านี้ กระทบเองมีความเห็นว่าคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ
ออกเสียงเลือกตั้งก็ดี หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ดี ตลอดจนวิธีการเลือกตั้ง
จะเลือกวิธีไหนควรจะปล่อยให้ไปอยู่ในกฎหมายเลือกตั้ง ไม่ใช่กระทบเห็น
มากเกินไปเฉย ๆ นะครับ มากเกินไปด้วย แล้วก็ยังขัดคอหลักการด้วย
หลักการอะไรครับ คือนี่เราจะเห็นได้ว่ารายละเอียดเหล่านี้เกี่ยวกับการ
เลือกตั้ง สิทธิเลือกตั้งก็ดี หรือการกำหนดเขตเลือกตั้งก็ดี วิธีการเหล่านี้ควรจะ
ไปอยู่ในกฎหมายเลือกตั้ง เพราะเหตุใด เพราะกระทบคิดว่าอย่างนี้
การกำหนดคุณสมบัติ ยกตัวอย่างง่าย ๆ เรากำหนดคุณสมบัติไว้ว่าผู้มีสิทธิ
ออกเสียงเลือกตั้งนั้นควรจะอายุ ๒๐ ปี ก็ดี หรือว่าวิธีการเลือกตั้งควรจะ
แบ่งเขตหรือรวมเขตก็ดี กระทบมองไม่เห็นทำไมเรื่องเหล่านี้เราไม่ปล่อย
ไปให้เป็นเรื่องของสภาที่จะมาในภายหลัง ทำไมเราถึงไปฉกฉวยเอามาเขียน
ในรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งเรารู้แล้วว่าเมื่อเข้ามาอยู่ในรัฐธรรมนูญจะแก้ไขลำบาก
ทำไมกรรมาธิการ ๑๕ คน จึงจะรู้ว่าผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งนั้นควรจะ
อายุ ๒๐ ปี อาจจะไม่ใช่อายุ ๒๒ ปี หรือไม่ใช่อายุ ๑๘ ปี ทำไมเราจะรู้

แล้วทำไมเราจะไปเขียนผิดเขาเสียเลย ถ้าสมมุติว่าในภายหน้าสภาผู้แทนราษฎร
เห็นว่าอายุควรจะต้องขึ้นหรือว่าให้ต่ำลง ก็น่าจะปล่อยให้เขาออกกฎหมายได้
ทำไมจะต้องเกณฑ์ให้เขาคงมาแก้รัฐธรรมนูญ ไม่มีความจำเป็นอะไรเลยครับ
วิธีการเลือกตั้งก็เหมือนกันว่าจะแบ่งเขต รวมเขต เราไปเขียนทำไม ที่นี้
ผลออกมาแล้วทางกระทรวงมหาดไทยคือทางรัฐบาลได้เตรียมร่างกฎหมายหมดแล้ว
ที่นี้มีมติที่อยู่ที่อย่างนั้นในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ทางกระทรวงมหาดไทยยังทำไม่ได้
ของรอก่อนไม่ว่าสภาจะเอาอย่างไร นี่ทำให้งานช้าไป เพราะฉะนั้นกระผมจึง
เห็นควยอย่างหนึ่งที่ท่านรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้เคยแถลงต่อ
หนังสือพิมพ์บอกว่า คุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งกติก หรือวิธีการเลือกตั้ง
กติกควรจะปล่อยให้ไปอยู่ในกฎหมายเลือกตั้ง ที่นี้กระผมจะยกตัวอย่างให้เห็น
ง่าย ๆ เรามองว่าอายุ ๒๐ ปี ที่นี้เรามาคุยผลในทางปฏิบัติว่าผู้มีสิทธิออกเสียง
เลือกตั้งนี้อายุ ๒๐ ปี เราให้สิทธิเขาผลเป็นอย่างไร ผลก็เป็นอย่างที่เคยเป็น
มาแล้ว คือจำนวนราษฎรที่มีสิทธิออกเสียงแล้วก็ตามลงคะแนนเสียงจริง ๆ นั้นอยู่ใน
ในระหว่าง ๓๐ - ๔๐ เปอร์เซ็นต์ ที่นี้เราคิดกันบ้างหรือไม่ ถ้าสมมุติว่า
เราจะขยายตอนไหนหน่อยว่าให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีอายุตั้งแต่ ๑๕ ปี ซึ่ง
อายุ ๑๕ ปีนี้เขาก็มีความรู้พอสมควร เขาเป็นนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยแล้ว
ถ้าเราผ่อนไปหน่อยนี้จะทำให้่อตราการออกเสียงเลือกตั้ง เราดีขึ้นหรือไม่ ถ้าดีขึ้น
ก็ควรจะให้เขา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสภาที่เลือกตั้งขึ้นมาไม่ได้แทนคนเพียง
๓๐ เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ที่นี้ ๓๐ เปอร์เซ็นต์นี้เขาจริง ๆ ในสภา การลง
คะแนนเสียงเป็นอย่างไรครับ พอออกมาประชุมครั้งหนึ่งก็พอ เท่าไรครับ
๓๐ เปอร์เซ็นต์ มาครั้งหนึ่งก็เหลือ ๑๕ เปอร์เซ็นต์เท่านั้น นึกง่าย ๆ นะครับ
แล้วลงคะแนนเสียงอย่างไร ลงคะแนนเสียงก็ครั้งหนึ่งของผู้มาร่วมประชุม
ก็เลยเหลือ ๗ เปอร์เซ็นต์เท่านั้นเอง นี่มติที่เราลงนี้อาจจะมีผลเป็นอย่างนั้น
ว่าที่จริงแล้ว ถ้าไปเทียบกับตัวราษฎรแล้ว ไม่ใช่เสียงข้างมากแล้วครับ

เสียงข้างน้อยคนเดียว เราจะเอาหรือไม่ครับ ที่ทำไมเรื่องอย่างนี้เราไม่ปล่อยให้ไปอยู่ในกฎหมายเลือกตั้งซึ่งเขาทำได้ เขาจะเปลี่ยนอะไรต่ออะไรเมื่อไรก็ได้ แล้วแต่สมาชิกสภาที่จะเข้ามา เขาเป็นผู้แทนราษฎรที่แท้จริงเข้ามา เขาเห็นว่าการจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร คุณสมบัติกำหนดอย่างไร วิธีการควรจะเป็นอย่างไร ก็ให้เขาทำสิครับ ทำไมเราจะไปเขียนปิดเขาเสียใหม่อยู่ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ นี่แหละครับ ที่กระผมไม่เห็นด้วยในการที่เอาคุณสมบัติต่าง ๆ หรือวิธีการเลือกตั้งใหม่อยู่ในร่างรัฐธรรมนูญ

ที่ข้อ ๒ บทบัญญัติที่ขัดกันในตัว คือในร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ กำหนดไว้ว่าอาชีพบางอย่างนั้นต้องห้ามแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มีการห้ามตามมาตรา ๘ นี้ไม่รวมถึงวุฒิสมาชิก ท่านลองศึกษาศักดิ์สมาชิกที่เข้ามานั่งในสภานิติบัญญัติด้วยกันที่เราเรียกว่ารัฐสภา มี ๒ พวก พวกหนึ่งต้องห้ามในอาชีพบางอย่างไม่ให้เป็น อีกพวกหนึ่งไม่ห้าม ขัดกันในตัวหรือไม่ครับ ก็ขัดกันในตัว อีกประการหนึ่งข้อที่ขัดกันในตัว นี้ก็อาจจะไปกระทบถึงบทเฉพาะกาล กระผมยังไม่ขอพูดเพราะไปกระทบถึงบทเฉพาะกาลเขา ที่นี้กระผมจะขอต่อไป บทบัญญัติที่ทำให้การบริหารราชการแผ่นดินล่าช้าไม่คล่องตัว เมื่อเข้าสู่วาระผมก็ได้ยื่นบางท่านบอกว่าไม่ล่าช้าหรอกครับมีสภาเดียวหรือสองสภา ล่าช้าครับ ถ้ามีสภาเดียวเร็ว ถ้ามีสองสภาธรรมดาอยู่เองของชา เพราะกฎหมายที่ผ่านจากสภาหนึ่งแล้วมาวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้แล้วว่า ๒๐ วัน ก็เข้าไป ๒๐ วันละ ที่นี้ผมคิดว่าวุฒิสภาไม่เห็นด้วย ไปพิจารณาเสนอขึ้นมาใหม่ นี้สภาผู้แทนราษฎรจะพิจารณาร่างใหม่ที่ได้เข้ามาจากวุฒิสภาไม่ได้ ก่อน ๑๕๐ วัน ก็หมายความว่า ร่างกฎหมายซึ่งควรจะออกไปได้ทันทีถ้าเรามีสภาเดียว มามีสองสภา อาจจะต้องช้าลงไปอีกอย่างน้อยที่สุด ๔ เดือน นี่แหละครับที่กระผมเห็นว่าอาจจะทำให้การบริหารราชการแผ่นดิน หรือการออกกฎหมายนั้นทำในล่าช้าไป

ที่เข้ามาเรื่องว่า บทบัญญัติที่ขัดต่อหลักประชาธิปไตย อันนั้นขอแรก
ก็เป็นอย่างนี้ครับ คือว่าตามมาตรา ๘๓ (๓) ได้กำหนดไว้ว่าคุณสมบัติของผู้สมัคร
เข้ารับเลือกตั้งจะต้องสังกัดพรรคการเมือง นี่แหละครับที่กระผมเห็นว่าไม่สู้จะ
มันคงต่อหลักประชาธิปไตยเพียงใดนัก เพราะหลักประชาธิปไตยนั้นคือสิทธิเสรีภาพ
ที่เรารู้ไปกำหนดบอกว่าถ้าท่านจะมาเล่นการเมืองตามกฎหมายนี้ ท่านจะต้องเป็น
สมาชิกของพรรคเสียก่อน นี่แหละครับทำไมเราถึงจะไปบังคับเขาอย่างนั้น
เมื่อบังคับเขาอย่างนั้นแล้ว ผู้สมัครจะต้องสังกัดพรรค พอสังกัดพรรคก็กลัวเสียอีก
อะ ถ้าพรรคมาก ๆ เขาทำอย่างไร ก็จำกัดเสียว่าพรรคที่จะมีผู้แทนได้จะต้อง
ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดทั่วราชอาณาจักร
นี่ก็เป็นการขัดต่อหลักการอีกแล้วที่เราไปบังคับเขาให้เป็น เสรีแล้ว
ไปบังคับ จำกัดเขา ทำไมถึงจะต้องทำเช่นนั้น นี่แหละครับกระผมอยากจะขอ
ความกรุณาที่ประชุมอานต้อยคำบางประการของท่านอดีตนายกรัฐมนตรี หม่อม-
ราชวงศ์กฤษณ์ ปราโมช ซึ่งได้กล่าวในที่ประชุมคณะกรรมการ ครั้งที่ ๕
เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ในเรื่องนี้ท่านว่าอย่างนี้ครับ "ใครเป็นคนพูดว่า
ประชาธิปไตยจะต้องมีพรรค มันบังเอิญทั้งนั้นแหละเป็นความเหมาะสมของแต่ละ
ประเทศ ประเทศไหนต้องการพรรคก็มีขึ้นมาไปบังคับให้มีพรรคความจริงเมืองไทย
ยุ่งเหยิงมาตั้งแต่มีพรรคการเมืองครับ" ท่านอดีตนายกรัฐมนตรีเป็นคนกล่าว
"มันป็นป่วนวุ่นวายก็มา สมละลายก็มาเพราะพรรคการเมืองทั้งนั้น สมัยก่อน
ผู้แทนเขาไม่มีพรรคเขาอยู่อะไร ผมฟังไปฟังมา ผมอยากจะขอเสนอห้ามไว้ใน
รัฐธรรมนูญว่าไม่ให้มีพรรคการเมืองเด็ดขาดควยเข้าไป" นี่แหละครับถ้อยคำที่
กระผมอยากจะขอเรียกว่าเป็นคำกล่าวของรัฐบุรุษคนหนึ่งของประเทศไทยเกี่ยวกับ
พรรคนี้ แล้วเราจะเสี่ยงทำไมครับ เราต้องปล่อยให้เขา เราไปจำกัดจำเขี่ยอะไร
อะไร ได้มีการพยายามในชั้นแรกบอกว่า เพื่อจะให้จำนวนพรรคการเมือง
น้อยลงไปก็จำกัด เอาตอนต้นนี้ตัดเสียก่อน บอกว่าพรรคที่มีผู้แทนส่งเข้าสมัคร

ไม่ถึงครึ่งหนึ่งของผู้สมัครทั้งหมดทั่วประเทศแล้วก็เป็นพรรคไม่ได้ แล้วก็มีความพยายามที่จะเปิดคอนวพรรคทายอีกว่า พรรคใดที่เมวว่าจะได้ส่งสมาชิกเข้าสมัครจำนวนกึ่งหนึ่งของผู้สมัครทั่วประเทศแล้ว ถ้าหากว่าโดยแทนขึ้นมาไม่ถึง ๑๐ เปอร์เซ็นต์ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ก็จะไม่ให้เขาเป็นพรรคต่อไป แสดงว่ายกเลิก อันหลังนี่ก็เป็นอันตกไปแล้วไม่มี กระผมก็ไม่ต้องพูดในเรื่องนี้ พูดเฉพาะอันแรก อย่างตามตัวเลขของทางราชการเวลานี้บอกว่าการเลือกตั้งคราวหน้าเราจะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประมาณ ๒๕๔ คน ที่พรรคที่จะมีความเป็นพรรคเพื่อจะต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครแข่งขันได้ จะต้องส่งสมาชิกเข้ารับสมัครไม่น้อยกว่า ๑๕๕ คน ที่นั่นผลเป็นอย่างไรครับ ผลก็เป็นว่าพรรคที่อยู่ได้จะต้องเป็นพรรคที่มั่งคั่ง กำลังอะไร กำลังทางการเงินเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเหตุว่าจะต้องอยู่ในฐานะที่จะต้องส่งผู้แทนเข้าไปสมัครได้ถึง ๑๕๕ คน บรรดานักการเมืองที่มีอุดมการณ์หรืออุดมคติอะไรก็แล้วแต่เออะที่เราเรียกกัน แต่ว่าขาดทุนทรัพย์ สมัครผู้แทนได้หรือไม่ครับ ไม่ได้ ที่นั่นทำไมเขาจึงไม่ไปสมัครกับพรรคใหญ่ ๆ อันนี้เกี่ยวกับลักษณะนิสัยของคนไทยเรา คนไทยเราซึ่งรักเสรีนิยมและรักสิทธิหน้าที่อะไรของเรา เรานิยมที่เขาเรียกว่า บั๊จเจกนิยม เรามีความคิดเห็นของเราเอง ที่นั่นเราก็มองดูครับ ผู้นำพรรคต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วหรือพรรคที่จะขึ้นมาในภายหลัง ถ้าหากว่าเราขาดศรัทธาในตัวผู้นำของพรรคแล้ว เราจะไปบังคับให้เขาไปสมัครพรรคในพรรคนี้แล้วเขาจะไปสมัครทำไมครับ ที่นั่นเมื่อเขาจะตั้งพรรคของเขาเป็นพรรคเล็ก ๆ ขึ้นมา เริ่มต้นด้วยพรรคเล็ก ๆ ก่อน เราก็บอกไม่ได้ เขาสมัครรับเลือกตั้งไม่ได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วทำอย่างไรครับ ก็จะมีผลว่าท่านตัดไม่ใหม่คิดค้นความรู้ความสามารถมีเจตนาต่อประเทศชาติและก็มีอุดมคติไม่ให้เขามีส่วนมีเสียงในการที่จะเข้านั่งในสภา ท่านต้องการอย่างนั้นหรือไม่แต่ละครั้งก็กระผมรู้สึกว่าไม่น่าจะเป็นอย่างนั้นไปได้

อีกประการหนึ่งก็คือว่า ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติที่กระผมกล่าวถึง เมื่อดูกันบ้างถึงรัฐธรรมนูญอังกฤษ วิธีการของเขา กระผมก็รู้สึกยินดีที่ท่านมีความ จักเจนในเรื่องรัฐธรรมนูญหลัก รัฐธรรมนูญของประเทศอังกฤษ แคว่ส่วนที่ท่าน พูดถึงเฮาส์ออฟลอร์ดส์ (House of Lords) อะไรเมื่อตอนเช้านี้ กระผม จะขอไปพูดเมื่อถึงหมวดรัฐสภา ที่อังกฤษก็คือแบบรัฐสภาที่เราใช้กันมา ๘๐กว่าปี นี้ก็พยายามเลียนมาจากแบบอังกฤษ คือหมายความว่าฝ่ายบริหารต้องมาจาก ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายนิติบัญญัติมีเสียงข้างมากในสภาทั้งรัฐบาลขึ้น ที่นี้เราก็ กล่าวกันอีกว่าประเทศอังกฤษเขาทำได้ เขามีพรรคสองพรรค สามพรรค เป็นอย่างมาก เรามีหลายพรรค นี่ก็จริงครับ แต่กระผมใครจะขอกราบเรียนให้ ที่ประชุมทราบว่า ระบบพรรคของอังกฤษเขาเป็นของใหม่ ๆ ไม่ใช่ของเก่า ระบบรัฐสภานั้นเก่าจริง ๕๐๐ - ๖๐๐ ปีแล้ว แต่ระบบพรรคเพิ่งมาเกิดเมื่อ ศตวรรษที่ ๑๕ นี้เองยังไม่ถึง ๑๐๐ ปี แล้วเขาเป็นมาอย่างไรครับ เขาก็ วิวัฒนาการมาจากรัฐสภาของเขา เขาไม่มีพรรคเริ่มต้น ก็อย่างของเรานี้ ก็ไม่มีพรรค ที่นี้เขาเข้านั่งในสภาเป็นอย่างไร ก็หมายความว่าผู้เห็นด้วยกับ รัฐบาลก็อยู่ในฝ่ายผู้เห็นด้วย ผู้ที่ไม่เห็นด้วยก็อยู่ในฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย ก็แบ่งกัน อย่างนี้ ฝ่ายค้านกับฝ่ายที่สนับสนุนรัฐบาล แต่ไม่มีพรรค พรรคเขาเกิดทีหลัง ที่นี้พรรคที่เกิดขึ้นทีหลังนี้ก็หมายความว่าลักษณะการของเขา อะไรที่อะไร วิวัฒนาการผันแปรมาด้วยความช้า ๆ ในะครึ้มก็ออกมาว่าเป็นสองพรรค หรือ สามพรรคเป็นอย่างมาก แต่ก็เห็นได้ว่าพรรคใหญ่ ๆ เดิมที่เรียกว่า ๒ พรรค นั้น คือพรรคทอรีกับพรรคคอนเซอร์เวทีฟ เราจะเรียกว่าพรรคเสรีนิยม หรือพรรคอนุรักษนิยม อะไรก็ตาม ส่วนพรรคเดโมแครต พรรคกรรมกรซึ่งตอนหลังนี้ มามีสิทธิมีเสียงมาก เกิดทีหลังเลย เกิดก่อนสงครามโลกนี้หน่อย .....

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : คุณกษัตริย์กรุณา เขาประเด็น ในที่นี้หน่อยได้หรือไม่ บรรยายทางวิชาการไว้ที่หลังครับ

นายกนธีร์ ศุภมงคล (กรรมาธิการ) : ใต้ครับ ธรรมดา
 จะแสดงให้เห็นว่าการกำหนดพรรคของเราเน้นตรงข้ามกับของอังกฤษเขา คือ
 อังกฤษเขามี ๒ พรรค แต่เวลานี้ท่านไปคุยกับ ธรรมดาที่มีหลักฐานมาที่
 อังกฤษเองมีถึง ๑๐ พรรคหนึ่งในสภา ไม่ใช่ ๒ พรรค แล้วตั้งหลายพรรคมี
 ผู้แทนคนเดียว นอกจากนั้นแล้วพรรคที่ไม่ได้มีผู้แทนเข้ามาตั้งในสภาก็ยังมีอีกตั้ง
 หลายพรรค อย่างพรรคคอมมิวนิสต์ พรรคแนชันแนลลิสต์ อะไรต่ออะไรพวกนี้
 ซึ่งไม่มีผู้แทนในสภา เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าแม้แต่อังกฤษซึ่งเราไปคัดลอกแบบ
 เขามา เขาก็ไม่จำกัดเรื่องพรรค ที่นี้เราจะมาออกนอกกรอบนอกทาง เรามาจำกัด
 โดยวิธีเอาหลักกฎหมายฉบับไหนออกมาตัด จำกัดอันไหนจำกัดอันนี้ ตัดทางไหน
 ตัดทางนี้ มาจำกัดอีกข้อหนึ่งอย่างนี้ ต้องปล่อยให้เป็นที่ไปตามวิวัฒนาการของ
 บ้านเมือง เป็นไปไม่ได้ครับ เริ่มต้นนี้อาจจะมีหลายพรรคจริง ๆ แต่ต่อ ๆ ไป
 นักการเมืองหรือนักนิติบัญญัติเอง เขาจะเห็นประโยชน์ของการที่มีพรรคน้อย เขา
 ก็จะไปรวมกันเองเป็นไปเอง อย่าไปกลัวเลยครับ ที่นี้เราอยากจะทำกับเขา
 ไม่ใช่เขาทำอย่างโน้นไม่ใช่เขาทำอย่างนี้ก็ชัดหลักประชาธิปไตยไปหมด ธรรมดา
 จึงไม่เห็นด้วยกับการที่จะให้กำหนดความผู้สมัครรับเลือกตั้งของสังกัดพรรค และ
 ธรรมดาไม่เห็นด้วยกับวิธีการที่จะไปจำกัดจำนวนพรรค

ที่นี้ข้อหนึ่งซึ่งธรรมดาไม่เห็นด้วยกับร่างของคณะกรรมาธิการ คือ
 ในมาตรา ๘๒ (๓) เขียนไว้ว่า ถ้าหากว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดที่
 สังกัดพรรคแล้วลาออกจากพรรคนั้นถือว่าเป็นการพ้นจากสมาชิกภาพของสภา อันนี้
 ก็อีกละครับทำไมเราจะไปบังคับเขาอย่างนั้นเขาได้รับเลือกตั้งเข้ามาโดยราษฎร
 สนับสนุนเขา เขามาตั้งในสภา ที่นี้เขาก็เห็นว่าพรรคที่เขาสังกัดไปไม่ได้
 ออกมาพรรคผิดไปเสียแล้ว เขาก็อยากจะไปหาพรรคอื่น เราก็ไปบอกว่าไม่ได้
 ท่านอยู่ท่านก็อยู่นั่นแหละ ถ้าท่านขยับขยับคนเดียวท่านพ้นสมาชิกภาพสมควรหรือครับ
 แล้วเราไม่คิดถึงราษฎรจำนวนตั้งหมื่นนับแสนคนที่เขาเลือกเข้ามา แล้วอยู่ที่

ผู้แทนของเขาพ้นสภาพไปแล้ว แล้วยังมีข้อต่อไปอีกครับ มาตรา ๕๒ (๗) บอกว่า ถ้าหากว่าพรรคการเมืองของเรามีมติโดยคะแนน ๓ ใน ๔ อะไรต่ออะไรที่ว่า กระทบอยากจะให้แนชไอพทานคู่ตัวพของร่างบอกว่า ถ้าพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกนั้นมติดังคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๓ ใน ๔ ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง นั้นแหละถ้าเขาสงมติให้แก่ออกไปจากพรรคก็ถือว่าแกมคสมาชิกภาพเหมือนกัน กระทบถือว่าเป็นการก้าวท้าว ที่รัฐธรรมนูญเราไปก้าวท้าวในกฎของพรรคเขา กฎของพรรคเขา อาจจะมีระเบียบข้อบังคับเขาบอกว่าถ้าสมาชิกทำอย่างนั้น ๆ เขาอาจจะให้พ้นจากพรรคไปก็เป็นเรื่องของพรรคเขา ทำไมรัฐธรรมนูญเราถึงได้ไปบังคับเขา บอกว่าจะต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๓ ใน ๔ ของคณะกรรมการบริหารพรรคเขาถึงจะให้ออกได้ แล้วเม่ออกแล้วก็พ้นจากสมาชิกภาพ นี่ก็ก้าวท้าวเข้าไปในระเบียบการหรือข้อบังคับของพรรคเขา เป็นการสมควรหรือไม่ ขอบท้าวอย่างที่ว่าคือเมื่อราษฎรเขาเลือกขึ้นมา เป็นจำนวนหนึ่งจำนวนแสน หรืออาจจะเป็นจำนวนมากกว่านั้น แล้วยุติ ๆ เนื่องจากเกี่ยวกับพรรคนี้ทีหนึ่ง เราให้แกพ้นจากตำแหน่งเสียแล้ว กระทบเห็นว่าไม่สมควรอย่างยิ่ง

ที่ข้อหนึ่งที่กระทบไม่เห็นด้วยก็คือว่า มีกำหนดไว้ในมาตรา ๕

(๑) บอกว่า "สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องไม่ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น" กระทบก็พยายามจะเข้าใจว่าทำไมถึงเป็นอย่างนั้น กระทบกลับเห็นว่าตรงกันข้าม คือกระทบเห็นว่า การเลือกตั้งนี้ใครที่สมควรจะได้รับเลือกตั้งจากราษฎรเข้ามา ก็ควรจะเป็นบุคคลที่ราษฎรเขารู้จัก เขานิยมชมชื่น เขารักเขาสนับสนุน เขาควรจะมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นปากเป็นเสียงของเขาในสภานิติบัญญัติแห่งชาติ นี้ได้ ที่นี้ในทางปฏิบัติที่เราทำมาเราไม่ได้ทำอย่างนั้น นี้เกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้ง เราไปบอกว่าใคร ๆ จะสมัครก็ได้ ที่นี้ใครจากไหนก็ไม่รู้มาถึงก็สมัคร แล้วเท่าที่เป็นมาแกสมัครได้เสียด้วย โดยที่ราษฎรไม่รู้จักเลย จะได้เพราะอะไร กระทบ

ไม่จำเป็นของพวกในทันที และควรเป็นอย่างนี้ ที่คนที่ราษฎร เขายกย่องเขาเคารพ จนกระทั่งเขาเลือกให้มานั่งอยู่ในสภาท้องถิ่นของเขา พอถึงเวลาจะมีการเลือกตั้งผู้แทน ๆ ของเขาในสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เรากลับไปตัดเขาเสียแล้ว บอกว่าไม่ได้มานั่งอยู่ในสภาท้องถิ่นแล้วมาเป็นสมาชิกสภานี้ไม่ได้ ชัดกันอย่างไร ครับ เขาเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นแล้ว เขาเลื่อนลำดับขึ้นมาเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติในระดับชาติ ทำไมจะไม่ได้ แล้วทำไมจะต้องไปเกณฑ์เขาบอกว่าให้ลาออกจากสภาในเสียก่อน นี่คือการไม่เคารพเจตจำนงของราษฎรที่เลือกตั้งเลย เราเขียนของเราขึ้นไปอย่างนั้นเอง นี่ที่กระผมเห็นว่าควรรับไม่ได้ แล้วในกฎหมายต่างประเทศเขาก็เป็นอย่างนั้นทั้งนั้นครับ นายกรัฐมนตรีของประเทศฝรั่งเศสเป็นผู้แทนราษฎรอยู่ในสภาของเขา แล้วในขณะที่เดียวกัน เขาก็เป็นนายกเทศมนตรีที่นครบอร์โด เขามีอย่างนั้นทั้งนั้นครับ เขาเป็นคนที่ราษฎรเขารู้จัก แล้วกลับไม่ให้เขาเลือก ให้เขาไปเลือกคนอื่น ที่มีการมีพรรค บอกว่าถ้ามีพรรคแล้วก็ให้ราษฎรเลือกพรรค กระผมเองก็ต้องขอรับเพราะอย่างนี้ กล่าวแล้วกระผมไม่ค่อยได้อยู่ในเมืองไทยมากนัก ที่ในเวลาที่มีพรรคกันก็มีกันตั้ง ๓๐ - ๔๐ พรรค แล้วต่างพรรคต่างก็มีนโยบาย มีข้อบังคับ มีหลักการ อะไรต่ออะไรของตัว กระผมอ่านดูแล้วก็ไม่ว่าแตกต่างกันอย่างไร นี่พอจริง ๆ ครับ พรรคประชาธิปไตยก็ พรรคกิจสังคมก็ พรรคชาติไทยก็ พรรคธรรมสังคมก็ อะไรต่างกันไปบ้าง อะไรที่ทำให้เรียกว่า "กิจสังคม" และอะไรที่ทำให้เรียกว่า "ธรรมสังคม" มีอะไรที่แน่ชัดหรือไม่ กระผมอยากจะรู้อะไร ๆ เมื่อเป็นอย่างนี้ กระผมรับว่ากระผมเป็นคนโง่ กระผมไม่รู้ ที่กระผมมานึกถึงว่า ทา ก. ศาสตราจารย์ในต่างจังหวัดแก่จะต้องมาเลือก แล้วไปบอกแกว่านี่เลือกพรรคนะ อย่าไปเลือกคนนะ ทำอย่างไรครับ แกจะรู้อย่างไร ให้แกเลือกพรรค นี่ละครับ ที่กระผมเห็นว่าไม่ควรจะเป็นอย่างนั้น .....

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เกือบหมดหรือยังครับ
กรุณาเร็วหน่อยนะครับ เพราะคนอื่นที่อยู่เมืองไทยนาน ๆ ที่เขารู้เรื่องดี
เขาอยากพูดครับ

นายกมล ชูภมรด (กรรมาธิการ) : ครับ ที่นี้มาถึงวุฒิสภา
การที่สภาสองสภานี้เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับรัฐที่มีระบบการปกครองแบบ
สหรัฐ นั้นจำเป็นครับ เขาต้องมีสองสภา สภาหนึ่งก็สภาผู้แทนราษฎร อีกสภาหนึ่ง
ก็วุฒิสภา แต่สำหรับรัฐที่เป็นรัฐเดี่ยวนี้ไม่มีความจำเป็นเช่นนั้น ที่นี้เราบอกว่า
เราจะมี เอา จะมีก็ได้ มีสภาที่ ๒ จะเรียกว่า วุฒิสภาหรืออะไรก็ได้แต่
เรามีได้ ถ้าเป็นการเลือกตั้งก็ ที่นี้เราไม่เอาเลือกตั้ง เราก็มาเอาสภาแต่งตั้ง
แล้วก็เขียนบอกว่าแต่งตั้งจากวุฒิสภา มีความรู้ความชำนาญในวิชาการและ
กิจการต่าง ๆ พังค์ก็ครับ กระทบก็เคลิบเคลิ้ม เอาซิเลือกจากวุฒิสภา
อะไรก็อะไร พังไป ๆ ไม่ใช่เสียแล้ว นอกว่าเลือกทุกอาชีพ กระทบก็สองไปคน
หลักฐานว่าเลือกทุกอาชีพเป็นอย่างไร ก็มีเท่าที่กระทบได้มา ตัวอย่าง วุฒิสภา
ตามรัฐธรรมนูญปี ๒๕๑๗ ซึ่งมีจำนวนเพียง ๑๐๐ คน นอกเลือกตามอาชีพ
ไปชด้อยค่าอย่างเดียวกันนั้นครับ วุฒิสภา อะไรก็อะไร กิจการอะไรนี้
ไปดูก็ปรากฏว่าแตกออกมาอย่างนี้ เป็นทนายความ ๒ คน เป็นนักการเมือง
๑ คน เป็นข้าราชการประจำ ๑ คน เป็นอาจารย์ ๕ คน เป็นข้าราชการบำนาญ
๕๔ คน นักธุรกิจการค้า ๒๒ คน และอื่น ๆ อีก ๕ คน ไม่ทราบว่าจะไรนะ
เกษตรกร ๒ คน แพทย์ ๒ คน นักหนังสือพิมพ์ ๒ คน อาชีพอื่น ๆ อะไรก็บ้าง
อาชีพวิศวกร อาชีพสถาปนิก อาชีพอะไรก็อะไรอื่นร้อยแปด พวกกรรมกร
ไปไหนกันหมด เรามีอาชีพเท่านั้น หรือ ที่นี้ที่กระทบฟังต่อไปอีก วุฒิสภาโดยการ
แต่งตั้งของเรานี้ก็แต่งตั้งโดยไม่ใช่เอานักการเมืองนะครับเอาข้าราชการประจำ
อันนี้ยิ่งผิดหลักใหญ่เลยครับ ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติตอนที่อภิปรายเมื่อเช้าอ้างถึง
เฮาส์ออฟลอว์ส ของอังกฤษ .....

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ขอความกรุณาอีกสักเพียง
๕ นาทีได้หรือไม่ครับ

นายทนทชัย สุกมั่งคุด (กรรมาธิการ) : ครับ จวนจะจบอยู่แล้ว
นะครับ กระผมได้ขอความกรุณาแล้วบอกว่าการขอความมากมายที่กระผม จะ
ทองแดง .....

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : แ่ท่านสมาชิกอีก ๒๕๐ กว่าท่าน
ทองการจะพูดด้วย

นายทนทชัย สุกมั่งคุด (กรรมาธิการ) : ครับ เข้าสัฟฟลอรัส
อย่างนี้ครับ จริงเป็นการแต่งตั้ง แต่เขาไม่แต่งตั้งข้าราชการประจำ แล้วหน้าที่
ของเขาสัฟฟลอรัสมันจำกัดเหลือเกิน ของเราไม่อย่างนั้นเลยครับ เรามาถึง
เราบอกวุฒิสภาแต่งตั้ง เราจะเอาข้าราชการประจำ นี่แหละครับ เป็นการ
ทำลายสถาบันอันสำคัญของบ้านเมืองของเรา สถาบันข้าราชการประจำ สถาบัน
ทหาร ซึ่งทั้งสองสถาบันนี้มีการระงับหรือหายไปอย่างมากมายแล้ว แล้วเราไปดึงเขาดมมา
ใหม่มาเกลือกกลัดกับการเมือง ซึ่งเรารู้แล้วว่าการเมืองนี้ยุ่งยากกันแค่ไหน
เราไปดึงเขาดมมา สมควรหรือครับ ควรจะให้เขาทำหน้าที่ของเขา อย่าไปดึง
เขามา นี่แหละครับ เนื่องจากว่าท่านประธานสภาที่บ่นกระผมมากกว่าพูดมากไปแล้ว
กระผมยังมีอะไรที่จะพูดอีกมากครับ แต่ว่าความเคารพต่อท่านประธานสภา
กระผมไม่ขอติดตามต่อไป ความของกระผมยังมีอีกมาก ถ้าหากว่าท่านสมาชิกผู้ใด
สนใจ กระผมก็ยินดีที่จะพบปะด้วย ขอพระคุณครับ

นายโอสถ โกศล (กรรมาธิการ) : ขอคุณท่านประธานที่เคารพ
ที่กรุณาอนุญาตให้กระผมพูด ก่อนอื่นกระผมต้องขอกราบขออภัยท่านประธานสภา
และท่านสมาชิกผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ในข้อความบางตอนซึ่งกระผมจะต้องกล่าวถึง
ตัวกระผมเองด้วย กระผมจะพยายามใช้เวลาของสภานี้ประมาณ ๑ ใน ๕๐ ของ
ท่านสมาชิกผู้เกี่ยวข้องซึ่งพูดจบไปเมื่อกัน กระผมลงมานั่งทันทีเพื่อจะใช้สิทธิพูด

อย่างสมาชิก ความจริงกระผมเป็นกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้อยู่ด้วย ก็เพื่อให้เพื่อนสมาชิกได้เห็นวาระแก้ไขสิทธิในแง่ใด กระผมขอกราบ ขอบพระคุณท่านสมาชิกทุกท่าน และสอนกฎหมายรัฐธรรมนูญอังกฤษให้พวกเราฟัง ทั้ง ๆ ที่กระผมเป็นเนติบัณฑิตอังกฤษ และถกบังคับให้เรียนกฎหมายรัฐธรรมนูญ อังกฤษ ในข้อนี้กระผมจึงขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วยสิ่งที่กระผมจะต้องขอกราบเรียน ขอความกรุณามีข้อเดียว คือขอความกรุณาท่านประธานได้โปรดเรียนถาม ท่านสมาชิกผู้เกียรติซึ่งกล่าวจบไปเมื่อก่อนว่าท่านพูดมานี้ในฐานะกรรมาธิการร่าง รัฐธรรมนูญ หรือสมาชิกผู้เกียรติ เพื่อกระผมจะได้มีความเข้าใจแจ่มแจ้งขึ้น ขอขอบคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : มีท่านผู้ใดจะอภิปรายอีกบ้าง หรือไม่ในหมวดนี้ คุณนิธิพัฒน์ครับ

นายนิธิพัฒน์ ชาลีจันทร์ : ท่านประธานสภาที่เคารพ กระผม โครขออภิปรายเฉพาะหมวดรัฐสภาหมวดเดียวจะครับ ไม่เกี่ยวกับเรื่อง บทเฉพาะกาล กระผมใคร่ขอกล่าวโดยสรุปว่า ในหลักการใหญ่ ๆ กระผม เห็นด้วยกับที่คณะกรรมาธิการได้ร่างมา โดยเฉพาะกระผมเห็นด้วยในการที่มี สองสภา กระผมเห็นประโยชน์ในการมีวุฒิสภา เพราะว่าวุฒิสภานั้นจะเป็นสภา ที่คอยถ่วงถ่วงและยับยั้งกฎหมายที่อาจจะเห็นว่าไม่สมควร หรือว่าจะไรจะ มากน้อยเกินไป แล้วอีกอย่างหนึ่งวุฒิสภานั้นจะทำหน้าที่เป็นกันชนระหว่าง สภาผู้แทนตำบลกับพระมหากษัตริย์ แทนที่กฎหมายอะไรจะผ่านตรงจาก สภาผู้แทนไปถึงพระมหากษัตริย์นั้นจะต้องผ่านวุฒิสภาก่อน เพราะฉะนั้นกระผม เห็นว่าฟังก์ชัน (Function) นี้ของวุฒิสภานั้นจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะรักษาเสถียรภาพของสถาบันทั้งสามของเราไว้ ในเรื่องจำนวนวุฒิสภา ๓ ใน ๔ นั้น กระผมไม่คิดใจ จะเป็นครึ่งหนึ่งหรือ ๓ ใน ๔ หรืออะไรก็ได้แล้วแต่ ซึ่งกระผมคิดว่าสมาชิกทั้งหลายมีสิทธิที่จะแปรญัตติ แต่กระผมมีความเห็นว่าควร

จะกำหนดคุณสมบัติของวุฒิสภาไม่ว่าจะปล่อยวางเอาไว้ คุณสมบัติของวุฒิสภา นั้นไม่จำเป็นที่จะต้องเข้มงวดอย่างเดียวกับคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทน เช่น ในข้อที่ว่าจะมีผลประโยชน์กับรัฐหรือไม่ วุฒิสภาจะต้องเป็นผู้ที่ไม่มีผลประโยชน์อะไรกับรัฐ เพราะฉะนั้นคุณสมบัติดังกล่าวนี้ควรจะต้องมีอยู่ในรัฐธรรมนูญ กระทบเห็นด้วยกับคณะกรรมการที่ไม่บัญญัติให้คนมีสิทธิเลือกตั้งต้องไปลงทะเบียนอย่างที่เป็นความเห็นของกระทรวงมหาดไทย เพราะจะทำให้คนไปเลือกตั้งน้อยลงไป กระทรวงมหาดไทยนั้นประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่เรียกว่าคนไม่ถึงพันเป็นเจ้าหน้าที่ ความจริงนั้นมีคนกล่าวกันว่าคนไปเลือกตั้ง ๓๐ - ๔๐ เปอร์เซ็นต์ คนที่ไปเลือกตั้งจริง ๆ แล้วจะเห็นว่าความถี่คนอยู่ทะเบียนเลือกตั้ง กระทบเอง ไปหาเสียงเลือกตั้งกระทบไปตรวจทะเบียนเลือกตั้งทุก ๆ แห่ง ที่กระทรวงมหาดไทยมีคิสต์ (list) เอาไว้กระทบไปเช็คดูตามนั้น คนมีน้อยกว่าในทะเบียนเลือกตั้งเป็นอันมาก ความจริงนั้นกระทบเข้าใจว่าทุก ๆ ครั้งที่มีการเลือกตั้งนั้นคนจะไปออกเสียงเลือกตั้งไม่ต่ำกว่า ๖๐ เปอร์เซ็นต์ ยกตัวอย่างเช่นบ้าน ๆ หนึ่งปรากฏในทะเบียนว่ามี ๕๐ เสียง กระทบก็สนใจ กระทบอยากจะได้ ๕๐ เสียงนี้ไว้ ไปเช็คเขามีคนจริง ๆ ได้ความว่า ๕๐ เสียงนั้นเป็นวัด และมีเด็กวัดจริง ๆ ที่มีสิทธิเลือกตั้ง ประมาณ ๒๐ คนเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นเด็กกันถึง ๔ - ๕ เท่า กระทบว่าการที่จะให้คนไปลงคะแนนเลือกตั้งเพื่อที่จะให้คนรักษาสีทึ้นไม่ตรงประเด็น สิ่งที่ตรงประเด็นก็คือว่ากระทรวงมหาดไทยต้องทำทะเบียนเลือกตั้งนั้นให้แอคคิวเรท (Accurate) ที่สุดที่จะแอคคิวเรทได้ เพราะฉะนั้นเปอร์เซ็นต์ (Percentage) ในการที่คนไปเลือกตั้งนั้นจะถูกตองมากกว่าครับ

อีกประเด็นหนึ่งที่กระทบเห็นว่าควรที่จะแก้ไขก็คือ ตามมาตรา ๘ ที่จำกัดแอคทิวิตี (Activity) ของผู้แทนไว้มากเหลือเกิน กระทบเห็นความประสงค์การที่เข้ามาแล้วในรัฐบาลก่อนนั้น จะทำให้ผู้แทนซึ่งเป็นข้าราชการ

การเมืองไม่สามารถที่จะบริหารงานในฐานะเป็นกรรมการต่าง ๆ ได้ ก็ควรที่จะ
 ท่องแก้ไข สำหรับภาวะบ้านเมืองในขณะนี้ กระผมก็เห็นควรวานายกรัฐมนตรีนั้น
 ไม่จำเป็นต้องมาจากผู้แทน ถ้ามีเสียงซัพพอร์ต (Support) ในสภาเพียงพอ
 กระผมก็เห็นควย กระผมมีประเด็นที่จะอภิปรายแทนนี้ ขอขอบคุณ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : จะมีท่านผู้ใดอภิปรายอีกหรือไม่
 เชิญครับ

นายณรงค์ บัดดีติย : ท่านประธานที่เคารพ กระผมได้พิจารณา
 ร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างได้เสนอมานี้ และได้ฟังท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ
 ได้อภิปรายมาตั้งแต่ตอนเช้าแล้วมีข้อของใจที่กระผมอยากจะใคร่เรียนต่อที่ประชุม
 นีบบางประการ

ในประการแรก กระผมมีความเห็นด้วยกับกรรมาธิการท่านหนึ่งที่ได้
 พูดไปเมื่อกันทวารายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นไม่น่าจะได้
 บัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นรายละเอียดซึ่งอาจจะต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลง
 ใคง่าย ความจริงกระผมรู้สึกสนใจในคุณสมบัติบางประการที่ใดกำหนดไว้ในร่าง
 รัฐธรรมนูญฉบับนี้แล้ว คือว่าสิทธิในทางการเมืองของประชาชนผู้ที่ใช้ในทาง
 การเมืองนั้นในประการที่เป็นขั้นมูลฐานของสิทธิเลือกตั้งใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
 ในการสมัครรับเลือกตั้ง เราถือกันว่าสิทธิทางการเมืองของบุคคลนั้นเป็นสิทธิที่
 เกิดมาโดยธรรมชาติตั้งแต่คนถือกำเนิดมาเป็นมนุษย์ ก็ย่อมมีสิทธิทางการเมืองแล้ว
 ปัญหาที่ว่าเราจะให้เขาใช้สิทธิทางการเมืองนั้นเมื่อไร ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้
 ได้กำหนดให้บุคคลผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเมื่ออายุ ๒๐ ปี และให้สิทธิสมัคร
 รับเลือกตั้งเมื่ออายุ ๒๕ ปี ที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติได้อภิปรายไปเมื่อกันท่านหนึ่ง
 ว่าอาจจะมากไป กระผมก็มีความเห็นพ้องด้วย เพราะกระผมรู้สึกว่าคนที่ใช้
 สิทธิออกเสียงเลือกตั้งนั้นเราควรจะให้สิทธิเขา เมื่อเขาได้มีความรู้สึกว่าเขา
 มีความรับผิดชอบ มีความรู้สึกตัวต่าง ๆ ซึ่งสมควรจะใช้สิทธิในทางการเมือง

ในชั้นพื้นฐานนี้เคยเป็นประการแรก เพราะว่าบุคคลเราเมื่อมีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีแล้วก็ย่อมจะใช้สิทธิในการที่จะออกเสียงเลือกตั้งได้โดยไม่มีข้อเสียหายอะไร เราจะเห็นว่ากฎหมายในประเทศไทยนี้หลายฉบับที่ได้รับรองว่าคนเรามีความรู้สึกผิดชอบในการที่จะใช้สิทธิของเขาในเมื่ออายุไม่ถึง ๒๐ ปี อย่างเช่นผู้ที่จะเป็นข้าราชการพลเรือน กฎหมายก็รับรองว่าอายุ ๑๘ ปีก็มีสิทธิ ที่จะเข้ารับราชการพลเรือนซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบในกิจการบ้านเมือง ในการบริหารบ้านเมืองได้ หรือว่าในกฎหมายอาญา บุคคลที่ใดกระทำความผิดลงไป ถ้าอายุ ๑๘ ปีแล้ว กฎหมายก็ถือว่ามีความรับผิดชอบ เช่นเดียวกับคนอายุมาก ๆ ไม่ต้องไปขึ้นศาลเยาวชน ไม่ต้องไปขึ้นศาลเด็ก ก็แสดงว่า เขามีความรู้สึกผิดชอบ กฎหมายให้ความรับผิดชอบกับเขาเต็มที่แล้ว หรือในกฎหมายรับราชการทหาร เมื่อบุคคลอายุ ๑๗ ปีจะต้องไปขึ้นทะเบียนทหาร หมายความว่า เขาพร้อมที่จะรับใช้ประเทศชาติบ้านเมืองมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการปกป้องรักษาบ้านเมือง คือพร้อมที่จะเป็นทหาร แล้วเราจะเห็นว่าคนที่มีอายุไม่ถึง ๒๐ ปี อายุ ๑๗ - ๑๘ ปี ได้ทำหน้าที่ทางทหารมาได้ดี ไม่น้อยกว่าคนที่เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ควงเข้าไป เราจะเห็นตัวอย่างได้ เช่นในสงครามอินโดจีนครั้งนั้นแลมาแล้วเป็นต้น เราคงจะไต่ถามกันแล้วว่าคนที่อายุไม่ถึง ๒๐ ปี คืออายุ ๑๖ - ๑๗ - ๑๘ ปีก็เป็นทหารซึ่งสามารถที่จะต่อสู้กับคนอายุมาก ๆ ได้ เช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นกระผมก็คิดว่าคนที่อายุเพียง ๑๘ ปีนี้ทำให้เขามีสิทธิที่จะออกเสียงเลือกตั้งได้ เช่นเดียวกับผู้ที่มีอายุมากกว่านั้น นี่ประการหนึ่ง

ในประการที่ ๒ ผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งนั้น ในกฎหมายนี้ได้กำหนดไว้อายุ ๒๕ ปี ก็แสดงว่าทานใจอายุสูงกว่าผู้ที่ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้อีก ๕ ปี ก็ทำไมเราจะให้ผู้ที่อายุน้อยกว่านั้นซึ่งเห็นความสามารถความสามารถมีสิทธิ สมัครรับเลือกตั้งไม่ได้หรือ ในกฎหมายเลือกตั้งครั้งแรกที่ประเทศไทยมีอยู่นั้น กฎหมายได้กำหนดให้เพียงอายุ ๒๓ ปีก็ให้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรได้ ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น เพราะว่าคนอายุ ๒๓ ปี ถ้าจะว่าไปในปัจจุบันนี้ คนอายุ ๒๓ ปี นั้นสามารถที่จะจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัย หรือบางทีอายุไม่ถึง ๒๓ ปี เขาก็จบกัน

แล้ว คนที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยมีความรู้ความสามารถที่จะรับผิดชอบ มีความสนใจต่อกิจการบ้านเมือง สามารถที่จะเสนอตัวเข้ามารับหน้าที่ รับผิดชอบ ในกิจการบริหารบ้านเมืองได้ไม่แพ้คนที่สูงอายุ เราจะไปเกรงกลัวว่าคนอายุน้อยๆ จะไม่มีความคิด ไม่มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อ เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่กระแหม่มเห็นว่า เป็นการไม่ให้เกียรติแก่ผู้ที่ได้รับการศึกษา อายุน้อยจะไม่เป็นเหตุสำคัญไม่เป็นอุปสรรคในการที่จะแสดงความรู้ความสามารถอย่างไรเลย มีตัวอย่างฉบบเถไป ในการที่จะแสดงให้เห็นว่าคนที่อายุน้อย ๆ นั้นมีความสามารถที่จะรับผิดชอบได้ ซึ่งกระแหม่มอยากจะขอเรียนยกตัวอย่างสักคนหนึ่ง ซึ่งกระแหม่มเองไม่ได้เป็นนักเรียน อังกฤชหรอก แต่ก็ได้ศึกษามาพอสมควรว่าเมื่อ ๑๗๐ ปีมานี้ คนที่มีอายุไม่ถึง ๒๓ ปี คว้าเข้าไปมีความสามารถที่จะเข้าสมัครรับเลือกเป็นตัวแทนราษฎรได้ ซึ่งขออ้างชื่อ ในที่นี้ คือ วิลเลียม พิตต์ อายุ ๒๑ ปี เท่านั้น ใครรับเลือกทั้งเข้ามาเป็นสมาชิก สภายุแทนราษฎรอังกฤช และเมื่ออายุ ๒๔ ปี วิลเลียม พิตต์ เป็นนายกรัฐมนตรี อังกฤช และวิลเลียม พิตต์ คนนี้เป็นนายกรัฐมนตรีร่วมสมัยกับที่ ... นโปเลียน โบนาปาร์ต ซึ่งกำลังมีชื่อเสียงโด่งดังเป็นมหาราชาอยู่ในประเทศฝรั่งเศส สงครามอังกฤชกับฝรั่งเศสในสมัยนั้นเราทราบกันทั่วอังกฤชมีส่วนเป็นฝ่ายชนะและ ทำชื่อเสียงทำความเจริญให้แก่ประเทศอังกฤชไม่ใช่น้อย ก็ในสมัยวิลเลียม พิตต์ คนนี้ อายุเพียง ๒๔ ปี เขาได้เป็นนายกรัฐมนตรี ทำไมเราจะไปคัดค้านเขาได้ว่า คนอายุน้อย ๆ จะไม่มีความรู้ความสามารถในการที่จะเป็นตัวแทนราษฎร หรือ รับผิดชอบในกิจการบ้านเมืองมากไปกว่านั้น เพราะฉะนั้นกระแหม่มจึงใคร่เรียน ขอเสนอเพื่อประกอบการพิจารณาในที่นี้ควยว่าเราควรจะต้องอายุ คนที่จะสมัคร รับเลือกตั้งจากอายุ ๒๕ ปี มาเป็นอายุ ๒๓ ปี และลดอายุผู้ที่ใช้สิทธิ์ออกเสียง เลือกตั้งจากอายุ ๒๐ ปีลงมาเป็นเพียงอายุ ๑๘ ปี คว้าหรือไม่ กระแหม่มเห็นด้วยกับ เหตุผลของท่านกรรมาธิการที่ไกล่เกลี่ยไปเมื่อก่อนว่าการที่เราให้สิทธิ์ออกเสียงแก่ผู้ที่ มีอายุต่ำลงมานั้นจะเป็นการเพิ่มพูนใหญ่โตไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเป็นเพอร์ เซ็นเตจของ

การออกเสียงนั้นค่อนข้างสูงกว่าที่ที่เคยปรากฏในสถิติมาแล้วในกาลก่อน เพราะว่า
 คนที่อยู่ในวัย ๑๘ ปี เป็นคนอยู่ในวัยที่กำลังสนใจต่อกิจการบ้านเมือง มีความ
 กระตือรือร้นในการที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบในกิจการบ้านเมือง เพราะฉะนั้น
 ถ้าหากว่าบุคคลพวกนี้ได้เข้ามาใช้สิทธิใช้เสียงในการที่จะร่วมรับผิดชอบบ้านเมือง
 แล้วย่อมจะเป็นประโยชน์เป็นอย่างมาก ตรงกันข้ามถ้าเราไปจำกัดสิทธิเขาไว้
 บุคคลเหล่านั้นย่อมจะเป็นเสียงที่เรียกว่าถูกจำกัดคัดค้านสิทธิเสรีภาพที่เขาควรจะมี
 ควรจะได้ บุคคลที่มีความไม่ใฝ่ใจมีความกระตือรือร้นสนใจในกิจการบ้านเมือง
 ก็ไม่ได้มีโอกาสเข้ามาแสดงใช้สิทธิของเขาตามสมควร เพราะฉะนั้นจึงเป็นการ
 ที่เรียกว่าน่าจะขยับขยายอายุให้ต่ำลงมา อย่างที่กระผมได้กราบเรียนเมื่อกัน

ในประการที่ ๓ ซึ่งกระผมมีข้อข้องใจอยู่อีกข้อหนึ่งก็คือว่า เรื่อง
 ฐานะของประธานวุฒิสภา ตามร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอมานั้นเราได้แบ่งแยกรัฐสภา
 ออกเป็นสองสภา คือวุฒิสภากับสภาผู้แทนราษฎร ในที่ประชุมนี้จะรับหลักการว่า
 จะเอาสองสภาหรือสภาเดียวหรือกึ่งสภาอะไรอย่างที่ท่านประธานว่านั้น ก็แล้วแต่
 จะโปรด แต่ว่าเมื่อร่างรัฐธรรมนูญได้เสนอมานั้นเป็นสองสภา กระผมก็ใครจะ
 กราบเรียนถึงฐานะของวุฒิสภา ตามร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ในมาตรา ๒๔ นั้น
 ได้กล่าวไว้ว่า "ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็น
 รองประธานรัฐสภา" แต่ว่าในมาตราอื่น ๆ ถัดจากนั้นไป เช่นในมาตรา ๒๕ ก็คือ
 มาตรา ๕๕ ก็คือ มาตรา ๕๖ และมาตรา ๑๐๐ ก็คือ เมื่อกล่าวถึงประธานทั้งสอง
 สภาแล้วละก็ ในร่างนี้ได้กล่าวถึงประธานวุฒิสภานำหน้าประธานสภาผู้แทนราษฎร
 มาตลอดทุกบททุกมาตรา คงมีเปลี่ยนแปลงต่างไปจากหลักการอันนี้เพียงในมาตรา ๒๔
 เท่านั้นที่ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา กระผมก็เข้าใจสืบลงไป
 ไม่ทราบว่าเป็นเพราะเหตุผลประการใด แต่อย่างไรก็ตามก็รู้สึกว่าการร่างนั้น
 ท่านกรรมาธิการก็คงจะให้เห็นความสำคัญของวุฒิสภาจึงได้กล่าวถึงประธานวุฒิสภา
 นำประธานสภาผู้แทนราษฎรในมาตราอื่น ๆ มาตลอดเวลา แต่ว่าเพิ่งมาผิดแปลก

ไป เจาะประธานสภาผู้แทนราษฎรนำหน้าในมาตรา ๒๔ นี้เท่านั้นถ้าจะว่าไปแล้ว
 สภาซึ่งประกอบเป็นรัฐสภานั้นคือวุฒิสภาก็ สภาผู้แทนราษฎรก็ ฐานะของสภา
 เมื่อเราเริ่มหลักการว่ามีสองสภา และสมาชิกแต่ละสภานั้นก็ย่อมจะได้รับ
 พระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ดำรงตำแหน่งเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะ
 วุฒิสภานั้นในหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญนั้นก็ปรากฏว่า ย่อมจะเลือกจากบุคคลที่
 ทรงคุณวุฒิ มีประสบการณ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญในทางวิชาการ ในอะไรต่าง ๆ และก็มี
 อายุสูงกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งก็นับว่าเป็นผู้มีอาวุโส เป็นผู้อยู่ในฐานะที่
 ทรงคุณวุฒิ และก็ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งมาเหมือนกัน
 เข้ามาสู่ฐานะสมาชิกของสมาชิกวุฒิสภานั้นโดยเลือกตั้ง หรือโดยแต่งตั้งอะไรก็ตาม
 เดอะ แต่เมื่อได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งขึ้นมาแล้วก็ย่อม
 ถือว่าท่านผู้นั้นอยู่ในฐานะ เป็นสมาชิกของสภาซึ่งทรงเกียรติเช่นเดียวกันไม่น้อยหน้า
 กว่าสภาผู้แทนราษฎร และถ้าจะว่ากันไปแล้ว ก็ขอประทานโทษ คุณสมาชิกในที่
 ประชุมนี้ก็ได้ เราได้รับเลือกตั้งมาหรือเปล่า เราก็ได้รับการแต่งตั้งมาด้วยกัน
 ทุกท่านทั้งนั้น และทุกท่านก็ย่อมจะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิมีความรู้ความสามารถ และได้
 แสดงคุณวุฒิความสามารถนั้นในการที่จะทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติบ้านเมืองมิได้
 ทำทายน้อยหน้าไปกว่าคนอื่น ๆ ที่ไหนเลย เพราะฉะนั้นกระผมจึงเรียนว่า
 สมาชิกวุฒิสภาแม้จะได้รับการแต่งตั้งมาก็ย่อมถือว่าเป็นผู้ทรงเกียรติซึ่งอยู่ในฐานะ
 ไม่น้อยหน้ากว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และยิ่งกว่านั้นยังเป็นผู้อาวุโสกว่า
 ก็ทำไมเล่า เวลาประชุมกันในที่ประชุมร่วมกัน ประธานวุฒิสภาจึงเป็นประธาน
 รัฐสภาไม่ได้ ถ้าจะว่าไปแล้วก็ขอประทานโทษขออ้างแบบรัฐสภาอังกฤษอย่าง
 ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติไคกลาวมาเมื่อก่อนว่าเป็นแมนท์ ของระบบการปกครองแบบ
 รัฐสภา ท่านไคกลาวอ้างถึงเฮาส์ออฟลอร์ดส์และเฮาส์ออฟคอมมอนส์ (House
 of Commons) ก็เวลายามการประชุมร่วมกัน ประธานของเฮาส์ออฟลอร์ดส์ก็เป็น
 ประธานรัฐสภาคือเป็นประธานของที่ประชุม และประธานสภาผู้แทนราษฎรคือ

เฮาส์ออฟคอมมอนส์นั้นเป็นรองประธานเช่นเดียวกัน นี่เป็นแบบของอังกฤษ
 ในปัจจุบันนี้ก็แตกต่างกันไปกว่านั้น ในรัฐสภาประเทศอิตาลีปัจจุบันนี้ประธานาธิบดี
 เขาพ้นจากตำแหน่งไปโดยการลาออก ประธานวุฒิสภาของอิตาลี คือ
 มิสเตอร์ฟรานซ์ ฟารนี ในฐานะที่เป็นประธานวุฒิสภา เขาทำหน้าที่รักษาการแทน
 ประธานาธิบดีในฐานะที่เป็นประธานรัฐสภา นี่เป็นเหตุการณ์ในปัจจุบันนี้
 ก็แสดงว่าเขายกย่องให้เกียรติประธานวุฒิสภาสูงกว่าประธานสภาผู้แทนราษฎร
 ของเขา ก็ทำไมเล่าในรัฐธรรมนูญของเราจึงได้ละ เลิกประเพณีที่ทำมานี้เสีย
 เรามาพลิกกฎรัฐธรรมนูญฉบับเก่า ๆ ซึ่งใ้ฉบับนี้บัญญัติมาแล้วตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๔ ก็คือ
 พ.ศ. ๒๔๔๒ ก็คือ หรือฉบับหลัง ๆ มาอีก ในกรณีทั้งสองสถานนั้นก็ปรากฏว่า
 ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภาทุกครั้งที่มีการประชุมร่วมกัน เพิ่งมามีการ
 เปลี่ยนแปลงไปเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ นี้เท่านั้น ที่เขียนว่า "ให้ประธานสภา
 ผู้แทนราษฎร เป็นประธานรัฐสภา" ซึ่งการที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้จะเนื่องจาก
 เหตุผลประการใดก็ขอเดาว่าไม่จำเป็นจะต้องกล่าวในที่นี้ แต่กระผมคิดว่า
 ระเบียบการที่ได้กระทำมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญของเราฉบับก่อน ๆ มา ๓๐ ฉบับ
 นั้นยอมเป็นชนบประเพณีที่ถูกต้องที่ควรที่ควรกับระบอบการปกครอง แบบรัฐสภา
 เพราะฉะนั้นกระผมจึงคิดว่า เราควรจะได้แก้ไขโดยกลับไปให้ประธานวุฒิสภาเป็น
 ประธานรัฐสภาในกรณีที่ประชุมร่วมกันเสียอย่างที่ที่เคยปฏิบัติมาแล้วนับว่า เป็น
 ชนบประเพณีที่ควร ควรคุณครับ

นางวิมล เจียมเจริญ : ท่านประธานที่เคารพ และท่านสมาชิก
 ผู้มีเกียรติทั้งหลาย ศิณัน วิมล เจียมเจริญ ก่อนอื่นศิณันขอกราบเรียนว่า ศิณัน
 ไม่สนใจว่าประเทศใดจะมีสภาไม่สนใจว่าใครจะวิเศษวิโสให้มีเฮาส์ออฟฟลอริดส์
 หรืออะไรทั้งสิ้น ศิณันสนใจแค่เพียงว่าขณะนี้ประเทศของเราจะปกครองกัน
 อย่างไรจะบริหารกันอย่างไรจึงจะให้ประเทศนี้อยู่รอด ใครจะมีวิสัยอยู่รอดของ
 ใครนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่งแต่ขณะนี้เราต้องพิจารณาความอยู่รอดของเราเป็นสำคัญ

เพราะฉะนั้นคิดนึกขอรบเรียนว่า การที่เราที่มีรัฐธรรมนูญขึ้นมาแล้วเราจะต้องพิจารณา ๒ ประการ ประการสำคัญที่ขึงใหญ่ขึ้นคือว่า เราต้องพิจารณาความยอมรับ คิดนึกจะไม่ยอมพุดถึงพรรคการเมืองอื่น เพราะพรรคการเมืองอื่นนั้นมันขึ้นใจแล้วก็หมดไปได้ แต่เราจะคงอยู่พรรค ๆ หนึ่ง ซึ่งคงมาตั้งแต่

• ธันวาคม ๒๕๕๕ มาจนถึงปัจจุบันนี้เป็นพรรคการเมืองที่ยืนยงที่สุดมีอายุถึง ๗๖ ปี พรรคนี้แหละจะทำให้เรายอมรับหรือไม่ คิดนึกขอรบเรียนว่าเมื่อเราจะคำนึงถึงความยอมรับของประเทศ เราต้องคำนึงถึงแนวทางที่จะต่อสู้กับพรรคที่จะทำให้เรายอมรับหรือไม่ในด้วย คิดนึกขอรบเรียนว่าในการต่อสู้ของประเทศเรานั้นเราไม่ควรทำการมาในแนวทางที่ผิด ๆ อย่างสิ้นเชิงสมัยหนึ่งเราวิเคราะห์กันว่า การต่อสู้กับลัทธิที่เป็นภัยต่อประเทศเรานั้น ต้องใช้ระบบประชาธิปไตยเท่านั้นจึงจะช่วยให้ ครั้นนั้นเราก็ปล่อยให้ประชาธิปไตยของเราพุ่งเพื่อจนเกินไป แต่มาถึงปัจจุบันนี้ก็มีวิชาการทั้งหลายได้พูดใหม่ว่าถ้าจะให้ประเทศชาติเรายอมรับคงต้องใช้แค่จากรัฐธรรมนูญที่มีฐานะอย่างที่เราเรียนแล้วว่าเป็นคนชาติไทย เท่านั้นเอง ไม่ใช่รัฐธรรมนูญฉบับที่เราจะเรียกได้ว่าถาวร ในแนวทางการต่อสู้ของเราต้องพิจารณาถึงเขาช่วยเราต้องรู้เขาเราต้องรู้เราเมื่อใดที่เรารู้เขาเรา หน้าที่เรานั้น ถ้าเราไม่รู้เขาเราแพะชนะกำลังกัน ปัจจุบันเราไม่รู้เขาแล้วไม่สำคัญถึงตัวเองด้วย คิดนึกขอรบเรียนว่า ทำอย่างนี้เมื่อไรมันก็ไม่แพ้กัน

คิดนึกขอรบเรียนต่อไปว่า ในแนวทางการต่อสู้ของเขานั้นเราจะเห็นว่าเขาเอากว่า "ประชาธิปไตย" ขึ้นต้นเสมอ จะมีคำว่า "สาธารณรัฐประชาธิปไตย" หรืออะไรก็แล้วแต่ แต่ต้องมีคำว่า "ประชาธิปไตย" และเมื่อเราจะสู้กับเขา เราเกิดเอารัฐธรรมนูญที่มีลักษณะ เป็นเผด็จการขึ้นมา เราต้องเสียแนวทางในการต่อสู้อย่างแน่นอนที่สุด คิดนึกขอรบเรียนว่าเมื่อเราจะสู้กับเขา อะไรอะไรจะต้องออกหน้า เราก็มีประชาธิปไตยเท่า ๆ นั้น

ออกหน้า รัฐบาลของเราต้องมีเสถียรภาพเป็นที่ ๒ แต่ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เรากำหนดกันแต่เสถียรภาพของรัฐบาล และอย่างที่คิดกันกรามเวียนแล้วว่า เราคงผูกคาวรัฐบาลที่เราต้องการมาก่อน แล้วเราก็เขียนพิมพ์เขียวของเราเข้าหารัฐบาลที่เราต้องการนั้น คิดกันชอกกรามเวียนว่าใช้ไม่ได้ เราต้องใช้ระบบประชาธิปไตยเป็นหลัก แล้วจึงคำนึงถึงเสถียรภาพของรัฐบาลเป็นที่ ๒

ต่อไป ทุกวันนี้คิดกันชอกกรามเวียนว่า สิ่งที่อยู่ภายนอกนั้นกำลังร่อเจอนไซ่อ๊กเจอนไซ่หนึ่ง คือร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ การดำเนินงานของ พ.ค.ท. กำลังร่อเจอนไซ่ตรงนี้ เราวิเคราะห์ได้จากอะไร วิเคราะห์ได้จากการที่ขณะนโยบายการเมืองของเราเริ่มคนคั้ง พ.ค.ท. เสียการเมืองไป ไม่สามารถได้รับเงินสนับสนุนจากประเทศไทยประเทศหนึ่ง ซึ่งกำลังมีความสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศเรา เพราะประเทศนั้นเห็นแล้วว่า พ.ค.ท. เด็ดเกินไปไม่ควรให้ความสนใจ สัมพันธไมตรีระหว่างรัฐต่อรัฐจึงเกิดขึ้น พ.ค.ท. จึงต้องลุกขึ้นแย่งพื้นที่แสดงให้ประเทศนั้นเห็นว่า พ.ค.ท. นั้นยิ่งใหญ่พอที่จะคุมประเทศไทยไว้ได้ และเจอนไซ่อีกประการหนึ่งที่เขาทำขึ้น คือเราจะเห็นว่า มีรูปของแนวร่วมของพรรคปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ทั่วไป และเราก็เอารูปนั้นมาดูกันว่าใครเป็นใคร แต่เบื้องหลังแห่งการลงรูปนั้น คือการบอกว่าแนวร่วมของ พ.ค.ท. นั้นเป็นคนไทยทั้งสิ้น ถ้าสถานะทำอะไรพลาดลงไป เจอนไซ่ใหญ่จะเกิด และจะมีคนเข้าสู่ไปสู่คนที่เขาคิดความหมายเป็นคนไทยด้วยกัน ไม่ใช่คนต่างชาติ ซึ่งคิดกันชอกกรามเวียนว่าแนวร่วมนี้เป็นเพียงแขนงหนึ่ง และขอยืนยันว่าคนต่างชาติยังเป็นผู้ตั้งแนวร่วมอยู่นั่นเอง คิดกันชอกกรามเวียนวิงวอนว่า เมื่อเราจะทำอะไรขอให้พิจารณากันให้รอบคอบ อย่าคิดแต่เพียงบุคคลเพียงคณะหนึ่งคณะใดเท่านั้น ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ หลายท่านพูดว่าเกิดจากกลัวการปฏิวัติ คิดกันชอกกรามเวียนว่าเล็กกลัวเสียที ในเมืองไทยนี้คิดกันยังไม่เคยเห็นการปฏิวัติจริง ๆ เกิดขึ้นสักครั้ง มีแต่รัฐประหาร มีแต่การเปลี่ยนแปลงปกครองประเทศ

การปฏิวัตินั้นต้องประกอบด้วยหลัก ๓ ประการ ประการแรกปฏิวัติในโครงสร้าง
ประชาธิปไตยใหม่ ประการที่ ๒ ปฏิวัติระบบราชการ ประการที่ ๓
ของปฏิวัติระบบเศรษฐกิจ ๓ อย่างนี้จึงเป็นโครงสร้างของการปฏิวัติที่แท้จริง
แต่จนปานนี้เราก็มีแต่การรัฐประหารเรื่อยมา เลิกด้วยการปฏิวัติเสียเฉอะ
ถ้าปฏิวัติขึ้นมาเมื่อไรจริง ๆ คิดนึกว่ากันน่าจะดีเหมือนกัน แล้วโดยเฉพาะ
ในหมวด ๖ อย่างที่เราพูดกันนี้เป็นหมวดที่จะแสดงถึงความอยุ่รอดของชาติได้หรือ
ไม่ เราไม่ควร ไม่ควรเป็นอย่างยิ่งที่จะเอาอำนาจอันใส่เข้ามาในรัฐธรรมนูญ
ทำให้รัฐธรรมนูญนั้นเสียหายไป เริ่มต้นเราถูกกันไต่จากมาตรา ๙๒ ที่ไม่กำหนด
ว่าผู้ที่มาเป็นสมาชิกวุฒิสภานั้นประกอบไปด้วยอาชีพใดบ้าง คิดนึกเห็นว่าสมควร
เพราะถ้ากำหนดตายตัวลงไปว่ามาจากอาชีพหนึ่งอาชีพใด มีจำนวนเท่าไรแล้ว
ก็ขอกราบเรียนว่า จะต้องมีการชอตัวตำแหน่งอย่างแน่นอน อาชีพใดได้ ๕ คน
ก็จะดมเงินกันลงไป เหมือนกับสถานเมื่อจะแข่งต่งขึ้นมา นั้น ได้มีชาวเราเลือกกัน
ภายนอกกว่าบางคนทุ่มเงินถึง ๒๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อจะชอที่นั่งในสภา แต่ก็มีคนที่
คนที่ทุ่มเงินไปถึง ๒๐๐,๐๐๐ บาทนั้นไม่สามารถเข้ามาสู่สภาได้

ประการต่อไปส่วนที่ ๓ ว่าด้วยสภาผู้แทนราษฎร คิดนึกมีความเห็น
ว่าในมาตรา ๙๘ นี้ ไม่ควรที่จะมีการแบ่งเขต ควรที่จะมีการรวมเขต
ซึ่งคงจะมีสมาชิกบางท่านพร้อมที่จะเอาข้อมูลขึ้นมาพูดในที่นี้ว่า ในความเป็นจริง
ของประเทศนั้น เรามีพื้นที่ที่เป็นสีชมพู เรามีพื้นที่ที่เป็นสีแดงจำนวนเท่าไร
แต่ใครจะยอมรับความจริงหรือไม่นั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แบ่งเขตเมื่อไร
สีชมพูและสีแดงจะเขามานั่งอยู่ในสภา

ที่ในมาตราต่อไปคือมาตรา ๘๘ พุทธังพรรคการเมือง เรา
กำหนดไว้ว่าพรรคการเมืองต้องส่งสมาชิก เขาส่งสมัครรับเลือกตั้ง ให้ครบจำนวน
ถ้าไม่ครบจำนวนแล้วไม่ว่าเพราะตาย ถอนการสมัครหรือสมัครรับเลือกตั้ง
มีลักษณะต้องห้ามใด ๆ ก็ตาม ก็ให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นส่งสมาชิกเข้ารับการ

เลือกตั้งครบจำนวน ซึ่งคิดเห็นว่า เป็นของไหว้ สมมุติว่าถ้าสมาชิกในสภามี ๓๐๐ คน ต้องส่ง ๑๕๐ คน ในขณะที่ส่งเขารับสมัครอาจจะเพิ่ม ๑๕๐ คน ถึงเวลาจริง ๆ ก็ถอนออกไปเสียบ้าง เพราะคำสั่งที่มอบเงินไปหาเสียงนั้นแตกต่างกันนัก ตรงนี้ที่เราคิดว่าจะต้องการป้องกันให้ มีแค่พรรคใหญ่ ๆ นั้น ก็ย่อมจะมีพรรคเล็กเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน และเมื่อมีพรรคเล็กพรรคน้อยอย่างนั้น เขามาสภาพของสภาจะเป็นอย่างไร คิดนึกว่า ท่านทั้งหลายที่นั่งอยู่ในสภานี้คงจะทราบก็คงจะรูสแห่งความแสนนั้นมาแล้ว

ต่อไปในมาตรา ๑๑๖ นั้นก็เหมือนกัน เป็นมาตราที่คิดมีความเห็นว่าไม่ควรจะมีวุฒิสมาชิก ทำไม่ถึงไม่ควรมี ที่ไม่ควรเพราะว่าควรมีวุฒิสมาชิกนั้น จะต้องเกิดระบบงานสาขาที่เราเรียกกันว่าเร็ดเทป (Red tape) เพราะว่า สภาผู้แทนนั้นเมื่อเสนออะไรก็ตามเป็นพระราชบัญญัติเข้ามา วุฒิสมาชิกจะต้องพิจารณาอีกภายใน ๒๐ วัน ถ้าเป็นพระราชบัญญัติการเงินต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน ทุกวันนี้ใครให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ไรก็บอกไปทุกคนว่า ประเทศเรานั้นมีเวลาน้อย ๆ แต่เมื่อระบบการทำงานเร็ดเทปอยู่อย่างนี้ คิดน้ออยากจะกรามเรียนถามว่า เวลาที่มีมอญน้อยคนแล้วนั้นท่านจะเอาไปทำอะไร ไปมัวใครครวญไปมัวพิจารณากันอยู่อย่างนั้นอีกหรือ ประเทศที่มีสองสภา มีวุฒิสมาชิกนั้น ส่วนใหญ่เป็นประเทศที่มีฐานะของประเทศมั่นคงแล้วจึงจะทำได้ ประเทศเรานั้นเริ่มพัฒนา เราต้องการความรวดเร็วในการที่จะปกป้องบ้านเมืองเราให้อยู่รอด แต่ยังมีระบบเร็ดเทปอยู่อย่างนี้ คิดน้ออยากจะกรามเรียนถามว่า เราจะไปรอดหรือไม่ และพอดังมาตรา ๑๑๗ ใน (๒) ถ้าวุฒิสภาไม่เห็นด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรก็ให้มายังร่างพระราชบัญญัติ นั้นไว้ก่อน อานุกูเดอะละ ในมาตรา ๑๑๗ หังมาตรา มีแม่แต่ว่าถ้าสภาหนึ่งสภาใดไม่เห็นชอบด้วยก็ให้มายังร่างพระราชบัญญัติไว้ก่อนตรงนี้แหละละ ท่านจะเห็นพระราชบัญญัติใดก็ได้ การออกกฎหมายนั้นต้องการผลในทางปฏิบัติอย่างรวดเร็ว

แต่ฉันมีรัฐธรรมนูญอย่างนี้ออกมาเมื่อไร ก็ฉันคิดว่ากฎหมายย่อมทำได้รวดเร็ว
 ไม่ได้โดยแน่นอน ฉันขอรบกวนเรียนท่านทั้งหลายว่า การขัดแย้งนั้นมีเสมอ
 การขัดแย้งนั้นจะเป็นไปได้ในสองประการ คือการขัดแย้งที่เป็นปฏิบัติซึ่งจะนำ
 ไปสู่การต่อสู้ ซึ่งจะนำไปสู่การล้มล้างซึ่งกันและกัน แต่ทว่าการขัดแย้งที่ไม่เป็น
 ปฏิบัตินั้นจะนำไปสู่การพัฒนา จึงขอร้องต่อสภาฯว่าเราทำอย่างไรจึงจะได้
 รัฐธรรมนูญที่ดีกว่า ทำอย่างไรเราจึงจะได้ระบบการปกครองประเทศที่ มันคง
 ทำไมเราไม่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้เป็นประชาธิปไตย ทำไมเราไม่ได้
 เสถียรภาพของรัฐบาลตามภาวะวิสัยการเมืองไว้ในบทเฉพาะกาล เราจะได้ใช้
 รัฐธรรมนูญนั้นได้ตลอดรอดฝั่ง เพราะบทเฉพาะกาลนั้นสามารถจะเปลี่ยนแปลง
 ไปได้ตามภาวะวิสัยของบ้านเมือง ฉะนั้นเมื่อท่านจะคัดค้านใจอย่างไรต่อไป
 ให้คำนึงถึงพรรคหนึ่งซึ่งกำลังจ้องเราอยู่ภายนอก และพรรคนี้กำลังรอกองเอนไซ
 จากสภาฯ ฉันขอรบกวนเรียนท่านอีกครึ่งหนึ่งว่า จงคำนึงถึงประชาธิปไตยและ
 เสถียรภาพของรัฐบาลเป็นไปตามสำคัญ ไม่ใช่รัฐธรรมนูญที่มีลักษณะเพื่อบุคคล
 และใช้ถาวรไม่ได้ ดังที่ทราบเรียนมานี้ ขอขอบคุณค่ะ

นายสุนทร แก้วเนตร : ท่านประธานที่เคารพ ท่านสมาชิก
 ผู้มีเกียรติ กระผม สุนทร แก้วเนตร การที่จะให้วุฒิสมาชิกถึงสามในสี่ของ
 จำนวนสมาชิกทั้งหมดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๗๓ หรือการที่
 จะให้วุฒิสมาชิกมีอำนาจเท่าเทียมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการให้ความ
 เห็นชอบ ตามมาตรา ๖๗ ก็ดี การที่จะให้วุฒิสมาชิกมีอำนาจเท่าเทียมกับ
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการลงคะแนนเสียงไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ
 ตามมาตรา ๑๒๗ ก็ดี การที่จะให้วุฒิสมาชิกมีอำนาจเท่าเทียมกับสมาชิก
 สภาผู้แทนราษฎร ในการลงมติแก้ไขรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๑๘๓ ก็ดี ล้วนแต่
 เป็นการคัดสิทธิหรือถอนสิทธิของประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของประเทศทั้งสิ้น การที่
 รัฐบาลอ้างว่าจะให้มีการเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการบริหาร

บ้านเมืองนั้น กระผมเห็นว่าจะไม่มีความหมายอะไรเลยสำหรับประชาชน
 ทั้งนี้เพราะเมื่อประชาชนส่งตัวแทนเข้ามาแล้วไม่มีฝ่ายอะไรเลย ท่านประธาน
 ที่เคารพทำอะไรไม่ได้ กระผมเห็นว่าเราน่าจะหยุดหลอกลวงตัวเองและ
 หลอกลวงประชาชน เพราะเวลาของเราที่จะหลอกลวงตัวเองและประชาชนนั้น
 น่าจะหมดแล้ว และอีกประการหนึ่งที่สำคัญที่สุด กระผมเห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่
 ขณะนี้เขาไม่โง่พอที่จะให้เราหลอกลวงต่อไปแล้ว ท่านประธานที่เคารพ มีคน
 เป็นที่แน่ชัด กระผมเข้าใจอย่างนั้น โดยไม่ต้องมีการส่งสัยแม่แต่ประการใด
 เลยว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกร่างขึ้นมาโดยความเป็นห่วงเป็นใยในความมั่นคง
 หรือเสถียรภาพของรัฐบาลยิ่งไปกว่าการที่จะให้ประชาชนได้รับสิทธิเสรีภาพการ
 ที่บุคคลมีอำนาจในประเทศไทยได้โกหกประชาชนตลอดมาเป็นเวลา ๔๕ ปี
 มาแล้วว่าเขาต้องการปกครองประเทศในระบบประชาธิปไตย มีคนเป็นที่พิสูจน์
 แล้วว่า คำกล่าวอ้างของบุคคลเหล่านั้นเป็นการโกหกโดยสิ้นเชิง อะไรบาง
 ทุกคนเห็นอยู่แล้วเวลานี้ ว่าประชาธิปไตย มีหรือไม่ อยู่คั่นคั่นหรือไม่ ตั้งที่
 เขาอ้างมานั้น ท่านประธานที่เคารพ ที่แท้จริงแล้วการดิรอนสิทธิของประชาชน
 นั้นไม่ใช่เป็นการส่งเสริมความมั่นคงให้แก่รัฐบาลแม่แต่ประการใด แต่เป็นการ
 ทำลายความมั่นคงของรัฐอย่างแท้จริง ประชาธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย
 เด็ดจากรัฐมาจากคนกลุ่มน้อยที่มีอำนาจ เรื่องนี้พิสูจน์ได้ง่าย ๆ แล้วก็ชัด ๆ
 รอน ๆ ท่านประธานที่เคารพ นั่นคือความรู้สึกของประชาชน ในระหว่างรัฐบาล
 ที่ยาวนานหก ๆ กับความรู้สึกของประชาชนที่มีอยู่ในขณะนี้ว่าเขาคิดหรือโล่งใจ
 ขนาดไหน นี่คือการแตกต่างของประชาธิปไตยและเผด็จการ ท่านประธาน
 ที่เคารพ กระผมเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นกลลวงเก่า ๆ เท่านั้นเอง
 ซึ่งไต่ถามการพิสูจน์มาแล้วเป็นอย่างที่ว่าไม่ได้ทำอะไรมาสู่ประชาชน กระผม
 จึงเห็นว่าไม่ควรที่จะรับโดยเด็ดขาด เพราะรับไปแล้วคงจะอยู่ไม่นาน
 เพราะส่วนกระแสความต้องการของประชาชน ชอบพระคุณมากครับ

ร้อยตำรวจโท ชาณุ มนุชธรรม ท่านประธานที่เคารพ
 ท่านสมาชิกผู้เกียรติในปัญหาเรื่องรัฐสภานั้น กระผมเห็นว่าท่านผู้ร่างซึ่งเป็น
 ทรงคุณวุฒิ ทั้งเป็นอาจารย์ นักวิชาการอยู่มากท่านและมีประสบการณ์ใ้ร่าง
 มาแล้ว แต่กระผมเห็นว่าท่านผู้ร่างก็ยังกำหนดใหม่สองสภาอยู่ คือวุฒิสภา
 การปกครองโดยประชาธิปไตยนั้นโดยหลักเกณฑ์และวิธีการแล้ว กระผมว่าเป็น
 การปกครองโดยประชาชน แต่จะยอมให้ประชาชนเข้ามาปกครองประเทศ
 ทั้งหมดนั้นคงจะเป็นไปไม่ได้ เพราะประชาชนเป็นจำนวนมากก็จำเป็นจะต้องมี
 ผู้แทนราษฎร การที่เราไปกำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภานั้นมากก็เปรียบประหนึ่งว่า
 ผู้ร่างรัฐธรรมนูญทุกฉบับที่แล้วมาที่ใหม่สองสภานั้น ก็โดยที่ไม่ไว้วางใจประชาชน
 ที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาในสภาผู้แทนราษฎรที่จะใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ การที่
 อาจว่าการที่มีวุฒิสภานั้นเพื่อที่จะเป็นกันชนระหว่าง สภากับพระมหากษัตริย์นั้น
 กระผมว่าเป็นคำอ้างที่เลื่อนลอย ทั้งนี้เพราะเหตุว่ารัฐธรรมนูญทุกฉบับก็ได้
 มอบหมายพระราชอำนาจที่ยังกฎหมายแก่พระมหากษัตริย์อยู่แล้ว ท่านก็
 ทรงใช้อำนาจนั้นตามรัฐธรรมนูญ และยังมีสถาบันอีกสถาบันหนึ่ง ก็สถาบันคณะ
 องคมนตรีที่จะต้องถวายเป็นความคิดเห็นแก่พระมหากษัตริย์ในราชกิจทั้งปวง กระผม
 เห็นว่าการที่จะมีสภาเดียวและเราไว้วางใจแก่ผู้แทนราษฎรนั้นอยู่ที่ตัวบุคคลครับ
 เราให้มีสภาเดียวนี้แหละถูกต้องตามระบบวิธีการแล้ว เราให้อำนาจแก่
 ประชาชนเด็ก แต่อยู่ที่บุคคลครับ เราก็จำเป็นที่สุดที่จะต้องคัดเลือกโดยออก
 กฎหมายเลือกตั้ง ออกกฎหมายพรรคการเมืองว่าทำอะไรเราถึงจะได้คนดี
 เข้ามาปกครองประเทศ เราไม่ได้กำหนดคุณสมบัติผู้สมัครเลือกตั้งต่างหาก
 ขอประทานโทษ กระผมมีความเห็นตรงกันข้ามกับท่านสมาชิกอีกท่านหนึ่งที่จะ
 สลอบอายุของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งลงเป็น ๑๘ ปี หลักเกณฑ์นั้นเป็นแต่เพียงว่า
 เอาถ้าถึงคนที่จะเป็นทหารมาใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่กระผมว่าต้องมีคุณสมบัติอื่น
 เรากำหนดหน้าหน้าไว้ในรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชนที่ของปฏิบัติแล้ว ถ้าไม่เรา

ไม่คิดว่าประชาชนที่เห็นว่าตามรัฐธรรมนูญนั้นเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แต่เรากลัวให้
 เลือกตั้งทั้งหมด ผลที่เกิดขึ้น คือ ทั้งคนดีและคนไม่ดีจึงเข้ามาอยู่ในสภา
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แล่วมานั้น มีโทษจะเสียหายหรือเป็นผู้นำไปเสีย
 ทั้งหมด คนดีเขาก็มีและมีมาก เสียหาย ปัญหาว่าเพราะตัวบุคคลและวิธีการที่เรา
 กำหนดนั้นไม่ดีทางหาก กระทั่งมาถึง เวลาแล้วที่สภาแห่งนี้จะให้ความเป็น
 ประชาธิปไตยแก่ประชาชนโดยกำหนดโครงสร้างรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตย
 ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ให้แก่เขา แต่เมื่อมาคิดถึงสมาชิกท่านหนึ่งที่ท่านได้อภิปรายถึง
 ความมั่นคงของชาติ ซึ่งกระผมเองก็มีความคิดเห็นเช่นนั้น ไม่ยากอะไร เลย
 ในเมื่อปัจจุบันนี้สถานการณ์ของประเทศเป็นอย่างไร เราก็บอกประชาชนเขา
 ไปตรง ๆ ซิครับ ก็ไม่ว่าจะไปเกรงกลัวหรือเกิดความกลัวอะไร เลยว่าปัจจุบันนี้
 เราจะปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญที่เราเขียนให้ไว้ไหม จะ
 พาประเทศชาติและแผ่นดินนี้อยู่รอดหรือไม่ ถ้าอยู่ไม่รอด เราจะใช้เวลา
 สักเท่าไร เวลาที่เราจะหาผู้ปกครองประเทศ เขามาบริหารในประเทศชาติอยู่รอด
 ปลอดภัยให้มีความมั่นคงเกิดขึ้น เมื่อเป็นเช่นนั้นเราก็ขอแจ้งข้อแก่ประชาชน
 กระผมคิดว่าทุกคนทุกคนรอบครั้วทั่วประเทศใครที่จะอยู่เย็นเป็นสุข มีความ
 ปลอดภัยและอยู่ดีกินดี เมื่อถึงเวลานั้น การใช้รัฐธรรมนูญก็ควรจะเป็น
 ประชาธิปไตย ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ การที่เราร่างรัฐธรรมนูญใหม่วุฒิสภา แต่ไม่มี
 กำหนดเวลาที่ทั้งหมดอายุของวุฒิสภาเช่นนี้เท่ากับแสดงว่า เราไม่ไว้วางใจ
 ประชาชนที่มาจากร่างประชาชนตลอดกาลปาวसान จนกว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้
 จะถูกฉีกไปหรือถูกยกเลิกไปหรือถูกแก้ไขไป กระผมมีความเห็นเช่นนี้ครับ

นายพิชญ์ แคนวงศ์ : ท่านประธานที่เคารพ และท่านสมาชิก
 ผู้มีเกียรติ กระผม พิชญ์ แคนวงศ์ กระผมได้ฟังท่านสมาชิกหลายท่านอภิปราย
 มาในหมวด ๒ นี้ กระผมเองเห็นใจคณะกรรมการพิจารณาที่จะร่างรัฐธรรมนูญ
 ฉบับนี้เพื่อให้ประเทศชาติมีความมั่นคงและอยู่รอดได้ กระผมเองมีข้อข้องใจ

อยู่ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง และเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 ที่ได้มีกำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ กระผมใคร่ขอกราบเรียนถามว่า
 คณะกรรมาธิการผู้ร่างส่วนใหญ่นั้นคงจะได้อ้างถึงเสถียรภาพของรัฐบาล และ
 อ้างถึงความมั่นคงของประเทศชาติ จึงได้กำหนดและคงจะมีความเห็น
 พรรคการเมืองนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบอบประชาธิปไตย แต่ในร่าง
 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่กระผมได้อ่านก็มีหลายตอนซึ่งไม่แสดงว่า เราจะส่งเสริม
 พรรคการเมืองนั้นได้อย่างไร คือในการกำหนดนั้น กำหนดว่าในการเลือกตั้ง
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้เลือกตั้งเป็นรายบุคคล แต่บอกว่าคุณสมัครนั้นจะต้อง
 สังกัดพรรคการเมือง ซึ่งในแง่นี้เองกระผมจึงเห็นว่าชักรักกันอยู่อย่างไรชอบกล
 เราสนับสนุนระบบพรรคการเมือง แต่เราก็บอกว่าเลือกตั้งเลือกเป็นรายบุคคล
 เพราะฉะนั้นกระผมก็คิดว่าทางคณะกรรมาธิการนี้คงจะไม่แน่ใจว่า ระบบ
 พรรคการเมืองที่เราจะมีต่อไปในการเลือกตั้งข้างหน้าจะทำได้ในการปกครอง
 ระบอบประชาธิปไตยตามที่คณะกรรมาธิการส่วนใหญ่ได้กำหนดไว้ นั่นคือหนึ่ง

อีกข้อหนึ่งในการที่จะให้ไทยผู้แทนราษฎร เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ที่ แทน
 ประชาชนในสถาน ที่นั้นก็ได้อำนาจไว้หลายอย่างเป็นต้นว่าอายุ รวมทั้งเขต
 การเลือกตั้งด้วย กระผมมีความเห็นเหมือนกับเพื่อนสมาชิกผู้มีความเกี่ยวข้องกับกระผม
 คนหนึ่ง ซึ่งกระผมขอเอ่ยนาม คือคุณวิมล เจียมเจริญ ที่เราบอกว่าใน
 ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เรากำหนดทั้งรวมเขตและแบ่งเขตไว้ในมาตราเดียวกันบาง
 จังหวัดซึ่งมีประชานน้อย เราก็กำหนดว่าให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง แต่
 ถ้าหากว่าจังหวัดใดซึ่งมีประชานมากก็แบ่งเขต ถ้าหากว่าทำเช่นนั้น กระผม
 ก็อยากจะเรียนถามว่า ทำไมคณะกรรมาธิการจึงไม่กำหนดเสียเลยว่าการ
 เลือกตั้งนั้นควรจะแบ่งเป็นเขตละคนไม่จำเป็นจะต้องเป็น ๒ คนบ้าง ๓ คนบ้าง
 ทำไมทานไม่ทำอย่างนั้น จะรวมเขตก็ไม่รวม จะแบ่งเขตก็ไม่แบ่ง กระผม
 ก็ไม่ทราบว่าจะทำอย่างนั้นทำเพื่อใคร และทำเพื่อประโยชน์ของประชาชนหรือ

เพื่ออะไร เพราะโดยความเป็นจริงนั้น กระผมใคร่ขอทราบเรียนว่า กระผมก็ไม่เคยเป็นตัวแทนราษฎร กระผมเป็นแค่ประชาชนตลอดมา กระผมก็สังเกตเห็นว่าประชาชนนั้นเคียดแค้นใคร่ ถ้าหากว่าท่านสมาชิกหรือท่านกรรมาธิการไปพบประชาชนจริง ๆ ซึ่งไม่ใช่ที่ทำการ เมือง กระผมคิดว่า ๕๐ เปอร์เซ็นต์ของประชาชนเขาจะถามเป็นเสียงเดียวกันว่าทำไมพรรคการเมืองจึงมีมากมายนัก ที่จริงพรรคการเมืองเวลาออกไปหาเสียงกับประชาชนนั้น นโยบายต่าง ๆ ก็เหมือนกันแหละครับก็ไม่เห็นมีอะไรที่จะแตกต่างกันเลย พอออกไป นโยบายไม่ต้องพูดถึง เพราะว่าเหมือนกันหมด เมื่อไม่มีอะไรที่แตกต่างกัน ผู้สมัครก็ชุกโครตกันขึ้นมาค่า กระผมขอทราบเรียนว่าเป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นใครค่าเก่งก็เข้ามาในสภา เป็นอย่างนั้นก็มี

อีกอย่างหนึ่งซึ่งกระผมคิดว่าท่านผู้เกี่ยวข้องหลายท่านในที่นี้เป็นห่วงคงจะเป็นห่วงว่าคงจะมีการขอเสียงกัน กระผมว่านั่นเป็นการคุกประชาชน กระผมเองนั้นเป็นประชาชน กระผมคิดว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีใครขอเขาไม่ได้หรอกครับ ท่านคงจะเคยได้ยิน กระผมขอยกตัวอย่างที่จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งไกล ๆ กันกับจังหวัดของกระผมนั้น ท่านผู้สมัครทั้งสองท่านนั้นเสียชีวิตไปแล้ว กระผมก็ต้องขอโทษต่อวงวิญญานของท่านด้วย ประชาชนเขาบอกว่า "กินเหล้า หลวงซ่านแต่เขาไปพึ่งมิตรให้หลวงอึ้ง" อย่างนั้นแหละครับ ไปขอเขาได้อย่างไร หรือเมื่อการเลือกตั้งครั้งหนึ่งแล้วนั้นเองมีการทุ่มเงินขอเสียงอย่างมากมาย เขาเงินไปสร้างโบสถ์บ้าง สร้างถนนบ้างบางที่ท่านพระครูไปเอาเงินจากผู้สมัครมาราษฎรก็บอกไว้ให้ท่านพระครูฟังซี แต่ว่าเขาจะเลือกคนที่เขารูจัก คนที่เขาคิดว่าจะช่วยเหลือความทุกข์ยากของเขาได้ กระผมว่าอันนั้นไม่ต้องเป็นห่วง แต่เรื่องหน้าเป็นห่วงก็คือว่าขอเสียงกัน เขาขอกรรมาธิการครับ ประชาชนขอไม่ได้หรอกครับ กระผมคิดว่าเป็นขอเท็จจริงซึ่งท่านสมาชิกผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายลองไปถามประชาชนที่เขาเลือกคุณเถอะครับ ไปขอเขาไม่ได้ ๓๐ บาท ๒๐ บาท

บางทีก็หิวกระแฉะเอาไปกิน เราจึงจะเห็นตัวอย่างได้อย่างมากมายว่าผู้สมัคร
ซึ่งทุ่มเงินเป็นล้านบาทก็ยังไม่ได้เลย ที่ไม่ได้เพราะขอเขาไม่ได้ เพราะขอ
กรรมการไม่ได้ ที่ได้มาเพราะช้อกรรมการได้ เราจะบอกว่าขอประชาชน
นี้กระดมขอปฏิเสธโดยสิ้นเชิงว่าเป็นเช่นนั้นไม่ได้ เพราะฉะนั้นในกรณีนี้เอง
กระผมจึงสงสัยว่าในขณะที่เราบอกว่าผู้สมัครต้องสังกัดพรรคการเมืองหนึ่งแล้ว
แล้วเราก็บอกว่าต้องเลือกเป็นรายบุคคล กระผมอยากจะขอเรียนถามว่า
เราจะเอาอย่างไรกันแน่ ขอขอบคุณครับ

นายชนะ รุ่งแสง (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ

ในความรู้สึกของคณะกรรมการแล้ว ก็อยากจะกราบเรียนท่านประธาน
ย้ายไปยังท่านสมาชิกในสภาแห่งนี้ว่า การร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นการร่าง
รัฐธรรมนูญเพื่อให้แก่มวลอำนาจอ การร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นเรื่องของการ
หลอกลวง เป็นเรื่องของการโกหกมดเท็จ การร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นการ
ร่างรัฐธรรมนูญเพื่อประชาธิปไตย เป็นเรื่องของคนกลุ่มน้อย การร่าง
รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นกลลวงเก่า ๆ ที่จะไม่ทำให้ประชาชนได้อะไรเลย ท่าน
ประธานที่เคารพ ในความรู้สึกของคณะกรรมการซึ่งรับผิดชอบไปจาก
ท่านทั้งหลาย สภาแห่งนี้และท่านประธานเป็นผู้ที่มอบภาระหน้าที่ในการร่าง
รัฐธรรมนูญให้เข้ามาสู่สภาแห่งนี้ ศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิและความรับผิดชอบต่อ
คณะกรรมการนั้นเป็นสิ่งที่จะต้องมีอยู่แน่ ท่านกรรมาธิการที่นั่งอยู่ในที่นี้ไม่ว่า
จะเป็นผู้ที่ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ผ่านภารกิจหน้าที่สำคัญในบ้านเมือง ใน
วงราชการมาแล้วก็ทำควยความสำนึกในความรับผิดชอบ ในภาระหน้าที่ที่ได้รับ
มอบหมายจากสภาแห่งนี้ และในเวลาเดียวกันก็คำนึงถึงสถานการณ์ของประเทศ
เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และยิ่งไปกว่านั้นคณะกรรมการชุดนี้อยู่ในฐานะที่ต้อง
คำนึงถึงเบื้องหลังและความเป็นมาของการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ด้วย กระผม
อยากจะกราบเรียนท่านประธาน ขอตั้งท่านสมาชิกไปสู่สภาแห่งความเป็นจริง

เท่าที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง เล็กกันเสียที่จะใช้กลวิธีและชั้นเชิง หรือกลอุบาย ร้อยแปดพันประการ เพื่อไปสู่เป้าประสงค์ตัวเองทุกโดยแฝงไว้ซึ่งความไม่สุจริตใจ กระผมอยากจะกราบเรียนท่านประธานเพื่อโปรดทราบว่าท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ บางท่านไต่ถ้อยมาถึงสถานการณ์ของประเทศเท่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ในเส้นทางที่จะเสียหาย ในเส้นทางที่จะเสียเปรียบแก่ลัทธิซึ่งไม่พึงปรารถนาของประเทศ ท่านสมาชิกบางท่านไต่ถ้อยมาถึงการปราศจากในหลักเกณฑ์ ซึ่งความเป็นประชาธิปไตยของรัฐธรรมนูญมัน หนีบกันขึ้นมาในเรื่องของการมีสภาเดียว สองสภา ท่านไม่เห็นควยที่จะมีสองสภา คือ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ท่านพูดถึงสภาเดียว กระผมไม่เชื่อในความสุจริตใจของท่านที่พูดว่ามีสภาเดียว มีสมาชิกเพียงประเภทเดียว แต่กระผมมีความเชื่อมั่นว่าท่านใดแฝงไว้ซึ่งกดลวง บางประการซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่จะต้องพิสูจน์กันต่อไป ในเวลาข้างหน้า ระยะทางพิสูจน์มา กาลเวลาพิสูจน์คน สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ยอมรับกันมาตั้งแต่ครั้งปู่ยา ตายาย และจะต้องพิสูจน์ในสภาแห่งนี้ กระผมอยากจะกราบเรียนท่านทั้งหลาย ว่า ถ้าท่านจะร่างรัฐธรรมนูญกันในวันนี้เพื่อให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ เขียนไว้ร้อยแปดให้ เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันเลอเลิศ และแล้วท่านก็ ฆมวดไว้ในตอนท้ายว่าผลบังคับใช้ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะอีกใน ๔ ปีข้างหน้า อีก ๒ ปีข้างหน้า หรืออีก ๓ ปีข้างหน้าแต่วันนี้เป็นเรื่องที่จะทำกันอีกรูปแบบหนึ่ง อีกอย่างหนึ่ง ในอีกครึ่งหนึ่ง ท่านเชื่อหรือครับว่าคน ๔๐ กว่าล้านคนเขาจะมา เล่นชายชวชายของกับท่านควย กระผมไม่เชื่อในความสุจริตใจในเรื่องนี้ กระผมอยากจะกราบเรียนท่านประธานว่า เท่าที่แลดูมาเมืองไทยเรานั้นก็ แกว่งอยู่ ๒ อย่างระหว่างการปกครองในรูปแบบของการปฏิวัติรัฐประหารกับการ ปกครองในรูปแบบของประชาธิปไตยการเลือกตั้ง และ ๒ อย่างนี้ก็แกว่งอยู่ ในระยะเวลาในแต่ละช่วงตอนเท่าที่ควรจะเป็น เมื่อมีประชาธิปไตยโดยการ เลือกตั้งขึ้นมาก็ต้องกา หรือของประณามการปฏิวัติรัฐประหารในแต่ละยุค

แต่ละสมัย ในเวลาเดียวกันเมื่อใครทำปฏิวัติรัฐประหารขึ้นมาก็คืออยู่ในฐานะที่ต้อง
 หนีภัยสิ่งที่ไม่เหมาะไม่ควรหรือประณามการปกครองในระบบประชาธิปไตย หรือ
 พฤติกรรมของผู้ที่มาจากการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตย สิ่งเหล่านี้เป็น
 เพนดูลัม (Pendulum) อยู่ตลอดเวลา กระแสมจะไม่พุ่งถึงสิ่งใดสิ่งเดียวของ
 ทั้งสองประเศนั้น แต่ทั้งหลายทั้งปวงก็ไกวไปแล้วทั้งสองประเศในชวง
 ระยะเวลาตั้งแต่กระแสมเกิดมา ท่านประธานที่เคารพแต่ว่าในขณะนั้นคณะกรรมการ
 ชุดนี้ สภาแห่งนี้มีหน้าที่ตามที่คณะปฏิวัติเองได้ทำการปฏิวัติ เมื่อได้ทำการ
 ปฏิวัติ คณะปฏิวัติชุดนี้ก็มีความแปลกประหลาดกว่าคณะปฏิวัติชุดก่อน คือคณะปฏิวัติ
 ชุดทั้งหลายที่เขาปฏิวัติกันมานั้นเขามีเจตนาที่จะครองอำนาจให้อยู่ให้นานที่สุดเท่าที่
 จะนานได้ แต่จะคอยอะไรของคณะปฏิวัติชุดนี้ก็ตาม ที่นี้ที่ปฏิวัติเสร็จก็ไปประกาศ
 ออกมาว่าจะให้มีการเลือกตั้งภายใน ๑ ปี คณะปฏิวัติได้พูดออกมาแล้วได้ทำลงไป
 แล้ว คือเขียนไว้ในธรรมนูญการปกครองประเทศ และไม่ใช่เพียงแค่เขียนใน
 ขธรรมนูญการปกครองประเทศเท่านั้นได้ทำตามครรถงตามที่พูดไว้แล้วในธรรมนูญ
 การปกครองประเทศด้วย คือโยนเรื่องเข้ามาสู่สภาแห่งนี้ ให้มีคณะกรรมการ
 ร่างรัฐธรรมนูญขึ้นให้เมืองไทยมีรัฐธรรมนูญที่จะปกครองประเทศ ปัญหาที่อยู่ที่ว่า
 คณะกรรมการชุดที่ร่างรัฐธรรมนูญมีนั้นหรือท่านประธานเองหรือสภาแห่งนี้กำลัง
 พิจารณาอยู่ว่าเราจะใช้รัฐธรรมนูญกันอย่างไร เราจะใช้รัฐธรรมนูญ ณ จุดที่เป็น
 ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ หรือเราจะใช้รัฐธรรมนูญซึ่งมาจากคณะปฏิวัติซึ่งทำการ
 ปฏิวัติแล้วไม่ต้องการที่จะมีอำนาจ คือให้มีการเลือกตั้งภายใน ๑ ปี สิ่งเหล่านี้
 เป็นสิ่งที่เราน่าจะคิดเราน่าจะเผชิญความเป็นจริง ปัญหาของท่านประธาน
 และปัญหาของสภาแห่งนี้ก็คือว่าจะต้องมาพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ตามที่
 คณะกรรมการชุดนี้ใครร่างขึ้นมาใน พื้นฐานของประชาธิปไตยที่สมบูรณ์นั้น
 อยู่ตรงไหน ชีตไหน และร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ลดต่ำลงมาจากความเป็น
 ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แค่ไหนเพียงไร กระแสมในฐานะเป็นกรรมการคนหนึ่ง

ขอยืนยัน ณ หน้าร่างรัฐธรรมนูญตามที่เสนอต่อสภาแห่งนี้ เสนอต่อท่านประธาน
 นั้น ไม่ได้เป็นรัฐธรรมนูญตามขั้นตอนของประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ เราได้ลด
 ความเป็นประชาธิปไตยลงมาบ้าง โดยคำนึงถึงสถานการณ์ของประเทศ
 โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของคณะปฏิวัติ และโดยคำนึงถึงการปฏิวัติที่ไม่ขึ้น
 เมื่อไม่นานมานี้เอง งบประมาณจะถูกรวมเรียกท่านประธาน ขอให้เราเผชิญ
 ความเป็นจริงกันว่าเมืองไทยเรานั้น ถ้าสมมติว่าจะมีการเลือกตั้งกันในระยะ
 เวลาต้นปี ๒๕๒๒ นี้ ใครง้างที่จะยืนยันในที่นี้ได้ว่าเราจะได้การปกครองที่เป็น
 ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์และไม่มีปัญหาแล้วใครในที่นี้บ้างที่จะกล้าประกันได้ว่าถ้ามี
 พฤติกรรมอันไม่เหมาะสมขึ้น ผู้ที่ทำการปฏิวัติมาแล้วใน ๑ ขวบปีนั้น จะพบว่ามี
 สิ่งนั้นต่อไปอีกได้ และจะไม่ทำการปฏิวัติอีก กระจงในฐานะที่เป็นคนไทยคนหนึ่ง
 ในจำนวน ๑ ใน ๔๐ กว่าล้านคน กระจงยืนยันว่าถึงเวลาแล้วที่เราจะปกครอง
 ในระบอบประชาธิปไตยซึ่งแม้ว่าจะลดไปจากมาตรฐานที่ควรจะเป็นบ้างก็ยอมให้
 ลด แต่ว่าเราไม่น่าจะมีการปฏิวัติเกิดขึ้น จนกระทั่งทำให้ท้องทำอะไรกันขึ้นไป
 ใหม่เริ่มค้นกันขึ้นมาใหม่อีก ร่างรัฐธรรมนูญฉบับคณะกรรมการได้เขียนให้
 ท่านแล้ว โดยกำหนดให้มีวุฒิสมาชิกเป็นจำนวน ๓ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิก
 ที่มาจากการเลือกตั้ง และจำนวนวุฒิสมาชิก ๓ ใน ๔ นั้นก็คือว่าเป็นวุฒิสมาชิก
 อำนาจอันหนึ่ง ถ้าจะพูดกันอย่างตรงไปตรงมาแล้วก็คือเป็นแมช (Mass)
 หนึ่งของคณะปฏิวัติที่จะให้มีการรับรองจากผู้ที่มาจากการเลือกตั้ง และในเวลา
 เกี่ยวกันผู้รับสนองพระบรมราชโองการในการไปรตเกล้า ฯ แต่งตั้งวุฒิสมาชิก
 ก็ถือว่าคณะปฏิวัตินี้เองแหละ คือผู้ที่พิจารณาคัดเลือกว่าใครคือผู้ที่จะมาเป็น
 วุฒิสมาชิก และการที่จะให้คณะปฏิวัติทั้ง ๒๓ คน มาเป็นผู้รับสนองพระบรมราช-
 โองการ ฯ นั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ ก็จะต้องเอาใครคนหนึ่งมาในคณะปฏิวัติคือ
 หัวหน้าคณะปฏิวัตินี้เองเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ฯ นี้คือเจตนารมณ์
 ของกระจงคนหนึ่งคนหนึ่งในคณะกรรมการ เราก็ได้ทำแล้ว และมีมติส่วนใหญ่ก็ได้

ออกมาเป็นอย่างนั้น กระผมอยากจะกราบเรียนต่อไปว่า ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ภายหลังจากที่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีการไปรุดเกล้า ๆ แต่งตั้งวุฒิสมาชิกมาแล้ว ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นผู้ชี้แจงเสียงสมาชิกจากพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่ได้รับเลือกตั้ง เขามาว่าพรรคไหนเป็นผู้มีเสียงข้างมาก และเมื่อพรรคคนนี้มีเสียงข้างมากแต่ถ้าไม่ได้เป็นมาจอร์ตี (Majority) ก็อยู่ในฐานะที่ระงับ เจรจากับพรรคการเมืองอื่น ๆ แต่ถ้าเป็นมาจอร์ตีแล้ว ก็อยู่ในฐานะที่ทั้งรัฐบาลไม่ได้เลย แต่เมื่อเสียงที่ได้รับมานั้นไม่เป็นมาจอร์ตีในสภาผู้แทนราษฎร ไม่ได้เป็นเสียงข้างมากที่สมบูรณ์ แทนที่จะเจรจากับพรรคการเมืองอื่นซึ่งจะต้องมีการต่อรองกันกับพรรคการเมืองอื่น ก็อยู่ในฐานะที่จะเจรจาท้าความตกลงกับคณะปฏิวัติ แล้วก็เอาแม่ของวุฒิสมาชิกจำนวน ๓ ใน ๕ นั้นเป็นเรื่องที่จะมาต่อรองกับพรรคการเมืองที่ได้รับเสียงข้างมากกว่าเราจะจัดรัฐบาลกันอย่างไร เท่าที่แล้วมารัฐธรรมนูญได้เขียนไว้ว่า "คณะรัฐมนตรีนั้นต้องมาจากผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง" ปราบกฏการณ์ที่เป็นจริงเราก็เห็นแล้วว่าในทุกครั้งที่เป็นอย่างนั้นคณะรัฐมนตรีก็ต้องมาจากผู้แทนราษฎรทั้ง ๑๐๐ เปอร์เซนต์ แล้วเราก็เกิดปัญหา แต่ในครั้งนั้นถ้าคณะปฏิวัติสามารถที่จะคุมจำนวนวุฒิสมาชิก ๓ ใน ๕ ไว้ได้ ก็อยู่ในฐานะที่จะเจรจากับพรรคการเมืองที่ได้เสียงข้างมาก และในเวลาเดียวกันเมื่อเจรจากันได้แล้ว ก็อยู่ในฐานะที่จะตั้งรัฐบาล รัฐบาลนั้นก็จะเป็นรัฐบาลผสม ส่วนหนึ่งจะมาจาก การเลือกตั้ง ไม่ใช่รัฐมนตรีจะต้องมาจากการเลือกตั้งทั้ง ๑๐๐ เปอร์เซนต์ คนซึ่งคณะปฏิวัติให้ความไว้วางใจผู้ที่มีความรู้มีประสบการณ์คณะปฏิวัติได้พิจารณาเห็นชอบแล้วก็จะผลักดันเอาเขามาเป็นรัฐมนตรี อย่างเช่นรัฐบาลปัจจุบันนี้ สิ่งนี้เป็นสิ่งที่จะเป็นไปได้ สิ่งนั้นจะเป็นสิ่งที่สมยอมสานกันไคร่ระหว่างผู้มาจากการเลือกตั้งและคณะปฏิวัติ แต่ถ้าแนวความเห็นอย่างที่เราเรียนท่านประธานมาอย่างนี้ เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เป็นเรื่องที่ยุติเสียประชาธิปไตยในแนว

ความคิดของบางท่านแล้วก็เป็นเรื่องที่สนใจเราไม่รู้อะไร แต่กระนั้น
 อยากจะกราบเรียนท่านทั้งหลายว่า เมื่อท่านแกว่งอยู่ระหว่างการปฏิบัติกับ
 ความเป็นประชาธิปไตย ช่วงที่แควมาอาจจะไม่เป็นไร แต่ขณะนี้ท่านกำลัง
 นั่งกระดิกเท้าคอยท่าว่าการแกว่งของทั้งสองช่วงนี้ จะต้องมีแรงดึงดูด (Gravity)
 ดึงดูดไปสู่ท่านอยู่และ ณ บัดนั้นเราจะไม่เหลืออะไรกันแล้ว สิ่งนี้คือสิ่งที่อยากจะ
 กราบเรียนต่อท่านประธานสภาและท่านสมาชิกในสภาแห่งนี้ว่า แนวความคิด
 ของท่านสมาชิกที่จะแบ่งออกมาทั้ง ๒ ท่านอย่างที่ท่านได้อภิปรายกันมา เมื่อก่อน
 กระผมออกมาแนวกลาง ๆ ตามแนวความคิดอย่างนี้เป็นเรื่องของการต่อรอง
 กระผมพร้อมที่จะให้ท่านทั้งหลายประมาณว่าไม่ใช่นักนิยมประชาธิปไตย ที่แท้จริง
 เพราะวาทะยอมลดการเป็นประชาธิปไตยไป แต่กระผมว่านี่คือสิ่งที่เราจะเป็น
 ประชาธิปไตยกันได้เท่าที่เราพอจะไปกันได้ แต่ที่ท่านทั้งหลายคิดว่าเราจะเอา
 ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์กัน กระผมก็ว่าไม่มีหลักประกันอะไรที่จะพูดได้แน่ชัดว่าจะ
 ไม่มีการปฏิบัติเกิดขึ้นในบ้านเมืองเราอีก และในเวลาเดียวกันสิ่งที่กระผม
 อยากจะฝากกราบเรียนต่อท่านประธานสภาคือ ปัญหารัฐธรรมนูญตามที่ร่างมานี้
 วุฒิสมาชิก ๓ ใน ๕ คณะรัฐมนตรีอยู่ในฐานะที่เป็นองค์สมมติส่วนกันได้อย่างนี้
 และในเวลาเดียวกันสิ่งทั้งหลายทั้งปวงนี้ กระผมอยากจะกราบเรียนท่านประธาน
 สภาและท่านสมาชิกในสภาแห่งนี้ ปัญหาอยู่ตรงที่ว่าคณะปฏิบัติเองมียูนิตี
 (Unity) ขนาดไหน เป็นปึกเป็นแผ่นขนาดไหน ทั้งในการที่จะตั้งวุฒิสมาชิก
 และทั้งในการที่จะเนโกซิเอต (Negotiate) กับพรรคการเมืองที่ได้รับ
 เสียงข้างมากในการที่จะฟอร์มรัฐบาลขึ้น และในเวลาเดียวกันคณะปฏิบัติเอง
 จะต้องมีอำนาจหรือมีสิทธิที่จะใหญ่ที่อยู่ในเหล่าที่พียงหลายที่ท่านไม่มีโอกาสที่จะ
 เข้ามานั่งอยู่ในสภา ทำให้ท่านที่อยู่ในเหล่าที่พียงไม่ได้เข้านั่งในสภาเหมือน
 อย่างคนอื่นที่นั่งอยู่ในที่นั้น ให้ความรู้สึกกับนิคชอบว่าไม่ใช่เขาเท่านั้น เราที่อยู่ใน
 ในฐานะที่จะเข้าไปเป็นได้ แต่วินิจฉัยให้เพื่อนเขาไปก่อน ที่เพื่อนเราเขาไปนั้น

ก็เป็นคุณพินิจของคณะปฏิวัติว่าใครคือบุคคลที่จะเข้าไป และก็จะมีการเปลี่ยนแปลงกัน
ออกไปทุก ๓ ปี ทุก ๒ ปี ในลักษณะอย่างนั้นคือสิ่งที่จะต้องเผชิญความเป็นจริง
ตามร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ หลังจากที่มีการระบุสิ่งที่จริงออกมาจากใจแล้ว
อย่างนี้ ถึงแม้จะเสียดูเสียดคนไปกระดกกรวมเรียนท่านประธานสภาว่า
กระดกไปทุกแล้วควยความสุจริตใจ ควยความรับผิดชอบ ขอบคุณครับ

ประธานสภาที่มีบุญทิแห่งชาติ : ฟังเสียหน่อย พอหรือยังครับ
หมวกนี้ เข็มคุณธรรมคุณ สั้น ๆ หน่อยนะครับ

นายธรรมบุญ ดัดพลี : ขอบพระคุณครับ ท่านประธานสภาที่เคารพ
กระดกเห็นชอบเหมือนอย่างท่าน แล้วก็ความรู้สึกสับสนอยู่ระหว่างความยินดีกับ
เสียใจ ความยินดีเกิดขึ้นก่อนในเมื่อได้ฟังคำรับสารภาพจากท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ
ที่ไกรฤกษ์รับในที่สุดว่าการร่างนี้เป็นการร่างเพื่อคนหมนอย มีกลลวงแล้ว
ประกอบควยสิ่งชั่วร้ายอื่น ๆ ตามที่โลกกล่าวมา กระดกก็ขอขอบพระคุณ
ท่านก็มีใจที่ขอมรับหลักการที่ท่านมาแล้วหลายเดือน แต่ก็น่าเสียใจที่เพื่อนสมาชิก
ผู้มีเกียรติที่ใคร่บอหมหมายทำหน้าที่ร่างออกสำทหมนอยได้ไม่ลาออก หรือแม้แต่ใช้
ประโยชน์ตามข้อบังคับ ข้อ ๑๐๐ โดยเสนอปัญหาใด ๆ ในการร่างรัฐธรรมนูญ
นี้เข้ามา เพื่อประธานสภาจะไต่ถามเขาปรึกษาในที่ประชุมสภาเมื่อเห็นว่า
สิ่งเหล่านั้นมีกลลวงเป็นสิ่งที่ชั่วร้าย แล้วห้องประชุมก็อยู่ไกล ๆ กับห้องประชุม
ใหญ่ ท่านก็ไม่เคยที่จะไวยวายอะไรมาเลย ทำให้กระดกเชื่อได้ว่าท่านอาจ
ว่าระยะเวลาที่สุจนมาหรือหมากก็ตามนะครับ แล้วกาลเวลาพิสูจน์คนเป็นจริง
คือ ว่าเวลาที่ผ่านมานั้นจะไม่หลายเดือน แต่ทำให้เราได้เห็นแล้วว่า
เพื่อนสมาชิกของเราเป็นคนอย่างไร และทำหน้าที่ให้เราคิดหรือไม่ และเมื่อ
ถึงเวลาที่จำเป็นเขาเอาหัวหนึบรอกันไปอย่างไร กระดกเสียใจที่ได้รับ
ทราบความจริงอย่างนี้ เพียงไม่กี่เดือนเราใคร่แล้ววาคนของพวกเราเป็น
อย่างไร อย่งไรก็ตามกระดกเข้าใจว่าการปฏิวัติจะไม่เกิดหรือถ้าเกิดก็จำเป็น

ต้องเกิดโดยมีความจำเป็นเพื่อความอยู่รอดของชาติ ก็คงจะช้ากว่าที่หลายท่าน
 คาดหรือพยายามอยากจะทำให้เกิด ถ้าหากว่ารัฐธรรมนูญที่เรากำลังพยายามจะ
 ร่างพยายามจะแก้ไขขึ้นเป็นประชาธิปไตยที่ถูกต้อง เหมาะสมตรงกับวัตถุประสงค์
 เจตนารมณ์สำคัญของชาติแล้วภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่เป็นอยู่อย่างปัจจุบัน
 ซึ่งท่านก็อ้างว่ามีบางคนพยายามไปตอรองโน้นที่ประชุม และอาจสถานการณ์
 อันนั้นจะครบถ้าสถานการณ์ไม่จริง เราก็ไม่ต้องยอมรับก็ได้ หรือถ้าจะเก่งจริง
 ถ้าท่านไม่แนท่านก็ออกไปตามชายแดนก็ได้ตามแนวอริยประเทศ หรือแนวปักธงได้
 บางแห่งไหนท่านแม่ทัพบางคนพาไปท่านก็จะรู้ว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นกลลวง หรือเป็น
 อะไรกันนะครับ แล้วถ้าเราสนใจและรับฟังจริง ๆ คอยเจตนาที่บริสุทธิ์แล้ว
 ร่วมมือร่วมใจดี ๆ กระดมเอาใจว่าร่างนี้จะไม่แกว่งไประหว่างปฏิวัติกับ
 ประชาธิปไตยหรือครับ แต่อาจจะขึ้นอยู่กับความมั่นคงระหว่างจุดรวมกับ
 ความมั่นคงของชาติกับประชาธิปไตย และรัฐธรรมนูญแบบขอเนกประสงค์
 ที่จะให้ได้รับประโยชน์ทั้งสองอันรวมกันนั้นครับ กระผมเชื่อว่าทำได้ เป็นสิ่งที่
 เป็นไปได้ ถ้าสมาชิกสภาทั้งหมดนี้จะร่วมมือร่วมใจกันและมีความกล้าที่จะริเริ่ม
 ทำกันในสิ่งใหม่ ๆ อย่าไปซ้ำแบบของใคร ไม่ต้องไปลอกจากอันนั้นมาอันนี้มา
 ให้เป็นหัวมังกุท้ายมังกร แม้ในคณะกรรมการเองก็ยังแย้งกัน แยกกันบ้าง
 วากันเองบ้าง อยู่ข้างบนบ้าง อยู่ข้างกลางบ้าง อะไรแบบนั้น เพราะฉะนั้น
 กระผมก็คิดว่าถึงเวลาแล้ว เราได้ฟังมานานแล้วก็คิดว่าเราคงจะมาถึงจุดหนึ่ง
 ที่เราพอจะตัดสินใจได้แล้วว่ารัฐธรรมนูญเพื่อความอยู่รอดของชาติเรานี้ ควรจะ
 เป็นอย่างไร การมีวุฒิสภาก็จริงอยู่ บางครั้งก็ดูเหมือนกับว่าช่วยให้เกิดความ
 มั่นคงแก่เสถียรภาพของรัฐบาล ความที่ท่านสมาชิกหลายท่านก็ได้เอามาแล้วว่า
 มีจุดอ่อน เพราะฉะนั้นในเมื่อเราจะเป็นประชาธิปไตยก็เป็นไม่ได้ ก็ยังถูกทำว่า
 กันอยู่อย่างนี้ เราก็น่าจะเป็นประชาธิปไตยเสียเลย โดยไม่ต้องให้เขาว่า
 อย่างเช่นมีสภาเดียวเสีย แล้วถ้าเราต้องการความมั่นคงเราก็ค่อยหาทาง

ไปแก้ทางอื่น แต่กระผมเชื่อว่าทางแก้ไขก็คงไม่ใช่อย่างที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ
บางท่านที่เอ่ยมมาแล้วว่าจะ เป็นเหมือนการหลอก บางครั้งไม่ใช่เป็นการหลอก
หรือกรับ บางครั้งเป็นการวาง เหมือนอย่างกับสัญญาประชาคม เพื่อยู่ร่วมกัน
โดยสันติ อาจจะมีเงื่อนไขกันได้ เหมือนอย่างทาหรือรถยนต์มือสอง เขาก็
บอกว่า จะโอนทะเบียนให้ แต่เขาก็ไม่โอนทะเบียนให้ทันที เขาให้ท่านใช้ก่อน
ท่านต้องชำระเงินเขาครบเขาถึงจะให้ ถ้าท่านชำระเงินเขาไม่ครบเขาก็ไม่ให้
ท่าน แล้วเขายังมีสิทธิที่จะเรียกรถคืนอีก แล้วเงินที่ท่านชำระไปแล้วเขาไม่ให้
ก็ได้ อันนี้ก็ เหมือนกับสัญญา เขาซื้อสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ใด ๆ
ก็ทำในรูปแบบได้ จะหาว่า เขาหลอกดวงไม้ได้ ว่าไหนจะให้ อย่างที่คนจัดสรร
ก็เหมือนกัน ถ้าท่านไม่ชำระเงินเขาครบท่านก็ไม่ได้รับโอนโฉนด นอกจาก
บางแห่งโอนโฉนดให้ก่อนอย่างนั้นก็ไปอีกเรื่องหนึ่ง อย่างนั้นก็เหมือนกันครับ
กระผมคิดว่า เรามีทางที่จะสร้างรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย และชาติมีความ
มั่นคงควยเป็นอันดับแรก กระผมคิดว่าเราทำได้ ขอพระองค์ครับ

นางวิมล เจียมเจริญ : ท่านประธานที่เคารพ ที่ดิฉันจำต้อง
ลุกขึ้นพูดอีกครั้งหนึ่งนั้น เพราะฝ่ายคณะกรรมการเป็นผู้กล่าวหาสมาชิกก่อน
ในฐานะที่ดิฉันเป็นสมาชิกในที่นี้ต้องขอกราบเรียนต่อคณะกรรมการว่า ท่าน
กรรมการที่ตองขอประทานเอ่ยชื่อ คือคุณชนะ ไททำให้คนในสภานี้รับประกัน
ว่าถ้าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้แล้ว ร่างรัฐธรรมนูญที่แทนนี้จะดีกว่า ดิฉันอยากจะ
กราบเรียนทาท่านเหมือนกันว่า ท่านจะกล้ารับประกันได้หรือไม่ว่าร่างรัฐธรรมนูญ
ฉบับที่ท่านร่างจะทำให้เกิดความเรียบร้อยในบ้านเมือง ท่านแน่ใจแล้วกระนั้น
หรือ ดิฉันขอกราบเรียนถามตามความเป็นจริงแล้วทั้งสองฝ่ายนั้นจะไม่มีใครกล้า
รับประกันได้ เพราะอุบัติเหตุทางการ เมืองย่อมเกิดขึ้นเสมอตามภาวะวิสัยของ
การ เมืองซึ่งมีการ เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ท่านกรรมการใดลุกขึ้นว่า
สมาชิกในสภานี้ว่า ใจชนความสกลปรกไว้ใจใจ ดิฉันก็อยากจะกราบเรียนถาม

ท่านกรรมาธิการ เจาะท่านนั้นว่า ท่านแน่ใจแล้วหรือว่าไม่มีความสกปรกอยู่ในใจของท่านเช่นนั้น ถ้ามีใจตัวเองเสียก่อน แล้วจึงคอยคิดว่าคนอื่นนั้นสกปรกเหมือนตนเอง สมาชิกในที่มีสิทธิถามระบอบประชาธิปไตยที่ยอมจะเสนอทางออกที่คิดว่า ทางออกที่ควรกว่าตามความคิดของแต่ละคน มีไช่ร่างรัฐธรรมนูญตามความเห็นของใครซึ่งนั่งกระดิกเท้าสั่งให้ทำ ทุกวันนี้เราต้องการผสมผสานฝ่ายท่านกรรมาธิการก็มีความเห็นว่าควรจะต้องผสมผสานระหว่างวุฒิสภากับสภาผู้แทน ท่านมีความเห็นของท่านเช่นนั้น แล้วท่านทำไมไม่ยอมให้คนอื่นมีความเห็นบ้างว่า เราอาจจะหาสูตรส่วนผสมอื่นที่คิดว่านำมาใช้ ก็เพื่อประเทศของเขาเช่นกัน ท่านคิดจะตั้งสูตรของท่านคนเดียวแล้วว่าสูตรของท่านนั้นถูกต้อง แต่สูตรของคนอื่นเป็นความเลว เป็นความสกปรกไปเสียหมด หายสุดเมื่อพูดกับท่านเอง ก็กลับพูดว่าท่านไม่กล้ารับประกันว่า เมื่อไช่ร่างรัฐธรรมนูญของท่านแล้วจะมีการปฏิวัติหรือไม่ เพราะฉะนั้นก็ทำไมเล่า เมื่อเราไม่ต้องการให้มีการปฏิวัติปีละ ๗ หน เพื่อนำไปสู่การสิ้นชาติอย่างเวียตนามแล้ว ทำไมท่านจะใช้สูตรสำเร็จของท่านคนเดียว ฟังเสียงคนอื่นเสียบ้าง บางทีท่านจะใคร่จู้กว่าประชาธิปไตยคืออะไร ไม่ใช่อย่างที่ท่านเข้าใจผิดว่าท่านเป็นนักประชาธิปไตยตั้ง เช่นทุกวันนี้ ขอขอบคุณค่ะ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เอาละครับ ก่อนที่จะเกิดมวญ
คณาชาตชนนระควัม

(นายสุนทร แก้วเนตร ไช่ยืนและยกมือขึ้น)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ว่าอย่างไร เชิญครับ

นายสุนทร แก้วเนตร : กระผมขอพูดทนอยครั้บทานประธานที่เคารพ เนื่องจากว่าท่านกรรมาธิการ กระผมขออภัยด้วยครั้บ ไช่เอาคำอภิปรายของกระผมไปโกวท (Quote) อย่างที่ท่านประธานทราบ แล้วอภิปรายไปในลักษณะที่ว่ากระผมนั้นเลื่อมใสในลัทธิที่เป็นภัยต่อ ประเทศชาติ

LIART

ท่านประธานที่เคารพ กระผมขอนึกถึง ขอปฏิญาณต่อหน้าพระบรมฉายาลักษณ์
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต่อท่านประธานและสมาชิกทั้งหมด ในที่นี้ว่า
กระผมไม่เคยดื่มไอศ กระผมได้ไปมาด้วยตัวของกระผมเองกระผมไม่ศรัทธา
เพราะอะไรซึ่งสิทธิเสรีภาพอย่างที่เกิดขึ้นในประเทศใกล้เคียงทุกวันนี้ .....

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เอาละครับ

นายสนธิ แก้วเนตร : ท่านประธานที่เคารพ เหลืออีกนึกถึง
เท่านั้น ขอกระผมเถอะครับ กระผมเป็นห่วง กระผมมาจากชนชั้นกรรมาชีพ
ที่ยากจน เราเข้าใจว่าประชาธิปไตยมีความหมายมาก เพราะสามารถที่เปิด
โอกาสให้เราได้อำนาจโดยพลัดผ่อนคนอื่นเขาได้ขึ้นมาว่า เวลาที่ระบบนายทุนหรือ
อะไรร้อยแปดจะทำให้ประเทศชาติล้มหาย เป็นห่วงประเทศชาติจึงพูด .....

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ขอบคุณครับ

นายสนธิ แก้วเนตร : แต่ขณะเดียวกันในสมาชิกที่เป็น
กรรมาธิการที่ได้รับเกียรติจากสภาแห่งนี้ถูกคุกคามความคิดเห็นอันเป็นประชาธิปไตย
ของสมาชิก กระผมอยากจะกราบเรียนท่านประธานว่า ควรจะถอนคำพูด
อย่างนั้น ขอบคุณมากครับ

นายบัญญัติ เกสรทอง : ท่านประธานที่เคารพ กระผม บัญญัติ
เกสรทอง กระผมขอประท้วงท่านประธานครับ เพราะการอภิปรายในหมวด ๒ นี้
กระผมได้นั่งฟังมาทุกท่านที่อภิปราย แต่กระผมไม่เห็นเข้าประเด็นในหมวด ๒
เลย เป็นการมาโต้วาทีโต้ตอบกัน โวหารกัน .....

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เอาละครับ ขอบคุณครับ

นายบัญญัติ เกสรทอง : กระผมคิดว่าเราไม่มีเวลาอีกแล้ว
ที่เราจะกระทำอย่างนั้น .....

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เอาละครับ ไม่มีเวลาสำหรับ
ท่านอีกแล้วครับ

LIRT

นายบุญจะ เกสรทอง : เพราะฉะนั้นกระผมมีความเห็นว่าที่จะให้
 เป็นไปตามวาระที่ท่านกำหนด คือว่ากันเป็นหมวด ๆ ในหลักการควรจะต้องอย่างไร
 มีปัญหาอย่างไร ไม่ใช่กระทำอย่างนี้ ขอขอบคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เอาละครับ เราอภิปรายกัน
 มามากแล้วนะครับ แล้วอย่างที่ผมได้เรียนให้ทราบแล้วว่าก่อนที่จะเกิดมวชน
 ในสภานี้ เราก็เดือนไปพิจารณากันในคราวหน้า หรือว่าใครจะเตรียมปฏิวัติ
 ก็จะไปสะสมกำลังเอาไว้ ส่วนใครที่อยากจะต่อสู้กันไปดิ้นเคียวเอาไว้วันครับ
 แล้วคราวหน้าเราจะได้อีกใหม่ ผมเข้าใจว่าในหมวด ๒ ก็คงจะไม่เหลือ
 อะไรมากแล้ว และหมวดที่เหลือก็เป็นหมวดเล็ก ๆ ซึ่งอาจจะมีความสำคัญน้อย
 ที่จะถกเถียงกันเป็นเวลานาน ก็คิดว่าในการประชุมคราวหน้าก็คงจะตกลงกันได้
 ว่าจะรับหรือไม่รับไว้พิจารณา เพราะฉะนั้นในคราวหน้าก็ขอเรียนเสียก่อนว่า
 วันพฤหัสบดีหน้าจะมีการประชุมเต็มวัน เมื่อจบในการประชุมภาคเช้าแล้ว
 ผมขอเชิญสมาชิกทั้งหมดกับคณะกรรมาธิการรับประธานอาหารกลางวันร่วมกัน ที่
 สภานี้แหละครับ เพื่อจะได้ให้ข้อชนของหมองใจหมดไป แล้วเราจะได้อิงคะแนน
 เสียกันว่าจะรับหรือไม่รับ จะได้นมคเรื่องผมคราวกันไปเสียทีหนึ่ง
 วันนี้สมควรแก่เวลาแล้ว ผมขอปิดประชุมครับ

เลิกประชุมเวลา ๑๒.๐๐ นาฬิกา

ผู้ทรงงานการประชุม

สมชาย คาวอุดม

อาภรณ์ พงษ์นาค

อุทุมพร แก้วสถิตย์

สายสุนีย์ พันชนะ

กัญญา สำนวนศิลป์

เรณู อรัญญิก

สัมพันธ์ คงเลิศ

ชลอลักษณ์ ชรรมผล

สรรพศรีวิ อรรณวดีวงศ์

กรรณา พิมพ์สุวรรณ

สมศรี ใจอ่อนนอม

เปรมจิต บุญหล่อ

พัชรี คล้ายสุวรรณ

วิชนี ชันธิโชติ

พรรณนบผา วิไลวงษ์

กรองกาญจน์ เผ่าจินดา

กาญจนาลักษณ์ อุแก้ว

กรรณิการ์ สิงหะผลิน

ภูษชงก์ เอกบุตร

คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุม

พลโท ทวีญ์ ศิริวัฒน์
พันตำรวจเอก สุธรรม วรวิเชียรวงษ์
พลตรี วศิน อิศรางกูร ณ อยุธยา
พลตรี เริงฤทธิ์ รุมาคม
นายสุชาติ เศษะเสน
นางวิมล เจียมเจริญ
นางอนงค์ อิศรภักดี
นายเสนาะ เทียนทอง
นายมนูญ นาวานุเคราะห์

ตรวจแล้ว วันที่ ๒๐ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๒๑
สภารับรองในคราวประชุม

ครั้งที่ ๕๓ / .....(.....)
วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๒๑

พลอากาศเอก หาริน หงสกุล
ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

